

do
i
n
o

finanțarea partidelor
în românia

Ghid practic pentru organizarea fondurilor partidelor și pentru transparența raportării

Autori

Adrian Moraru (coordonator proiect)

Valerian Stan

Alexandra David

Violeta Bau

Consultanți

Corneliu Liviu Popescu (expert juridic)

Vasile Frigioiu (expert financiar)

București, mai 2004

© Dreptul de autor

Toate drepturile sunt rezervate Institutului pentru Politici Publice (IPP). Atât publicația, cât și fragmente din ea nu pot fi reproduse fără permisiunea IPP.

Institutul pentru Politici Publice (IPP)

Bdul. Hristo Botev 3, etaj 2, apart.3, sector 3

București

Tel./Fax (+4 021) 314 1542

E-mail: office@ipp.ro

www.ipp.ro

Lucrarea Ghid practic pentru organizarea fondurilor partidelor și pentru transparența raportării face parte din proiectul *Transparent parties' funds spendings. An educated civil society to monitor it*, realizat de Institutul pentru Politici Publice din București și finanțat de Open Society Institute din Budapesta.

Ghidul a beneficiat de o documentare amplă, în București și în țară. Mulțumim colegilor din orașele în care s-au realizat interviuri și s-au cules date utile despre modul de organizare financiară a partidelor în plan local: Monica Tobă (Craiova), Corneliu Loghin (Iași), Lucian Ionescu (Constanța), Istvan Haller (Tg. Mureș). Mulțumim tuturor jurnaliștilor și experților cu care am discutat pe această temă în localitățile menționate, ca și celor din orașele Râmnicu Vâlcea și Cluj pe care le-am vizitat pentru verificarea preliminară a datelor.

Acest Ghid nu ar fi fost astfel fără să beneficiem de sugestiile și opiniile domnului Președinte al Curții de Conturi prof. univ. dr. Dan Drosu Șaguna. Domniei sale îi mulțumim, dar și domnului Președinte al Secției de Control Financiar Ulterior Anghel Iordan, domnului Consilier de Conturi Paul Miercan și domnului director Iulian Dumitrescu.

Deosebit de importante au fost discuțiile la care au avut amabilitatea să participe experți (contabili șefi, trezorieri, juriști) din partea birourilor centrale ale principalelor partide politice. Le mulțumim pentru discuțiile aplicative la care au contribuit.

Consultările sistematice cu experți independenți, ziariști din presa centrală și reprezentanți ai unor instituții centrale ne-au fost deosebit de utile. Mulțumim în mod special doamnei Renate Weber, Președinta Fundației pentru o Societate Deschisă (FSD) și doamnei Ileana Mușetescu, Directoarea Financiară a FSD, pentru sugestiile pertinente pe toată durata derulării proiectului.

I. Introducere	9
II. Înregistrarea partidelor politice	19
III. Managementul financiar	25
IV. Finanțarea activității partidelor politice	37
IV. 1. Subvenții de la bugetul de stat	38
IV. 2. Facilități fiscale	50
IV. 3. Cotizațiile	57
IV. 4. Donațiile	72
IV. 5. Alte venituri	94
V. Finanțarea campaniilor electorale	103
VI. Raportări și măsuri de transparență	135
VII. Concluzii și recomandări	145
VIII. În loc de încheiere	153
IX. Glosar	159
X. Bibliografie	167
XI. Anexe	171

I. Introdúcere

Acest Ghid are la bază o colecție a reglementărilor, procedurilor și bunelor practici, dar și deficiențelor care caracterizează activitatea financiară curentă a partidelor și formațiunilor politice și cea desfășurată în campaniile electorale din România.

Realizarea acestui Ghid se impunea astăzi, după recente modificări ale legislației în domeniu, dar și după o practică de peste zece ani în administrarea fondurilor de către partidele politice din România. În paralel, crearea unor instituții cu atribuții direct legate de finanțele partidelor și pregătirea înființării altora noi (instituție electorală permanentă) fac evidentă nevoia aprofundării înțelegerii noului cadru legal și instituțional de către partide și de către societatea românească în general, astfel încât activitatea financiară a partidelor să fie legală, civilizată, transparentă.

Sperăm ca acest Ghid să furnizeze toate informațiile utile și să contribuie la asigurarea suportului necesar pentru o activitate financiară transparentă și responsabilă în viața politică românească. Într-o etapă încă de consolidare instituțională, ca și de persuadare a clasei politice să accepte și să susțină transparența vieții financiare a partidelor, materialul de față vine în sprijinul autorităților publice cu responsabilități în controlul și organizarea raportării, de către partide, a fondurilor cheltuite. În unele țări din lume, asemenea inițiative cum este cea pe care a avut-o Institutul pentru Politici Publice (IPP) aparțin chiar autorităților publice competente. Verificarea cheltuirii banilor de către partide are însă, acolo, un caracter permanent, în sensul în care s-au înființat chiar instituții care, dincolo de campania electorală, urmăresc constant aplicarea legii și solicită periodic partidelor politice informații detaliate, prezentate unitar, privind situația lor financiară. Între aceste țări, un exemplu elocvent de organizare administrativă îl reprezintă Statele Unite ale Americii. Stabilitatea politică, voința politică în primul rând, cultura transparenței în luarea deciziilor care privesc banul

public sunt deja consolidate, ceea ce permite impunerea unor standarde înalte privind finanțarea partidelor pe care toți, fără excepție, trebuie să le respecte și în legătură cu care publicul este ținut la curent. Astfel, Comisia Electorală Federală din Statele Unite a stabilit reguli și proceduri clare pentru raportarea de către partide a cheltuirii fondurilor, iar presa și societatea civilă nu trebuie decât să uzeze, în primul rând, de pârghiile legislative la îndemână, pentru a solicita informații de care sunt interesate.

Finanțarea partidelor este, fără îndoială, cel mai delicat subiect din viața partidelor politice și de aceea, în multe țări în care conducătorii instituțiilor, conștienți că numirea lor în funcție, ca și demiterea, țin de voința politică, nu găsesc instrumentele și măsurile de a interveni pentru „civilizarea” finanțelor politice, lucrurile se mișcă în continuare greoi. Prudența în relațiile cu partidele în aceste țări determină instituțiile responsabile (care funcționează în unele țări cu un caracter permanent, dar în multe altele numai în perioada alegerilor) să adopte o atitudine conciliantă cu partidele, recomandându-le, sugerându-le bune practici care ar ușura relația de control asupra fondurilor partidelor.

Și în România, voința politică este cheia realizării unui control riguros al finanțelor publice. Cu atât mai mult, apreciem că este oportună lucrarea de față care să vină în sprijinul instituției de control - Curtea de Conturi a României - care, încorsetată de constrângeri legate de influențe politice, ar trebui să vină în completarea legislației cu demersuri care să ducă la o organizare temeinică, fără loc de interpretări din partea nici unui partid, a activității financiare a partidelor.

Cea de-a doua categorie importantă de beneficiari este cea partidelor politice, în special organizațiile teritoriale locale ale partidelor politice. Având deja formate practici de cheltuire și de raportare a banilor, cât mai aproape de nevoile partidului și nevoile personale, și cât mai departe de standardele de

rigurozitate și transparență, partidele politice sunt reticente în problema publicării tuturor documentelor necesare pentru o evaluare temeinică a fondurilor folosite. Practic putem spune că, atâta vreme cât nu este folosită, legea este foarte bună și ne mândrim cu acest progres legislativ al României. Odată aplicarea ei tinzând să devină cât mai riguroasă și mai detaliată, și instituțiile responsabile de efectuarea controlului finanțelor fiind cât mai presate să își exercite rolul, partidele se eschivează, în cea mai rezonabilă situație, de la a pune la dispoziție cât mai multe informații în domeniu. În țară, sunt organizații teritoriale care nu sunt la curent cu schimbările legislative. Relațiile personale între lideri (din partide și din instituții, între diferite partide etc.) fac să se rezolve cele mai complicate situații, găsindu-se, dincolo de cadrul legii, formule ingenioase, amiabile pentru mușamalizarea responsabilităților, concomitent cu soluționarea cât mai generală a problemei legate de finanțele partidelor. Pe lângă aceasta, lipsa acută a resurselor umane și logistice explică pe undeva precaritatea managementului financiar în viața organizațiilor teritoriale ale partidelor. În sprijinul acestora ar veni Ghidul de față, pentru a le ușura sarcinile de raportare pe care trebuie să și le asume, pentru a se asigura că respectă legislația și pentru a acționa transparent în activitățile care țin de finanțele partidului.

Nu în ultimul rând, Ghidul de față servește documentării jurnaliștilor. Din discuțiile pe care le-am avut cu aceștia am reținut serviciul pe care un asemenea material explicativ l-ar aduce în condițiile în care, presați de o agendă de documentare încărcată, nu au întotdeauna răgazul să parcurgă în detaliu textul legislativ. Într-un continuu efort jurnalistic pentru a pregăti o multitudine de subiecte, jurnaliștilor le poate servi acest Ghid în sensul în care vor găsi interpretarea celor mai disputate aspecte legislative ce reglementează finanțarea partidelor, fiindu-le astfel mai ușor să asocieze situațiile din teren cu

prevederile legii.

Astfel, Ghidul se referă în mod direct la activitatea:

candidaților care participă în alegerile parlamentare, locale, prezidențiale fie că sunt aleși sau nu, fie că sunt reprezentanți ai unor partide sau candidați independenți
trezorerierilor partidelor
mandatarilor financiari ai partidelor
managerilor de campanie
organizatorilor alegerilor
reprezentanților instituțiilor cu atribuții de control în domeniul finanțării și contabilității partidelor politice
persoanelor care fac donații partidelor politice
funcționarilor publici
tuturor celor interesați de o bună organizare a domeniului finanțării partidelor politice.

Fiind structurat pe capitole care acoperă prevederile legislative privind: a) activitatea curentă a partidelor și b) campaniile electorale, Ghidul se constituie într-un instrument de lucru pe care partidele îl pot folosi constant pentru respectarea legislației, indiferent de perioada de activitate parcursă. Cele mai multe comentarii pe această temă acreditează ideea că cele mai complicate relații financiare care implică partidele au loc în perioada electorală în România. Alte interpretări pun accent pe „agonisirea” de către partide a veniturilor necesare încă dinaintea unei campanii. Oricum se petrec aceste lucruri, Ghidul de față cuprinde recomandări și comentarii de detaliu pentru toată activitatea financiară a unei formațiuni politice, de la momentul înființării (la Tribunalul București) până la dizolvare.

Analizând toate prevederile din textul legii privind finanțarea partidelor și așezând aceste analize pe fondul interviurilor cu actori politici din România, Ghidul vine să clarifice atribuții și responsabilități în plan central, dar și local, pornind de la premisa că răspunderea atragerii și cheltuirii corespunzătoare a

resurselor aparține deopotrivă tuturor celor implicați și că o mai bună organizare financiară nu poate să fie exclusiv apanajul instituțiilor statului, ci și o răspundere majoră pentru partide, în întregul lor. Revenind la una dintre observațiile anterioare, este de subliniat și cu acest prilej rolul hotărâtor pe care îl are voința politică, dar nici organizațiile teritoriale nu se pot absolve de răspunderi, ascunzându-se în spatele necunoașterii legislației, mai ales în condițiile în care partidele astăzi au tendința de a descentraliza cât mai mult răspunderea financiară a activităților de partid, inclusiv a celor electorale.

Este foarte probabil ca acest Ghid să nu răspundă tuturor întrebărilor care au fost formulate constant în ultimii ani în România. Considerăm însă că asemenea demersuri trebuie să fie completate de informații și analize puse la dispoziție de instituții ale statului, în măsura în care doresc într-adevăr să contribuie la aplicarea deplină a legislației privind finanțarea partidelor, și nu avem motive pentru a ne îndoii că aceste demersuri nu ar putea continua.

De aceea, vom încheia invitând cititorii să își completeze, actualizeze, clarifice în continuare, aspectele prezentate în Ghid, apelând la următoarele instituții cu responsabilități directe legate de finanțarea partidelor politice în România:

1. Curtea de Conturi a României (CCR)

Adresă: Strada Lev Tolstoi, nr. 22 - 24, sector 1, București

tel. (+ 4 021) 307 8818

fax (+ 4 021) 307 8875

e-mail: rei@rcc.ro

web: www.rcc.ro

2. Secretariatul General al Guvernului (SGG)

Adresă: Piața Victoriei, nr. 1, sector 1, București (în clădirea Palatului Victoria)

tel (+ 4 021) 211 8612, 314 34 00 int. 1150

fax (+ 4 021) 313 9833

e-mail: sgg@gov.ro

web: www.sgg.ro

3. Ministerul Finanțelor Publice (și Direcțiile Generale ale Finanțelor Publice din teritoriu)

Adresă: Str. Apolodor nr. 17, sector 5, București

tel (+ 4 021) 410 3400, 410 5025

fax (+ 4 021) 312 2509

e-mail: Bogdan.Grunevici@mfinante.gov.ro (pentru cereri de informații publice)

web: www.mfinante.ro

4. Regia Autonomă „Monitorul Oficial”

Adresă: Șoseaua Panduri, nr. 1, bloc P33, parter, sector 5, București

tel (+ 4 021) 411 5833, 411 9754

fax (+ 4 021) 410 7736

e-mail: multimedia@ramo.ro

web: www.monitoruloficial.ro

5. Autoritatea Electorală Permanentă (AEP)

Adresă: Str. Belgrad nr. 8, Sector 1, București

La momentul finalizării acestui ghid AEP și filialele acesteia (Galați, Râmnicu Vâlcea, Zalău, Bistrița) încă nu erau funcționale.

6. Biroului Electoral Central (BEC)

Instituție nepermanentă.

Pe perioada alegerilor funcționează în sediu pus la dispoziție de Guvernul României.

7. Consiliul Național al Audiovizualului (CNA)

Adresă: Bulevardul Libertății, nr. 14, sector 5, București

tel (+ 4 021) 305 5350, 305 5356

fax (+ 4 021) 305 5354,

e-mail: cna@cna.ro

web: www.cna.ro

8. Tribunalul București (TB)

Adresă: Str. Gh. Danielopol , nr. 2-4, sector 4, București

tel (+ 4 021) 335 4107

fax (+ 4 021) 337 3655

9. Asociația Națională a Evaluatorilor din România

Adresă: Calea Plevnei nr. 46-48, corpul D, sector 1, București

tel (+40 21) 315 6564, 315 6505

fax (+40 21) 311 1340

e-mail: anevar@anevar.ro

web: www.anevar.ro

În același timp IPP rămânând la dispoziția dumneavoastră pentru informații suplimentare, mai ales în condițiile în care Institutul își propune să continue o monitorizare constantă a temei finanțării partidelor.

Institutul pentru Politici Publice (IPP)

Adresă: Bulevardul Hristo Botev nr. 3, etaj 2, apartament 3, sector 3, București

tel/fax (+ 4 021) 314 1542

e-mail: office@ipp.ro

web: www.ipp.ro

II. Înregistrarea partidelor politice

Acest capitol tratează problema înregistrării partidelor politice (și a organizațiilor cetățenilor aparținând minorităților naționale) din perspectiva implicațiilor asupra managementului financiar care constituie preocuparea centrală a acestui ghid.

Activitățile politice se desfășoară în România în temeiul prevederilor Legii nr. 14/2003, privind partidelor politice. Sub incidența prevederilor acestei legi intră toate partidele politice care se înscriu la Tribunalul București (TB).

După constituirea într-un grup de inițiativă (membrii fondatori) și alegerea conducerii ce va urma să reprezinte partidul în instanță, este necesar să fie parcurși următorii pași:

1. elaborarea unui statut, conform legii
2. elaborarea unui program
3. stabilirea sediului partidului
4. evaluarea patrimoniului
5. deschiderea unui cont.

Un partid politic se înregistrează la TB cu următoarele documente:

- a. cerere de înregistrare, semnată de conducătorul organului executiv al partidului politic și de cel puțin 3 membri fondatori, care vor fi citați în instanță
- b. statutul partidului, întocmit conform prevederilor art. 10 din Legea nr. 14/2003
- c. programul partidului
- d. actul de constituire, împreună cu lista semnăturilor de susținere a membrilor fondatori (conform Legii nr. 14/2003, art. 19)
- e. o declarație privitoare la sediu și la patrimoniul partidului
- f. dovada deschiderii contului bancar.

Partidele politice ale căror cereri de înregistrare au fost admise se înscriu în Registrul partidelor politice.

Statutul de persoană juridică de drept public atrage după sine dreptul de a obține cod fiscal, ștampilă și de a efectua operațiuni financiar-bancare, cu respectarea strictă a Legii contabilității din România (Legea nr. 82/1991).

Codul fiscal se eliberează numai biroului central, pe numele partidului. Specialiștii cu care IPP a lucrat în cadrul acestui proiect au fost unanimi în interpretarea că, potrivit legii, codul fiscal se eliberează numai biroului central, pe numele partidului, dar nu și organizațiilor teritoriale ale partidelor.

Cu același tip de acte, partidul, dar și organizațiile teritoriale își pot achiziționa o ștampilă de la orice centru specializat. Un partid poate avea ștampilă pentru biroul central (două tipuri - doar cu numele centrului/organizației teritoriale sau cu toate celelalte informații: cod fiscal, adresă poștală, cont bancar etc.) dar și pentru fiecare organizație teritorială înregistrată și recunoscută de conducerea partidului.

Într-un partid există, pe lângă biroul central, alte structuri locale independente care sunt responsabile de realizarea unei contabilități stricte pe care să o comunice la sfârșitul fiecărui an conducerii pentru întocmirea bilanțului. La fel, într-un partid pot exista organizații de femei, de tineret etc., care se pot organiza independent atât în luarea deciziilor, cât și în efectuarea contabilității, punând și ele anual la dispoziția conducerii partidului situația veniturilor încasate și a cheltuielilor, a conturilor aferente, dar și a bunurilor intrate în patrimoniu, astfel încât conducerea partidului să poată întocmi bilanțul anual și depune la Administrația financiară din localitatea/sectorul unde biroul central funcționează, ca orice persoană juridică de pe teritoriul statului român.

În fiecare an preelectoral, partidele politice sunt obligate să își actualizeze listele de membri, cu respectarea cerințelor prevăzute de lege. Listele actualizate vor fi depuse la Tribunalul București până la data de 31 octombrie a aceluși an.

Înregistrarea (ca și radierea) partidelor politice, operate în Registrul partidelor politice, se publică în Monitorul Oficial, partea I.

III. Managementul financiar

Partidele politice, prin structura lor amplă, prin numărul de localități în care activează, prin dinamica membrilor și a personalului, se constituie în persoane juridice de drept public destul de complicat de administrat din punct de vedere politic, dar și administrativ. Dacă în aceste cazuri se acceptă compromisuri care nu duc obligatoriu la blocaje grave sau încălcări ale legii, în cazul administrării unei asemenea structuri din punct de vedere financiar-contabil exigențele sunt mult mai mari. Acestea sunt impuse pe de o parte de legislația în vigoare, dar și de constrângeri interne. Se poate afirma că un partid care nu reușește să-și administreze financiar structurile din teritoriu nu poate să controleze nici politic relația cu acestea. Prin acest lucru nu dorim să pledăm pentru ca partidele să influențeze într-un mod centralist activitatea structurilor din teritoriu, ci doar să o organizeze și coordoneze într-o manieră care să determine o deplină respectare a legislației în vigoare.

În decursul ultimilor ani mai ales, în partidele politice din România s-a putut constata apariția unor specialiști în materia managementului financiar, persoane care cunosc organizarea administrativ-financiară a partidului, care s-au deprins cu modul și regulamentele interne de funcționare în partid, în relațiile dintre centru și structurile teritoriale și care sesizează probleme și propun soluții. În ciuda acestor dezvoltări, managementul financiar la partidele politice rămâne încă o problemă rezolvată parțial.

Noua lege privind finanțarea partidelor politice, Legea nr. 43/2003 privind finanțarea activității partidelor politice și a campaniilor electorale, a dus la o reconsiderare, în cadrul partidelor, a procedurilor de organizare a raportării fondurilor, atât în plan local, cât și central. Chiar dacă legea, fiind nouă, nu a reușit, încă, să creeze o practică în relația dintre partide și Curtea de Conturi, din perspectiva noilor prevederi, experiența de până acum și interpretarea prevederilor noii legi ne permit

câteva concluzii utile pentru o optimă administrare a resurselor partidelor.

Un factor de presiune pentru producerea acestor schimbări îl constituie și faptul că, potrivit Legii nr. 43/2003 privind finanțarea activității partidelor politice și a campaniilor electorale, Curtea de Conturi efectuează controale anuale tuturor partidelor înregistrate în România, pentru verificarea respectării finanțării activităților politice și a campaniilor electorale.

Organizarea contabilității

Ca urmare a înregistrării ca persoană juridică de drept public fără scop patrimonial, un partid politic trebuie să își conducă managementul contabil conform prevederilor ce reglementează acest gen de instituții. Dintre cele mai importante prevederi legislative care vor fi prezentate mai detaliat în continuare amintim Legea nr. 82/1991 a contabilității și Ordinul Ministerului Finanțelor Publice nr. 1829/22.12.2003 - reglementările contabile pentru persoanele juridice fără scop patrimonial, Ordinul Ministerului Finanțelor nr. 2.388/1995 privind organizarea și efectuarea inventarierii patrimoniului.

Potrivit prevederilor Legii contabilității nr. 82/1991 (republicată în Monitorul Oficial nr. 629/2002) persoanele juridice fără scop patrimonial (în această categorie înscriindu-se partidele politice) au următoarele obligații legate de:

1. organizarea și conducerea contabilității proprii. Principalele aspecte se referă la:

consemnarea oricărei operațiuni economico-financiare în momentul efectuării ei. Orice înregistrare în contabilitate trebuie făcută pe bază de documente justificative care angajează răspunderea persoanelor ce le-au întocmit, vizat și aprobat, dar și a acelorora ce le-au înregistrat în contabilitate. Neînregistrarea bunurilor sau a sumelor

intrate cu orice titlu în patrimoniul partidului se sancționează cu amendă de la 30.000.000 la 300.000.000 lei iar sumele ce fac obiectul contravenției se fac venit la bugetul statului. Deținerea cu orice titlu și utilizarea de bunuri materiale, titluri de valoare, numerar și alte drepturi și obligații, precum și efectuarea de operațiuni economice, fără ca acestea să fie înregistrate în contabilitate sunt interzise. Aceste abateri se sancționează cu amendă de la 30.000.000 la 300.000.000 lei iar sumele ce fac obiectul contravenției se fac venit la bugetul statului.

conducerea contabilității cheltuielilor pe feluri de cheltuieli, după natura sau destinația lor. Prin urmare, o serie de cheltuieli vor fi evidențiate distinct, după cum este cazul: contabilitatea cheltuielilor din subvențiile bugetare se ține pe destinațiile prevăzute de Legea nr. 43/2003 privind finanțarea activității partidelor politice și a campaniilor electorale la art. 10, iar contabilitatea cheltuielilor prevăzute la alte surse de venituri ce constituie excepții de la activitățile comerciale interzise partidelor se conduce pe fiecare activitate în parte.

conducerea contabilității veniturilor se face pe tipuri de venituri după sursa sau natura lor: veniturile din cotizații, veniturile din donații, veniturile din subvenții și veniturile din alte surse de venituri - ce constituie excepții de la activitățile comerciale interzise partidelor.

contabilitatea pe categorii a clienților și a furnizorilor, precum și pe fiecare persoană fizică și juridică.

2. inventarierea generală a elementelor de activ și de pasiv se face astfel: la începutul activității partidului politic, cel puțin o dată pe an pe toată perioada funcționării partidului, precum și în cazul fuziunii sau încetării activității. Documentele și registrele principale necesare în activitatea de inventariere generală a patrimoniului sunt următoarele:

pentru mijloacele fixe:

 registrul numerelor de inventar

registru pentru evidența mijloacelor fixe

fișa mijloacelor fixe

procese verbale de punere în funcțiune a mijloacelor fixe, de recepție definitivă sau de declarare a unor bunuri materiale

procese verbale și alte acte juridice (procese verbale de vânzare - cumpărare, acte de recepție) care au stat la baza preluării sau achiziționării unor active corporale (mijloace fixe)

procese verbale de scoatere din funcțiune a mijloacelor fixe sau de declarare a unor bunuri materiale.

pentru elementele de inventar:

fișe de magazie în cazul materialelor, publicațiilor și obiectelor de inventar

liste de inventar pentru toate elementele de inventar

registru inventar.

Toate rezultatele inventarierilor (plusuri sau minusuri) trebuie înregistrate în contabilitatea partidului. Neefectuarea inventarierii patrimoniului se sancționează cu amendă de la 4.000.000 lei la 50.000.000 lei.

3. introducerea și completarea registrelor de contabilitate obligatorii. Acestea sunt:

registru jurnal (pentru înregistrarea cronologică a operațiunilor privind mișcarea patrimoniului, pe bază de documente justificative, atât pentru operațiunile desfășurate prin casă, cât și pentru cele desfășurate prin conturile bancare)

registru inventar (înregistrează rezultatele inventarierii patrimoniului și a conținutului unor conturi de bilanț)

cartea mare (document pentru contabilitatea sintetică a operațiunilor economice și financiare: stabilirea rulajelor lunare și a soldurilor pe conturi sintetice).

4. întocmirea bilanței de verificare. Această operațiune se efectuează lunar pentru verificarea înregistrării corecte în contabilitate a operațiunilor contabile efectuate și stă la baza întocmirii situațiilor financiare anuale.

5. întocmirea situațiilor financiare anuale: bilanțul la 31 decembrie și contul rezultatului exercițiului încheiat la 31 decembrie, și depunerea la termenul prevăzut a acestora la Administrația Financiară de care aparține sediul social al partidului. Formularele situațiilor financiare anuale sunt editate de către Ministerul Finanțelor Publice. În esență prin aceste formulare se prezintă, prin expresie valorică, informații sintetice asupra activelor imobilizate și activelor circulante, pasivul (aporturi, diferențe din reevaluare, rezerve), rezultatul exercițiului (excedentul/deficitul activităților fără scop patrimonial) în cazul bilanțului; în cazul contului rezultatului exercițiului sunt evidențiate veniturile din activitățile fără scop patrimonial, cheltuielile privind activitățile fără scop patrimonial, precum și rezultatul activităților fără scop patrimonial (excedent/deficit). Situațiile financiare anuale se publică în condițiile prevăzute de lege; nepublicarea lor se sancționează cu amendă de la 5.000.000 lei la 15.000.000 lei.

O reglementare esențială privind activitatea financiar-contabilă a persoanelor juridice fără scop patrimonial este Ordinul Ministerului Finanțelor Publice nr. 1829/22.12.2003, prin care se stabilesc planul de conturi pentru persoanele juridice fără scop lucrativ și normele metodologice de utilizare a acestora. În opinia noastră, Ordinul menționat, deși foarte detaliat cu privire la chestiunile referitoare la partea de formularistică (bilanț, plan de conturi, etc.), nu aduce în același timp o serie de precizări de ordin financiar-contabil specifice persoanelor juridice fără scop patrimonial.

Pentru o organizare internă corectă din punct de vedere al formularelor tipizate care nu au un regim special, comune pe economie, privind activitatea financiar-contabilă, partidele

trebuie să respecte prevederile Ordinului Ministerului Finanțelor Publice nr. 425/1998, privind aprobarea normelor metodologice de întocmire și utilizare a formularelor tipizate, precum și a modelelor acestora. În privința tipizatelor cu regim special (chitanțier, facturier etc.), având în vedere și tendințele de reglementare legislativă a acestora, procedura de achiziționare trebuie să fie cea prin structura centrală, de aici fiind distribuite către nivelele inferioare ierarhic. De asemenea, menționăm reglementarea privind formularele referitoare la activitatea financiar-contabilă efectuată prin Hotărârea de Guvern nr. 831/1997 pentru aprobarea modelelor formularelor comune privind activitatea financiară și contabilă și a normelor metodologice privind întocmirea și utilizarea acestora, cu modificările și completările ulterioare.

Din punct de vedere al managementului financiar, organizarea în teritoriu a partidelor urmărește logica juridică din sfera de activitate a persoanelor juridice fără scop patrimonial.

Una dintre problemele frecvent întâlnite în cazul structurilor locale ale partidelor care doresc să țină contabilitate proprie este faptul că acestora li se solicită să obțină cod fiscal diferit de cel al structurii centrale, pentru anumite operațiuni, cum ar fi: ștampilă, deschidere de conturi bancare, achiziționarea de tipizate cu regim special, înregistrarea ca plătitor de impozite și taxe. Având în vedere că, așa cum am arătat, legal numai structura centrală înregistrată la Tribunalul București ar trebui să dețină calitatea de persoană juridică și prin urmare numai aceasta poate deține cod fiscal, de multe ori organizațiile teritoriale nu reușesc să convingă respectivele instituții că nu este necesar (ba chiar este ilegal) să dețină cod fiscal propriu ca structură teritorială a unui partid politic.

Un partid poate avea organizații teritoriale la nivel județean și la nivel local. Modul în care se face organizarea financiar-contabilă a acestor structuri în teritoriu trebuie prevăzut în statutul partidului și/sau în alte reglementări interne ale

acestui. Odată înființată o organizație teritorială (acestea au, prin statut, diferite denumiri de la un partid la altul: filiale județene, organizații județene, organizații locale, organizații municipale sau orașenești etc.) aceasta trebuie susținută să se organizeze și din punct de vedere financiar-contabil în conformitate cu legile în vigoare. În primul rând, subliniem faptul că organizațiile teritoriale nu pot avea personalitate juridică. Ele ar trebui să funcționeze cu codul fiscal al partidului de la centru. Organizațiile locale pot însă să își deschidă cont în bancă, să aibă ștampilă proprie (pe care se menționează numele partidului și organizația teritorială). Organizațiile locale care nu au contabilitate proprie, dar au venituri (din cotizații, donații, alte surse) și cheltuieli (de utilități și întreținere a sediilor, de deplasare, alte cheltuieli) trebuie să ia în considerare înscrierea în contabilitatea organizației care pe linie ierarhică superioară deține contabilitatea tuturor acestor venituri și cheltuieli prin raportări periodice. În această situație, organizațiile locale fără contabilitate proprie ar trebui să țină o evidență tehnico - operativă care să reflecte totalitatea operațiunilor de încasări sau de plăți, operațiuni ce se vor reflecta în contabilitatea organizației ierarhic superioare care ține această evidență, cel puțin la nivel de bilanț de verificare. Există posibilitatea ca această evidență tehnico - operativă să fie direcționată nu doar pe linie ierarhică până la nivelul la care se face bilanț de verificare, ci și pe orizontală la cineva care ține o astfel de evidență. De exemplu, totalitatea operațiunilor de încasări sau de plăți ale unei organizații orașenești a unui partid care ține doar o evidență tehnico - operativă, dacă statutul și structurile interne îi permit, pot să se regăsească fie în evidența organizației județene (model vertical) fie în evidența organizației unui alt oraș/municipiu din județ (model orizontal) - bineînțeles cu condiția ca ambele să aibă evidență, cel puțin la nivel de bilanț de verificare.

Partidele își pot deschide conturi în lei și valută la băncile din România. Operațiunile de încasări și plăți se pot efectua prin conturile bancare, dar și prin casierie. Operațiunile desfășurate

prin casierie sunt supuse reglementărilor prevăzute de Regulamentul operațiunilor de casă (dintre care atragem atenția asupra a două prevederi importante: plafonul maxim de numerar este de 20.000.000 lei iar plafonul maxim de cheltuieli prin casă este de 30.000.000 lei) și de normele contabile aplicabile persoanelor juridice fără scop patrimonial.

În privința patrimoniului partidului, deși organizațiile teritoriale au în mod curent autonomie financiară în sensul în care decid asupra veniturilor și cheltuielilor proprii, numai conducerea centrală a partidului, prin structura înregistrată la Tribunalul București (fie că aceasta se numește Birou Permanent Național, fie Consiliul Național, fie Prezidiu Executiv etc.) are autoritatea de a angaja patrimoniul partidului. Bunurile mobile și imobile deținute de un partid (ca urmare a achizițiilor, donațiilor, închirierilor) trebuie să fie justificabile în contextul activităților specifice acestora, conform legii. Partidele politice nu pot deține bunuri mobile și imobile destinate desfășurării unor activități care nu sunt specifice lor, ca de exemplu activități comerciale sau alte servicii (în afara serviciilor interne).

Fiecare organizație teritorială care conduce contabilitate proprie trebuie să trimită periodic structurii centrale următoarele rapoarte:

- bilanța de verificare (lunar), cu evidențierea distinctă a veniturilor provenind din cotizații
veniturilor provenind din donații
veniturilor provenind din alte forme de venituri acceptate de lege
- situația patrimoniului, inclusiv situația inventarierii patrimoniului (anual).

Organizațiile locale fără contabilitate proprie, la rândul lor, trimit rapoarte periodice către organizațiile teritoriale care conduc contabilitate proprie.

Fiecare partid trebuie să își organizeze acest mecanism pe baza activității unei structuri de personal financiar-contabil. Existența unor persoane fizice sau juridice angajate cu contract la nivelul fiecărei organizații teritoriale care conduce contabilitate proprie este esențială. În lipsa unui personal specializat, existența unei contabilități generale a partidului corecte, eficiente și nu în ultimul rând în conformitate cu legea este greu, dacă nu chiar imposibil, de realizat.

Eficiența conducerii contabilității partidului este facilitată în ultima vreme în cazul unor partide de către:

- întâlniri periodice ale responsabililor privind activitatea financiar-contabilă ai partidului de la toate nivelele
- salarierea acestui personal direct de către structura centrală, precum și subordonarea dublă atât față de conducătorul compartimentului financiar-contabil al partidului, cât și față de persoana care angajează
- răspunderea pentru organizarea veniturilor și cheltuielilor din plan local

- organizarea și funcționarea reală a organismelor de control financiar și audit intern

- adoptarea la începutul fiecărui an fiscal a unui buget de venituri și cheltuieli

- introducerea unui soft unic de organizare a contabilității pentru toate organizațiile care conduc contabilitate proprie, ceea ce permite introducerea unor evidențe analitice eficiente

- interconectarea într-o rețea contabilă computerizată a organizațiilor care conduc contabilitate proprie, ceea ce permite obținerea unor informații în timp real asupra operațiunilor financiar-contabile ale partidului la toate nivelele.

IV. Finanțarea activității partidelor politice

IV. Finanțarea activității partidelor politice

În activitatea curentă, în afara managementului financiar din campania electorală (care reprezintă o activitate cu caracter special și din punct de vedere financiar) finanțarea activităților politice este reglementată de prevederi separate care se referă la surse de venituri și capitole de cheltuieli de care partidele trebuie să țină cont.

Surse de finanțare

Potrivit legislației în vigoare, sursele de finanțare ale unui partid politic provin din:

1. subvenții de la bugetul de stat
2. cotizații ale membrilor partidului
3. donații și legate
4. alte venituri provenite din activități proprii.

Din experiența activității partidelor politice din ultimii ani, se constată că o pondere semnificativă a fondurilor oficial înregistrate este deținută de subvențiile de la bugetul de stat, urmată de cotizații și de donații. În măsura în care donațiile ar fi înregistrate cu mai mare rigoare, atunci ar rezulta că acestea ar deține ponderea cea mai importantă din totalul veniturilor unui partid. Oferim mai departe un exemplu:

Partid	Total venituri conform bilanț 2000	Venituri de la buget (subvenție) 2000	Procent
PRM	6.431.310.000	3.264.293.546	50,75%
PER	3.556.546.000	1.786.004.626	50,21%
PSDR	4.970.586.000	2.341.675.806	47,11%
PSM	1.498.116.000	681.818.182	45,51%
PD	19.073.200.000	5.939.282.544	31,13%
PNȚCD	24.654.892.000	7.512.494.985	30,47%
PNL	17.379.305.000	5.024.161.308	28,90%
PDSR	29.688.312.000	7.660.357.974	25,80%

Tabel 1. Proportia veniturilor de la buget din veniturile totale (sursa datelor: MFP și SGG)

IV. 1. Subvenții de la bugetul de stat

Subvențiile de la buget constituie un venit important pentru partidele politice. Spiritul acestei prevederi este, pe de o parte, de a răsplăti performanța politică a acelor partide care au obținut un scor electoral important intrând în Parlament sau care au obținut un scor electoral de cel mult 1% sub pragul electoral. Pe de altă parte, aceste sume sunt explicate și ca un ajutor financiar acordat partidelor cu reprezentare parlamentară, în demersul acestora de a menține o relație strânsă cu electoratul.

Cine primește subvenție?

Beneficiază de finanțare publică, prin subvenție de la bugetul de stat, partidele care au reprezentare parlamentară și acelea care au obținut cel mult 1% sub pragul electoral.

Subvenția de la buget este acordată exclusiv ca urmare a rezultatelor obținute în alegerile parlamentare, rezultatele de la alegerile locale și cele prezidențiale nefiind luate în calcul.

Organizațiile cetățenilor aparținând minorităților naționale, care au obținut reprezentare parlamentară conform reglementărilor speciale privind accesul acestora în Parlament, nu primesc subvenție de la buget prin acest mecanism.

Cine distribuie subvenția?

Fondurile ce urmează a fi alocate anual partidelor politice sunt incluse în bugetul Secretariatului General al Guvernului prin Legea bugetului de stat. Secretariatul General al Guvernului a depus în acest scop, la Ministerul Finanțelor Publice, o cerere de deschidere a creditelor bugetare prevăzute la poziția „Transferuri” din cadrul capitolului 51.01 - „Autorități publice”.

SGG, în calitate sa de ordonator principal de credite, transferă partidelor, în tranșe lunare, după un algoritm prezentat mai jos,

sumele convenite.

Cum și câtă subvenție se alocă?

Sumele pentru subvenționarea partidelor sunt calculate conform unui algoritm prevăzut în legea finanțării partidelor. Pentru o mai clară aplicare a acestor prevederi, Guvernul a emis o hotărâre (H.G. nr. 756/1996) prin care descrie mai precis modul de alocare a acestor fonduri. Hotărârea se referă la aplicarea algoritmului numai pentru anul 1997. După acest an s-au folosit numai prevederile din Legea nr. 27/1996 și ulterior cele din Legea nr. 43/2003 privind finanțarea activității partidelor politice și a campaniilor electorale. Suma rezultată din calculul efectuat conform acestor prevederi este distribuită partidelor în tranșe lunare, transferate organizației centrale a partidului.

În cazul fuziunii a două partide care primesc subvenție, aceasta se cumulează. De asemenea, în anul în care au loc alegeri parlamentare, în prima lună de funcționare a noului Parlament calculele privind determinarea subvenției convenite sunt refăcute conform noii reprezentări parlamentare.

Algoritm de determinare a subvențiilor ce se alocă pentru fiecare partid politic

1. Subvenția anuală convenită partidelor politice este în limita a:

Veniturile bugetului de stat $\times 0,04\%$ = X miliarde lei

2. Subvenția de bază pentru partidele politice care la începutul legislaturii au reprezentanți într-un grup parlamentar în cel puțin o cameră a Parlamentului reprezintă o treime din totalul subvenției anuale, astfel:

$X : 3 = Y$ miliarde lei

3. Fiecărui partid politic, care la începutul legislaturii a avut reprezentanți într-un grup parlamentar (N), cel puțin într-o cameră, îi revine o subvenție de bază determinată astfel:

$Y : N \text{ partide} = \text{subvenția de bază (S)}$

4. Partidele politice reprezentate în Parlament primesc și o subvenție suplimentară (S1), repartizată proporțional cu numărul mandatelor obținute:

Subvenția suplimentară pentru un partid (S1) = Subvenția aferentă unui mandat (S2) x nr. de mandate

Subvenția aferentă unui mandat (S2) = $(X - Y) : \text{nr. mandate}$

5. Subvenția totală (S3) [subvenția de bază (S) + subvenția suplimentară (S1)] nu poate depăși de 5 ori subvenția de bază. În aceste condiții, suma care depășește subvenția astfel calculată (Z) se repartizează partidelor politice neparlamentare care au obținut cel mult 1% sub pragul electoral.

Subvenția totală (S3) = $S + (S2 \times \text{nr. de mandate pe fiecare partid}) \leq 5 \times S$

Totalul subvențiilor suplimentare (S1) alocate fiecărui partid (Q) rezultă prin însumarea subvențiilor individuale calculate, cu respectarea condiției din alineatul precedent.

6. Partidele neparlamentare, care au obținut cel mult 1% sub pragul electoral, vor primi subvenții egale, stabilite astfel:

$Z : \text{nr. de partide neparlamentare} = K$

O condiție suplimentară impusă este următoarea:

Suma $K \leq$ o subvenție de bază (S)

7. Suma rămasă neconsumată în urma determinării totalului subvenției K (Suma K) se repartizează partidelor politice proporțional cu numărul mandatelor obținute, astfel:

$$X - (Y + Q + \text{Suma K}) = W$$

sau

$$W = X - (S3 + \text{Suma K})$$

W : 471 x nr. de mandate parlamentare = subvenția cuvenită prin redistribuire (S4)

Pentru o exemplificare vă prezentăm un model ipotetic de calcul:

1. Calculul subvenției anuale cuvenite partidelor parlamentare
* presupunem că veniturile bugetului de stat pt. anul X =

225.000 mld. lei				
225.000 mld. lei	x	0,04%	=	90 mld. lei
(veniturile bugetului stat pt. anul X)				(cota maximă prevăzută de pentru subvenția anuală)

2. Calculul subvenției de bază pentru partidele politice care la începutul legislaturii au avut reprezentanți într-un grup parlamentar cel puțin într-o cameră

90 mld. lei	x	1/3	=	30 mld. lei
(total subvenții anuale cuvenite partidelor)				(1/3 reprezintă totalul subvenției de bază din total subvenții cuvenite partidelor)

3. Calculul subvenției de bază pentru un partid cu reprezentare într-un grup parlamentar
* presupunem că 5 partide îndeplinesc condiția

$$30 \text{ mld. lei} \quad \times \quad 1/5 \quad = \quad 6 \text{ mld. lei}$$

(totalul subvenției de bază) (1/număr partide cu reprezentare într-un grup parlamentar)

4. Calculul sumei repartizate pentru subvenția suplimentară repartizată proporțional cu numărul mandatelor obținute

$$90 \text{ mld. lei} \quad - \quad 30 \text{ mld. lei} = 60 \text{ mld. lei}$$

(total subvenții anuale convenite partidelor) (totalul subvenției de bază)

* presupunem că numărul de parlamentari este de 480

5. Calculul subvenției acordate unui partid pentru fiecare mandat câștigat

$$60 \text{ mld. lei} \quad \times \quad 1/480 \quad = \quad 125 \text{ mil. lei}$$

(total subvenții suplimentare) (1/număr de parlamentari)

6. Calculul subvenției maxime pe care o poate primi un partid

$$6 \text{ mld. lei} \quad \times \quad 5 \quad = \quad 30 \text{ mld. lei}$$

(subvenția de bază)

7. Calculul subvenției acordate partidelor neparlamentare care au obținut cel mult 1% sub pragul electoral

* presupunem că 2 partide neparlamentare au obținut cel mult 1% sub pragul electoral

$$8,5 \text{ mld. lei} \quad \times \quad 1/2 \quad = \quad 4,25 \text{ mld. lei}$$

(suma subvențiilor care depășesc subvenția maximă pentru un partid parlamentar calculată conf. pct. 5) (1/număr partide neparlamentare care au obținut cel mult 1% sub pragul electoral)

Partidul	Subvenția de bază (mld. lei)	Subvenția proporțională cu nr. de mandate			Subvenția de bază + subvenția proporțională (col. 2+ col. 5) (mld. lei)	Subvenția maximă (subvenția de bază x 5) (mld. lei)	Diferența ce se redistribuie (col. 6-5) (mld. lei)	Subvenția partide neapartenare (mld. lei)
		Subvenția pentru un mandat (mil. lei)	Nr. mandate	Subvenția pentru total mandate (mld. lei)				
1	2	3	4	5	6	7	8	9
A	6	125	260	32,5	38,5	30	8,5	
B	6	125	100	12,5	18,5	30	0	
C	6	125	60	7,5	13,5	30	0	
D	6	125	40	5	11	30	0	
E	6	125	20	2,5	8,5	30	0	
F								4,25
G								4,25
	30		480	60	90		8,5	8,5

Tabel 2. Exemplu calcul subvenție bugetară

În cazul în care pe parcursul legislaturii intervin modificări în privința parametrilor de calcul a subvenției cuvenite (existența unui grup parlamentar în cel puțin o cameră, numărul parlamentarilor) aceasta nu afectează subvenția acordată în continuare. În toți anii până la terminarea mandatului respectiv, calculul se face în funcție de rezultatele inițiale obținute în alegerile parlamentare.

După cum se poate observa, partidele politice parlamentare sunt avantajate prin alocarea sumelor de la bugetul de stat, în afara sumelor de bază și a celor distribuite proporțional cu numărul de mandate, partidelor parlamentare revenindu-le, tot raportat la numărul de mandate, sumele rămase nedistribuite după alocarea fondurilor partidelor neparlamentare, dar care au câștigat cel mult 1% sub pragul electoral.

Pentru exemplificare, prezentăm mai jos sumele (în lei) acordate partidelor politice de Secretariatul General al Guvernului conform algoritmului prevăzut de lege (sursa datelor: SGG).

Anul 1999

PDSR	5.557.974.287
PNȚCD	5.408.800.685
PD	4.495.440.402
PNL	3.899.058.705
UDMR	2.909.910.580
PRM	2.417.849.603
PUNR	2.253.829.277
PSDR	1.543.074.530
PAR	1.324.380.762
PER	1.269.707.320
FER	1.051.013.566
PL	827.293.617

PS	470.833.333
PSM	470.833.333
Total	30.900.000.000

Anul 2003

PSD	22.663.102.315
PRM	16.363.926.165
PNL	11.250.945.588
PD	8.120.264.990
UDMR	7.469.449.634
PUR	4.432.311.308
Total	70.300.000.000

Înregistrare și evidență

Partidele politice parlamentare și cele care au obținut cel mult 1% sub pragul electoral, prezintă Secretariatului General al Guvernului documentele necesare acordării subvenției. În acest scop, structurile ce reprezintă partidele politice în raporturile cu autoritățile publice vor depune la Secretariatul General al Guvernului o cerere semnată și ștampilată de conducătorul organului executiv al partidului și de persoana însărcinată cu gestiunea patrimoniului partidului.

Cererea trebuie să cuprindă următoarele elemente de identificare a partidului:

- denumirea integrală și prescurtată
- hotărârea judecătorească de admitere a cererii de înregistrare, rămasă definitivă (în copie legalizată), sau o dovadă din partea instanței judecătorești competente, din care să rezulte că partidul a declanșat procedura prevăzută la art. 18 din Legea nr. 14/2003, după caz;
- însemnul partidului și semnul electoral
- adresa sediului central

contul bancar și societatea bancară la care este deschis codul fiscal.

În cazurile în care intervin modificări în statutul juridic al unui partid politic (prin fuziune, divizare, autodizolvare, dizolvare pronunțată pe cale judecătorească ori prin hotărâre a Curții Constituționale sau pe baza oricăror alte fapte juridice prevăzute de lege), conducătorul organului executiv al partidului este obligat să înștiințeze Secretariatul General al Guvernului, în termen de 3 zile lucrătoare de la data producerii faptului juridic respectiv. Cu această ocazie, partidul politic în cauză va comunica Secretariatului General al Guvernului toate datele rezultate din situația nou-creată și care determină recalcularea subvențiilor prevăzute de lege.

În această situație, Secretariatul General al Guvernului va proceda, de îndată, la recalcularea subvențiilor, în favoarea formațiunilor politice existente în urma modificărilor intervenite.

Subvențiile rezultate din recalculare vor fi acordate partidelor politice începând cu luna următoare celei în care s-a produs una dintre cauzele prevăzute mai sus.

Pentru ce pot fi cheltuite sumele din subvenție?

Sumele obținute din subvenția de la buget au o destinație delimitată de prevederile legale la următoarele capitole de cheltuieli:

- a. cheltuieli materiale pentru întreținerea și funcționarea sediilor
- b. cheltuieli de personal
- c. cheltuieli pentru presă și propagandă
- d. cheltuieli privind organizarea activităților cu caracter politic
- e. cheltuieli de deplasare în țară și străinătate
- f. cheltuieli de telecomunicații

- g. cheltuieli cu delegațiile din străinătate
- h. investiții în bunuri mobile și imobile necesare activității partidelor respective
- i. cheltuieli pentru campania electorală.

Cheltuirea sumelor de la buget în alte scopuri decât cele mai sus menționate constituie o încălcare a legii și atrage după sine sancțiunile prevăzute de aceasta.

Cum se administrează subvenția de la buget?

Fondurile de la bugetul de stat sunt transferate lunar în conturile partidelor politice de către Secretariatul General al Guvernului, potrivit algoritmului prezentat anterior.

Pentru fondurile din subvenție, partidele nu au obligația să depună un raport cu privire la destinația pe care au dat-o acestora. Partidele au însă obligația de a respecta capitolele de cheltuieli prevăzute în Legea nr. 43/2003 privind finanțarea activității partidelor politice și a campaniilor electorale la art. 10, alin (1).

Având în vedere faptul că aceste subvenții au destinații precise (art. 10, lit. a-i din Legea nr. 43/2003 privind finanțarea activității partidelor politice și a campaniilor electorale) este necesar ca ele să fie deposite într-un cont bancar separat, inclusiv la nivelele inferioare la care sunt transferate sume din subvenție, și să fie urmărite prin conturi contabile analitice specifice.

Sumele neutilizate la sfârșitul anului financiar se reportează în anul următor.

Eficiența și oportunitatea cheltuirii fondurilor provenite de la bugetul de stat sunt hotărâte de către organele de conducere ale partidelor politice, potrivit statutului lor și dispozițiilor legale ce reglementează utilizarea fondurilor publice. În privința reglementărilor privind utilizarea fondurilor publice, trebuie

subliniată obligativitatea respectării în mod special a prevederilor privind achizițiile conform Ordonanței de Urgență a Guvernului nr. 60/2001 privind achizițiile publice, aprobată cu modificări prin Legea nr. 212/2002 pentru aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 60/2001 privind achizițiile publice. Răspunderea privind legalitatea utilizării subvențiilor primite conform destinațiilor prevăzute expres în Legea nr. 43/2003 privind finanțarea activității partidelor politice și a campaniilor electorale art. 10, alin. 1 aparține aceluiași structurii.

Pentru o evidență cât mai clară a destinațiilor pe care le au fondurile de le buget, recomandăm un formular care ar putea fi completat lunar și care ar ușura atât verificarea anuală a Curții de Conturi, cât și gestiunea internă a partidului:

Partid _____

Luna ___ / An ____

Sediu _____

Cod fiscal _____

Fonduri provenite din subvenții de la bugetul de stat

Total subvenție an curent _____

Subvenție transferată lunar _____

Report subvenție precedent _____

Total fonduri subvenție _____

Capitol de cheltuieli (conform art. 10, alin. (1) din Legea nr. 43/2003)	Sumă cheltuită
a. cheltuieli materiale pentru întreținerea și funcționarea sediilor	
b. cheltuieli de personal	
c. cheltuieli pentru presă și propagandă	
d. cheltuieli privind organizarea activităților cu caracter politic	
e. cheltuieli de deplasare în țară și străinătate	
f. cheltuieli de telecomunicații	
g. cheltuieli cu delegațiile din străinătate	
h. investiții în bunuri mobile și imobile necesare activității partidelor respective	
i. cheltuieli pentru campania electorală	
Total cheltuit	

Sume rămase necheltuite/report _____

Situație întocmită de _____

Semnătură _____

Verificat de _____

Semnătură _____

Data _____

Formular 1. Formular evidență subvenții de la bugetul de stat

Control și sancțiuni

Controlul asupra fondurilor provenite din subvenția de la bugetul de stat este realizat (doar) de către Curtea de Conturi odată cu efectuarea controlului anual pe care aceasta îl face la sediul central și la sediile organizațiilor teritoriale ale fiecărui partid.

Legea nu prevede însă sancțiuni clare în cazul constatării de nereguli privind folosirea banilor publici. Totuși, cea mai importantă sancțiune care poate fi aplicată o constituie trecerea sumelor cheltuite cu încălcarea prevederilor menționate mai sus, ca venit la bugetul de stat.

IV. 2. Facilități fiscale

Cea mai vizibilă formă de finanțare a partidelor politice din fonduri publice o constituie subvenția de la bugetul de stat. Pe lângă această formă de finanțare directă există alte forme de finanțare indirectă care reprezintă într-un fel latura nevăzută a suportului financiar pe care partidele îl primesc de la stat.

Aceste surse indirecte de finanțare publică sunt reprezentate de facilitățile fiscale de care beneficiază partidele:

- scutirea de impozite și taxe pentru toate cele 4 surse de venituri menționate de legislație (cotizații, donații și legate, subvenții de la buget, venituri din activități proprii)

- închirierea de spații pentru sediile centrale și locale, care se asigură cu prioritate pentru partide

- spațiile menționate anterior urmăresc regimul juridic prevăzut pentru închirierea spațiilor de locuit

- plata tuturor cheltuielilor legate de telecomunicații, energie electrică și termică, gaze, apă, canal etc, se face la tariful destinat spațiilor de locuit

- accesul gratuit la serviciile publice de radio și televiziune

- utilizarea gratuită a spațiilor de afișaj oferite de administrația publică locală (în campania electorală)

donățiile în bunuri materiale necesare activității politice primite de la organizații politice internaționale la care partidul respectiv este afiliat sau de la partide politice sau formațiuni politice aflate în relații de colaborare politică sunt scutite de plata taxelor vamale.

Atenție

Una din facilitățile fiscale prevăzute în Legea nr. 27/1996 (abrogată) și preluată și în Legea nr. 43/2003 privind finanțarea activității partidelor politice și a campaniilor electorale care prevedea faptul că partidele politice sunt scutite de plata impozitelor pe clădiri pentru spațiile deținute în proprietate, cu excepția celor achiziționate la valoare de inventar (art. 11, alin. 3) a fost recent abrogată prin Legea nr. 90/2003 privind vânzarea spațiilor aflate în proprietatea privată a statului sau a unităților administrativ-teritoriale, destinate sediilor partidelor politice, prin art. 12.

Scutirea de impozite și taxe pentru sursele de venit

Categoriile de impozite de care sunt scutite veniturile partidelor prevăzute de Legea nr. 43/2003 privind finanțarea activității partidelor politice și a campaniilor electorale sunt impozitul pe venit, impozitul pe profit și taxa pe valoarea adăugată (TVA).

Legea nu extinde scutirea și la alte categorii de impozite și taxe; de exemplu partidele politice plătesc toate obligațiile aferente veniturilor salariale și, la fel ca toate celelalte persoane juridice, plătesc toate impozitele asupra proprietății (taxe clădiri, teren, auto).

Accesul gratuit la serviciile publice radio-TV

În privința spațiului gratuit acordat la posturile publice de radio și televiziune, acesta este garantat participanților în cursa electorală prin legislația electorală, urmând ca detaliile privind

acest spațiu (dimensiunea, formatul, tipul de informații transmise) să fie stabilite prin decizii ale Consiliului Național al Audiovizualului (CNA) și eventual prin reglementări proprii ale respectivelor posturi publice. Acest spațiu acordat reprezintă o resursă consistentă pentru partide, în special pentru cele mai mici. Deși la prima vedere echivalentul acestui serviciu în bani este greu de estimat, în ultima perioadă, prin aplicarea unor metodologii precise de calcul, se poate estima echivalentul acestor facilități.

Este de menționat că au existat cazuri în care chiar și televiziuni, posturi de radio sau publicații au oferit gratuit spațiu partidelor politice în campania electorală, spațiu pe care l-au distribuit, după un algoritm autoimpus, candidaților semnificativi aflați în cursa electorală. Este discutabil în ce măsură această inițiativă trebuie judecată ca o facilitate sau ca o donație efectuată echitabil tuturor candidaților înscrși în cursa electorală. Mai ales că în multe cazuri posturile respective au stabilit criterii arbitrare de desemnare a „candidaților semnificativi”.

Pe lângă aceasta, este de menționat și spațiul de care beneficiază partidele parlamentare săptămânal la posturile publice principale de radio și televiziune pentru a-și prezenta activitatea politică. Acest spațiu este asigurat partidelor politice pe baza prevederilor art. 5 al Legii nr. 41/1994 privind organizarea și funcționarea Societății Române de Radiodifuziune și Societății Române de Televiziune, prevederi potrivit cărora: „Societatea Română de Radiodifuziune și Societatea Română de Televiziune trebuie să rezerve o parte din spațiul de emisie partidelor politice reprezentate în Parlament. Timpul afectat partidelor politice nu poate depăși o sutime din întregul timp de emisie săptămânal. Repartizarea timpului de emisie pe partide politice se face în raport cu ponderea reprezentanților acestora în Parlament, luându-se în calcul o unitate de timp pentru fiecare parlamentar, inclusiv pentru reprezentanții minorităților naționale”.

Menționăm că acest timp se alocă atât pentru posturile naționale, cât și pentru posturile locale. Din cercetările noastre a rezultat că spațiul local nu este folosit la capacitatea oferită.

Pentru exemplificarea importanței acestei facilități vă prezentăm mai jos situația publicității gratuite și a celei oferite contra cost partidelor politice în campaniile electorale de la alegerile locale și parlamentare/prezidențiale din anul 2000.

Tip publicitate	Alegeri locale		Alegeri parlamentare și prezidențiale		Total an electoral	
	secunde	%	secunde	%	secunde	%
Publicitate plătită	42.885	34,8%	355.689	98,5%	398.574	82,3%
Publicitate gratuită	80.182	65,2%	5.439	1,5%	85.621	17,7%
Total	123.067		361.128		484.195	

Tabel 3. Proporția publicității electorale gratuite din total publicitate electorală pentru anul 2000 (sursa datelor: Alfa Cont Mediawatch)

În același timp vă prezentăm mai jos modul de alocare a timpilor de antenă la SRR și SRT.

Societatea Română de Radiodifuziune - „Antena partidelor parlamentare”

Calculul se face astfel:

timpul alocat partidelor săptămânal
 7 zile x 24 ore de emisie = 168 ore
 168 ore = 10.080 minute = 604.800 secunde
 0,9% din timp = 5.440 secunde

timpul aferent unui parlamentar săptămânal
 5.440 secunde / 486 parlamentari = 11 secunde

Calculul pentru determinarea timpului alocat săptămânal unui partid se face înmulțind numărul de parlamentari ai partidului cu 11 secunde. Acest calcul se efectuează la începutul legislaturii și rămâne neschimbat pe întreaga ei activitate.

Societatea Română de Televiziune - „Tribuna partidelor parlamentare”

timpul alocat unui parlamentar săptămânal este de 9 sec și 36 miimi.

Prin alocare pe partide, acestea primesc săptămânal următorul timp (timp cumulat pe România 1 și TVR 2):

Partid	secunde
PDSR	3.140
PSDR	115
PUR	124
PRM	1.852
PD	652
PNL	642
UDMR	605
Minorități	248
Total	7.536

Tabel 4. Timpii de antenă alocați săptămânal partidelor parlamentare la posturile publice de televiziune (sursa datelor: Alfa Cont Mediawatch)

Utilizarea gratuită a spațiilor de afișaj oferite de administrația publică locală

De asemenea, o altă formă consistentă de finanțare indirectă o constituie oferirea spațiului de afișaj stradal. Este cunoscut faptul că aceasta este una dintre cele mai răspândite practici de promovare în campanie. În ultima perioadă însă, și această metodă de campanie a devenit tot mai costisitoare pentru

partidele politice din România. Doar pentru a sublinia impactul și importanța afișajului gratuit trebuie să menționăm că acesta oferă partidelor o șansă de a cheltui mai puțin decât în cazul panotajului plătit, cu câteva inconveniente minore. Aceștia se adaugă și acordul tacit al unor autorități publice care permit afișajul stradal aproape oriunde și în orice condiții (în România este posibil să lipești un afiș aproape oriunde, fără a fi sancționat pentru afișaj ilegal). Costurile acestei facilități sunt greu de estimat exact dar, dacă luăm ca termen de referință costurile pentru o campanie desfășurată prin spațiile de panotaj stradal, vom descoperi că, pentru un partid important, această metodă aduce economii de miliarde de lei sau chiar zeci de miliarde de lei. Trebuie subliniată și perspectiva plafonării acestor contribuții. În timp ce în domeniul spațiului oferit la serviciile publice de radio și televiziune, acesta este limitat (singurele discuții care apar aici sunt cele legate de modul de distribuire a acestui spațiu finit), în cazul afișajului stradal, având în vedere starea de fapt privitoare la atitudinea autorităților față de strategiile de afișaj ale partidelor, limita este (auto)impusă de capacitatea partidului de a produce afișe și de a angaja un număr suficient de persoane pentru lipirea lor.

Dintre facilitățile fiscale aflate la limita legalității (în sensul intruziunii în zona finanțării partidelor) și care pot fi oricând puse sub semnul întrebării amintim:

facilitățile acordate partidelor parlamentare pentru activitatea în teritoriu a parlamentarilor. Nu sunt puține cazurile în care birourile parlamentare sunt incluse în sediile partidelor și, astfel, prin funcționarea în comun, între activitatea de legătură a parlamentarului cu cetățeanul și activitățile proprii ale partidului nu mai există nici o separație. Astfel se ajunge la situația în care se folosesc resurse logistice și umane, altfel acoperite din bugetul Parlamentului, în folosul partidului.

folosirea proprietății publice în scopuri politice. Nu în puține cazuri politicienii aleși sau care ocupă funcții în administrația centrală și locală folosesc resursele publice pentru scopuri politice. Exemple precum: folosirea mașinilor sau a altor mijloace de transport, a sediilor instituțiilor publice pentru întâlniri strict politice, care nu au nimic în comun cu activitatea acelei instituții și care nu sunt decontate, folosirea funcționarilor publici și a angajaților contractuali pentru activități politice, folosirea sistemelor de comunicații, folosirea unor fonduri publice pentru realizarea unor sondaje de opinie care au scopuri politice reprezintă doar o parte din formele prin care fondurile publice ajung să fie folosite în scop electoral. Toate aceste metode sunt interzise și fac subiectul unor controale efectuate de Curtea de Conturi, Poliție, Parchetul Național Anticorupție și alte instituții specializate.

acordarea de fonduri unor structuri ale minorităților naționale reprezentate în Parlament care, având în vedere caracterul dual al acestora - organizații ce promovează valorile socio-culturale și de păstrare a identității respectivului grup etnic, cât și formațiuni politice care reprezintă interesul politic al respectivelor minorități - duce la imposibilitatea de a distinge în ce măsură respectivele fonduri sunt sau nu folosite și în scopuri electorale.

impunerea unor taxe membrilor de partid care dețin funcții alese sau funcții publice. Este o practică des întâlnită prin care partidele puternice, care dețin mare parte din puterea politică exprimată prin funcții alese și control asupra altor instituții publice, să încerce să obțină de la persoanele care ocupă aceste poziții avantaje financiare. Problema este că acești bani ceruți sunt obținuți ca urmare a unor avantaje (ex. indemnizații de ședință) pe care aceștia le obțin din bani publici. Aceleași avantaje financiare avute în vedere de partid privesc oricare din următoarele poziții: parlamentar, primar, consilier local sau județean, funcționar

public într-o poziție importantă, membru în Adunarea Generală a Acționarilor (AGA) ale societăților cu capital majoritar de stat. Dacă mai era necesar să precizăm, numirea pe criterii politice, în detrimentul criteriilor competenței, reprezintă încă o practică generalizată în țara noastră. Motivația partidelor pentru a solicita o astfel de taxă este simplă: se consideră că partidul are cel puțin o contribuție oarecare, dacă nu rolul hotărâtor pentru obținerea de către aceștia a respectivelor poziții. În același timp, partidul are posibilitatea de a acționa la nevoie pârghii prin care aceștia să fie înlăturați sau să nu mai fie susținuți pentru un nou mandat, dacă nu sunt „cooperanți” din acest punct de vedere. Forma cea mai des întâlnită de „spălare” a acestei taxe o reprezintă mecanismul cotizațiilor speciale instituite pentru acești demnitari.

Trebuie menționat că practicile enumerate mai sus sunt pasibile de a fi considerate ca finanțări ilegale ale partidelor politice, atrăgând după sine sancțiuni conform legislației în vigoare.

IV. 3. Cotizații

Pentru partide, carnetul de partid reprezintă un act la fel de important ca și actul de identitate. O persoană plătește o sumă de bani care acoperă o anumită perioadă de timp obținând în schimbul acesteia calitatea de membru de partid, care îi acordă o serie de drepturi.

Ce prevede legea?

Din punct de vedere legal, un membru al unui partid poate să plătească cotizații care, însumate anual, să nu depășească nivelul a maxim 100 de salarii de bază minime brute pe țară. Dacă acest plafon este depășit, Legea nr. 43/2003 privind finanțarea activității partidelor politice și a campaniilor electorale prevede că amenda este de la 30.000.000 lei până la

300.000.000 lei, iar sumele ce fac obiectul contravenției se fac venit la bugetul de stat.

Suma totală pe care un partid politic o poate colecta anual din cotizații este neplafonată.

Legislația în vigoare nu introduce nici o restricție în privința utilizării veniturilor obținute din cotizații, atât în privința sumelor, cât și a categoriilor de cheltuieli.

După cum se poate constata, în privința cotizațiilor, legea este destul de imprecisă, stabilind doar niște repere generale. Dincolo de acestea, legislația lasă la latitudinea partidului să-și elaboreze propria politică de stabilire a persoanelor cotizante, a cuantumului cotizației, a modului de colectare și folosire a cotizațiilor.

Ce reguli stabilește partidul?

Statutul fiecărui partid trebuie să conțină o serie de prevederi referitoare la:

- cine stabilește cotizația
- metoda/periodicitatea actualizării cotizației
- cuantumul cotizației
- eventuale diferențieri ale cuantumurilor între diferite categorii de membri
- categoriile de persoane care sunt exceptate de la plata cotizației
- periodicitatea cu care sunt plătite cotizațiile
- destinația utilizării acestora.

În aceeași măsură, partidul poate delega prin prevederi statutare o serie de atribuții privind reglementarea regimului cotizațiilor menționat mai sus, cât și organizarea activității de strângere a cotizațiilor către organele de conducere.

În cazul cuantumului unic sau diferențiat al cotizației, stabilirea este făcută la unele partide de către structura centrală, în alte cazuri acesta este stabilit de structurile județene.

În cele mai multe cazuri, plata cotizației este o îndatorire lunară a membrilor de partid, deși există situații în care, deși cotizația este stabilită la un quantum lunar, ea este colectată/achitată trimestrial.

O situație care trebuie avută în vedere la reglementarea regimului cotizațiilor este cea referitoare la modul sau metoda de actualizare periodică a acesteia. Există partide care stabilesc quantumul cotizației prin statut. Această metodă aduce după sine dificultatea de ajustare a cotizației periodic, având în vedere că statutul partidului nu este un act care se modifică cu o frecvență destul de mare. Alte soluții prevăd ca forurile executive să fie cele investite cu această atribuție. De exemplu, o soluție aparent ciudată, dar practică, este cea aplicată de o organizație locală a unui partid, care i s-a oferit independența de a decide singură quantumul și modul de actualizare. Aceasta a hotărât să ia ca referință pentru cotizația lunară contravaloarea unui ou. Totuși, dincolo de situațiile particulare, o cotizație aplicată unui membru obișnuit se încadrează undeva între 5.000 și 20.000 de lei. Quantumul maxim lunar pe care un partid ar putea să îl stabilească pentru un membru este, conform prevederilor legale, de 8,33 salarii de bază minime brute pe țară. Această sumă reprezintă pentru anul 2004 echivalentul a 23.333.333 lei ($2.800.000 \times 8,33$).

Diferențierile între categorii profesionale sau sociale ale membrilor cotizanți este o altă metodă care aduce o echitate privind nivelul cotizației. Exemple de diferențieri pot fi constituite de grupuri cum sunt: tineri, pensionari, persoane din mediul rural, populația ocupată, persoane fără surse directe de venit (șomeri, studenți, elevi, persoane casnice, agricultori).

Un caz special îl constituie impunerea unor quantumuri speciale pentru cotizațiile membrilor care dețin funcții politice sau

demnități publice (ex. membrii structurii de conducere a partidului la diferite nivele, primari și viceprimari, consilieri locali și județeni, parlamentari, șefi ai unor societăți comerciale de stat sau regii autonome, funcționari publici aflați în diverse poziții importante). Acestea pot ajunge și la sume de 1.000.000 de lei pe lună sau la 10% din indemnizațiile de ședință sau chiar din salariu.

Atenție

Trebuie făcută o diferențiere între aceste funcții, din punct de vedere al aspectelor legale pe care acestea le implică. Dacă stabilirea unor cotizații speciale pentru funcțiile deținute în cadrul partidului nu ridică nici o problemă, cotizațiile speciale/suplimentare impuse celorlalte categorii aduc în discuție problema sursei acestor bani și a traficului de funcții. Aceste practici sunt, într-o anumită măsură, la limita legalității, având în vedere posibilitatea interpretării acestor cotizații speciale ca impuneri financiare pentru favorul oferit de a deține aceste poziții oficiale. În același timp, condiționarea de către partid la plata unei părți din, de exemplu, indemnizația de ședință pentru un consilier local, care are ca sursă fondurile bugetare, aduce în discuție principiul general care interzice partidelor să obțină alte sume de la buget în afara celor clar precizate prin reglementările privind subvenția bugetară.

Cotizație sau donație???

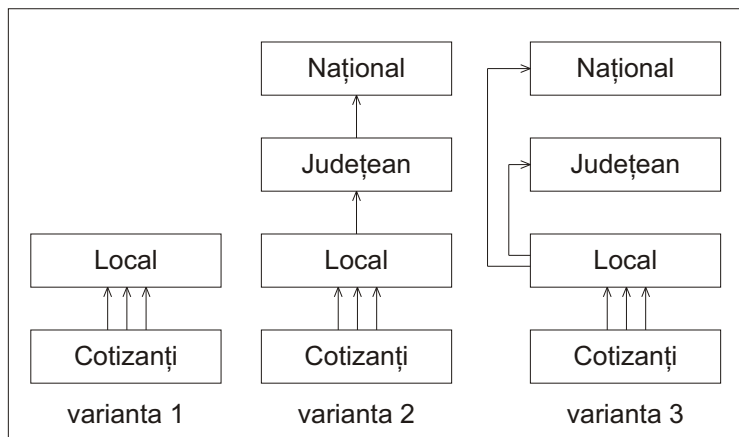
Există cazuri în care, fie anumitor persoane, fie cu ocazia unor evenimente speciale, unora dintre membrii importanți ai partidelor li se cere să achite o cotizație „specială”. Trebuie precizat că pentru orice sume plătite în plus față de cuantumul exact al cotizației, trebuie să se facă înregistrare ca și la o donație. Astfel sumele să fie înregistrate în contabilitatea partidului ca venituri din donații - care sunt plafonate de lege - și nu ca plată a unei cotizații suplimentare.

În practică, beneficiarii cotizațiilor colectate se împart în două categorii:

prima categorie este reprezentată de soluția în care folosirea fondurilor din cotizații se face de către organizația teritorială care le colectează

a doua categorie este reprezentată de organizațiile teritoriale care împart sumele colectate, cu nivele superioare.

În cazul celei de-a doua variante, există mai multe posibilități prin care sume de bani colectate local sunt trimise către structurile superioare. Pentru detaliere vă prezentăm schema a trei asemenea circuite întâlnite în activitatea partidelor politice din România.

Schema 1. Metode de împărțire a cotizațiilor colectate de stucturile locale ale partidelor politice din România

Acest gen de practici de impunere de la nivel central a transferului lunar de la organizațiile locale către biroul central, a unei cote din totalul cotizațiilor, s-a dorit a fi unul stimulativ pentru organizațiile teritoriale. Se poate, fie aplica o politică unitară, în două trepte (de la centru la județ și respectiv de la județ la centru) cu reguli unice, fie una diferențiată, prin care centrul lasă la latitudinea organizațiilor județene să stabilească la rândul lor, împreună cu organizațiile din interiorul județului, care sunt procentele pe care organizațiile trebuie să le vireze județului.

Metoda de calcul a acestei cote pleacă de la premisa colectării integrale a cotizațiilor de la toți membrii respectivei organizații. Astfel au apărut cazuri de organizații teritoriale care au fost puse în situația de a nu putea onora aceste obligații, căutând soluții alternative. O abordare diferită, care stabilește o îngăduință mai mare față de organizațiile teritoriale, este aceea de a impune transferul unei cote proporționale din cotizațiile colectate. Această variantă are dezavantajul de a nu stimula suficient organizațiile să se implice într-o campanie susținută, care să ducă la o rată ridicată de colectare a cotizațiilor.

Există cazuri în care anumite organizații teritoriale, în care rata de colectare a cotizațiilor este scăzută, pentru îndeplinirea obligațiilor impuse de către structurile ierarhic superioare de a vărsa un procent din cotizații, acestea apelează la soluții surprinzătoare. Sunt cunoscute exemple de organizații de partid care, în locul sumelor rezultate din cotizațiile primite, au transferat organizației centrale a partidului bunuri mobile sau chiar imobile din patrimoniu.

Cine și cum colectează cotizațiile?

Din punct de vedere financiar-contabil, cotizația este o operație care trebuie înregistrată conform Legii contabilității nr. 82/1991.

Este de subliniat faptul că numai acele organizații teritoriale care dispun de contabilitate proprie pot colecta cotizațiile pentru membrii proprii în regim legal, conform normelor contabile în vigoare în România. Fiecărui cotizant trebuie să i se elibereze un document contabil contra sumei depuse, iar această operațiune nu se poate realiza decât într-o organizație care are dreptul să efectueze operațiuni financiare, indiferent de valoarea totală a sumelor colectate. Mai departe, organizația care eliberează chitanță cotizantului este și cea care trebuie să încaseze suma care se constituie venit ce trebuie înregistrat în contabilitatea proprie.

Nu este permisă colectarea de fonduri la un nivel și eliberarea de chitanțe la un alt nivel. De asemenea, nu este permisă eliberarea de chitanțe (respectiv înregistrarea unor sume) pentru ca sumele să fie cheltuite de altă organizație/reprezentant. Concret, o organizație nu poate elibera chitanțe pentru cotizațiile diferitelor organizații din plan local, fără să își introducă sumele respective în contabilitate. Organizația care strânge bani din cotizații și îi cheltuie (înregistrându-i, de exemplu, într-un tabel) trebuie să aibă contabilitate proprie sau, conform normelor contabile, să poată să încaseze sume și să facă plăți. În cazul menționat anterior, practica arată că organizația locală a unui partid politic care colectează venituri astfel, însă nu are contabilitate proprie, se adresează organizației imediat superioară ierarhic și care are contabilitate proprie, căreia îi prezintă un raport de venituri și cheltuieli, în același timp pentru a putea regulariza fondurile pentru care se face o înregistrare. La nivelul organizațiilor fără contabilitate proprie este necesar să se țină o evidență tehnico - operativă pe fiecare membru de partid.

Prin urmare, pentru colectarea cotizațiilor există trei cazuri:

1. în cazul în care organizația are contabilitate proprie - membrii plătesc cotizația la acest nivel

2. În cazul în care organizația nu are contabilitate proprie, se aplică una din următoarele variante:

o persoană este împuternicită să strângă cotizațiile, primind de la nivelul superior, care are contabilitate proprie, chitanțier cu numele acelei organizații. Predarea, însoțită de proces verbal, este înregistrată în fișa de magazie a formularelor cu regim special, în care sunt specificate numerele chitanțelor predate.

alternativa, probabil cea mai incomodă, o reprezintă efectuarea plății în mod individual de către fiecare membru al organizației la sediul celei mai apropiate/convenabile organizații a partidului care deține contabilitate proprie.

În activitatea curentă a partidelor din România, cea mai des întâlnită practică de colectare a cotizațiilor la nivelul țării se desfășoară în următoarele etape:

1. casierul organizației teritoriale încasează cotizația și eliberează chitanța corespunzătoare sumei respective, precizând în clar pe aceasta numele, codul numeric personal, suma și perioada pentru care a fost plătită
2. contabilul organizației include în situația veniturilor aceste sume
3. contabilul înaintează sediului central rapoarte financiare periodice (ex. lunar, la șase luni, anual, în funcție de propriile reglementări interne, dar nu mai rar de o dată pe an pentru a se întocmi bilanțul partidului).

Atenție

Colectarea cotizației fără eliberarea unei chitanțe membrului cotizant este ilegală.

Colectarea cotizațiilor trebuie să se facă numai pe chitanțe fiscale.

Chitanțele fiscale pot fi achiziționate numai de către sediul central, acesta fiind singura structură înregistrată ca persoană juridică și care deține cod fiscal.

În cazul în care colectarea cotizației se face la nivelul unei organizații cu contabilitate proprie, pe chitanță trebuie să apară, pe lângă numele partidului, numele acestei organizații. În cazul în care colectarea cotizației se face la nivelul unei organizații locale fără contabilitate proprie, pe baza unui chitanțier predat de la o organizație cu contabilitate proprie, atunci pe chitanță trebuie înscris, pe lângă cele menționate anterior, și numele organizației locale.

Evidența membrilor/Controlul legalității

Înregistrarea cotizațiilor trebuie făcută astfel încât să se poată face identificarea sumei anuale totale cotizate de fiecare membru, pentru verificarea respectării legalității plafonului anual de maxim 100 de salarii de bază minime brute pe țară.

Pentru aceasta, sugerăm următorul formular pentru înregistrarea cotizațiilor încasate:

Partid _____
Organizația _____

Anul _____ luna _____

Evidență cotizație membrii partid

Nr. crt.	Nume și prenume	CNP	Cuatum cotizație	Luna 1	Semnătura	To tal cotizație
1	Petre Petrescu	1121289457231	9.000	9.000		108.000
2	Ioana Ionescu	2041048632547	40.000	40.000		480.000
3						
4						

Total anual cotizație/membru (nu poate depăși echivalentul a 100 salarii de bază minime) _____

Formular 2. Model de evidență a cotizațiilor membrilor

Considerăm util, pentru rigurozitate, ținerea evidenței pe asemenea tabele și a membrilor partidului care sunt scutiți de cotizație pe o perioadă delimitată sau permanent.

Numai existența unei astfel de evidențe precise poate garanta o evidență contabilă riguroasă în privința veniturilor provenite din cotizații.

O asemenea evidență folosește partidelor pentru controlul efectuat anual de către Curtea de Conturi. Este esențial ca partidul să poată pune la dispoziția organelor de control o evidență clară a membrilor, pentru a se verifica dacă persoanele de la care s-au încasat cotizații sunt și membri de partid.

Este de menționat faptul ca orice sumă oferită de un membru al unui partid, lunar, peste nivelul cotizației stabilit de partid, trebuie înregistrată ca donație, indiferent dacă suma cotizațiilor respectivei persoane pe acel an este sub plafonul de 100 de salarii de bază minime brute pe țară - în același timp legea nu oprește partidele să stabilească quantumul cotizațiilor anual, caz în care, desigur, acesta nu poate depăși pragul prevăzut de lege.

De asemenea, orice cotizație colectată fără respectarea tuturor prevederilor legale (în mod special Legea contabilității) va fi sancționată conform legii. În mod special amintim că, pentru depășirea plafonului de cotizații, amenda este între 30.000.000 și 300.000.000 lei, iar sumele care depășesc acest plafon se fac venit la bugetul de stat.

Transparență

Deși, potrivit legii, partidele nu sunt obligate să facă publice aspectele privitoare la încasarea și cheltuirea cotizațiilor, considerăm că un prim pas pentru un proces transparent ar fi ca anual să se facă publice cel puțin următoarele date:

categoriale de cotizații și cuantumul stabilit pentru fiecare dintre acestea
numărul total de membri care au plătit anual cotizația
suma totală a veniturilor provenite din cotizații.

Partidul _____

Politica de cotizații

Aprobată de _____

Data _____

Categorie	Cuquantum/Criteriu de calcul	Perioadă

Formular 3. Model formular de stabilire a cotizațiilor

Partidul _____

Anul _____

Venituri din cotizații

Categorie	Număr membrii	Sumă
Total	Sumă	Sumă

Formular 4. Model formular de stabilire a veniturilor din cotizații

Totuși, există informații minimale cu privire la veniturile din cotizații ale partidelor, deși acestea nu provin dintr-o inițiativă a partidelor, ci sunt obținute ca urmare a controalelor efectuate de Curtea de Conturi. Mai jos sunt prezentate aceste date.

Partid/an	1996	1997	1998	1999	2000	Total
UDMR	185.300.000	654.600.000	587.300.000	1.092.600.000	2.328.700.000	4.848.500.000
PNTCD	232.800.000	550.300.000	1.170.600.000	2.086.300.000	509.700.000	4.549.700.000
PDSR	93.000.000	315.800.000	624.600.000	1.546.400.000	0	2.579.800.000
PRM	34.800.000	149.900.000	251.600.000	395.500.000	690.100.000	1.521.900.000
PNL	23.200.000	189.300.000	399.800.000	585.800.000	158.500.000	1.356.600.000
PD	70.400.000	109.400.000	67.200.000	33.800.000	70.600.000	351.400.000
PSDR	1.800.000	31.500.000	31.600.000	76.100.000	164.700.000	305.700.000
PSM	27.300.000	107.900.000	65.100.000	97.900.000	0	298.200.000
UFD/PAR	600.000	24.500.000	0	87.300.000	0	112.400.000
PUNR	14.300.000	7.300.000	5.600.000	14.000.000	44.700.000	85.900.000
PDAR	0	11.400.000	25.400.000	0	0	36.800.000
PS	500.000	2.600.000	1.700.000	3.100.000	4.600.000	12.500.000
MER	2.500.000	2.100.000	1.400.000	0	0	6.000.000
FER	0	0	0	2.900.000	1.500.000	4.400.000

Tabel 5. Veniturile din cotizații, așa cum au rezultat ele în urma controlului efectuat de Curtea de Conturi (sursa datelor: Curtea de Conturi a României)

Practica a arătat că rata de colectare a cotizațiilor la nivelul tuturor partidelor din România este foarte scăzută. Aceasta variază între valori de 10% și 40%. O rată de colectare de 60% poate fi considerată o adevărată performanță. Trebuie spus că în multe cazuri recunoașterea calității de membru cu ocazia alegerilor interne ar trebui să se facă pe acest criteriu dar, din cauza curențelor existente în funcționarea mecanismului de colectare, acest criteriu este mereu abandonat în ultimă instanță.

Cotizațiile nu reprezintă sursa principală de venituri pentru partide. Cu toate acestea, ea se poate transforma, chiar în limitele unor cotizații de un nivel rezonabil și aplicate unui număr de membri cu puțin peste baremul impus de legea de înființare a partidelor (pentru înființare sunt necesari 25.000 de membri), într-o sursă de venituri mai mare chiar decât subvenția de la buget, primită de cele mai importante partide. Totuși, această sursă de venituri rămâne una neatractivă pentru partide, datorită unui număr de condiții de performanță pe care un partid trebuie să le îndeplinească (un număr consistent de membri cotizanți, o comunicare permanentă cu aceștia, o strategie de menținere a unei legături strânse și constante cu membrii, indiferent de categoria lor socială sau zona geografică în care se găsesc, un aparat de partid bine organizat etc.). Pentru exemplificare, prezentăm mai jos raportul dintre veniturile obținute din cotizații și cele de la bugetul de stat.

Partid/an	1999	2000
UDMR	375/1000	597/1000
PNTCD	386/1000	68/1000
PRM	164/1000	211/1000
PDSR	278/1000	0
PSM	208/1000	0
PNL	150/1000	32/1000
PSDR	49/1000	70/1000
UFD/PAR	66/1000	0
PUNR	6/1000	15/1000
PD	8/1000	12/1000
PS	7/1000	10/1000
FER	3/1000	1/1000

Tabel 6. Raportul dintre veniturile obținute din cotizații și cele din subvenția de la bugetul de stat (sursa datelor: Curtea de Conturi a României și SGG)

Adversarii subvenționării partidelor de la buget au considerat de multe ori că un asemenea suport va avea un efect de înlăturare a oricărei motivații a partidelor în colectarea cotizațiilor.

IV. 4. Donațiile

Există motive să considerăm finanțarea prin donații, și acest lucru este împărțit în mod deosebit de partidele bine organizate, ca fiind una preferabilă celei din bani publici, prin subvenția de la bugetul de stat. Dacă un partid politic sau un candidat independent este pus în situația de a-și obține fondurile de la persoane private (persoane fizice sau juridice) atunci chiar activitatea în sine de strângere de fonduri va determina o mai strânsă legătură cu alegătorii și o mai eficientă organizare a cheltuielilor, decât în cazul în care banii pentru activitatea sa politică, în general, sau pentru campania sa sunt

oferiți direct de către stat.

În același timp, finanțarea din surse private este o cale care anihilează alte efecte negative pe care le poate crea finanțarea publică. Finanțarea din surse publice are tendința de a contribui la apariția unui caracter puternic birocratic pe care tind să îl aibă partidele politice. Aceste subvenții pot fi sursa unor tensiuni interne cauzate de distribuția inechitabilă între nivelul central și cel local, precum și între organizațiile locale. De asemenea, criteriile de împărțire chiar și între partide pot crea suspiciuni sau tensiuni.

De aceea, sistemul donațiilor reprezintă o soluție, din perspectiva acelor filiale, care sunt private de suportul financiar din surse publice sau în care acesta este insuficient. Același lucru este valabil, la un alt nivel, între partide.

Ce este considerat donație?

Dorim să precizăm că, dincolo de înțelesul comun al donației, care constă într-o sumă de bani (obiect al donației nu sunt numai sumele de bani, ci mai ales alte bunuri mobile și imobile, serviciile) oferită unei alte persoane (fizică sau juridică), prin prezenta lege sensul donației este mult mai larg. Dorim să precizăm că în cazul partidelor donațiile sunt, sub aspectul obiectului lor, mult mai variate decât în accepțiunea comună a acestui tip de liberalități. Astfel, partidele pot beneficia de următoarele donații:

donații în bani

- în numerar
- prin transfer bancar

donații în servicii

- spații de cazare
- servicii de transport
- punerea la dispoziție de săli de conferințe și facilitățile

aferente

- publicitate
- prestarea unor servicii (în muncă) neplătite și neînregistrate cu contract de voluntariat

donății în bunuri mobile și imobile

- afișe sau alte materiale de propagandă
- calculatoare
- sedii
- terenuri
- mijloace de transport.

Această listă include doar câteva exemple semnificative cu privire la formele prin care se poate efectua o donație către un partid politic.

Toate veniturile obținute din donații sunt scutite de taxe și impozite.

Cine poate dona?

Partidele politice pot primi donații de la următoarele tipuri de persoane:

persoane fizice române, din țară sau străinătate

persoane juridice române

- societăți comerciale
- organizații neguvernamentale
- sindicatele (dar nu în bani)

organizații politice internaționale la care partidul politic respectiv este afiliat (numai donații în bunuri materiale necesare activității politice, dar care nu sunt materiale de propagandă electorală)

partide politice sau formațiuni politice din străinătate aflate în relații de colaborare politică (numai donații în bunuri materiale necesare activității politice, dar care nu sunt materiale de propagandă electorală).

Este de menționat faptul că un cetățean român cu dublă cetățenie are dreptul să facă donații. De asemenea este permis ca reprezentanțe ale unor companii multinaționale/străine, care sunt înregistrate ca persoane juridice române, să poată face donații.

Limitări

Limitările privitoare la donații se referă, pe de o parte, la prevederi specifice pentru diverse tipuri de donatori sau donații, dar și la o serie de aspecte generale.

Trebuie subliniat că, indiferent de forma donației (servicii, bunuri mobile sau imobile), acestea vor fi evaluate și apreciate din punct de vedere al valorii, urmând a fi astfel incluse în calculele limitărilor prevăzute de lege pentru diversele sume.

Donații de la persoane fizice

O persoană fizică nu poate dona într-un an o sumă mai mare de 200 de salarii de bază minime brute pe țară.

Donații de la persoane juridice

O persoană juridică nu poate dona o sumă mai mare de 500 de salarii de bază minime brute pe țară.

Donațiile organizațiilor politice internaționale, la care partidul politic respectiv este afiliat, precum și partidelor politice sau formațiunilor politice aflate în relații de colaborare politică sunt neplafonate.

Atenție

Conform legii, un donator este restricționat la o anumită sumă pe care o poate dona anual unui partid. Legea nu interzice însă ca aceeași persoană să doneze și altor partide sume care se încadrează în același plafon maxim. Exemplu: o persoană poate dona anual contravaloarea a 200 de salarii de bază minime brute pe țară mai multor partide. La fel, firma/firmele ce are/au ca acționar o persoană care face donații partidului la limita plafonului maxim, poate/pot dona în continuare, pentru fiecare dintre ele aplicându-se individual plafonul maxim de donații prevăzut pentru persoane juridice.

Veniturile totale din donații ale unui partid politic nu pot depăși 0,025% din veniturile bugetului de stat pe anul respectiv. Dacă în respectivul an fiscal au loc alegeri, totalul veniturilor din donații se dublează, neputând astfel depăși 0,05% din veniturile bugetului de stat pe anul respectiv.

Pentru exemplificare, veniturile bugetului de stat pe anul 2004 sunt de 288.279,8 miliarde lei. Prin urmare, anul 2004 fiind și an în care au loc alegeri, un partid poate primi din donații o sumă maximă de 144.139,9 milioane lei, adică aproximativ 4,5 milioane USD.

Sancțiuni

Acceptarea sau efectuarea de donații cu încălcarea prevederilor legii constituie contravenție și se sancționează cu amendă de la 30.000.000 lei la 300.000.000 lei, iar sumele care depășesc acest plafon se confiscă și se fac venit la bugetul de stat.

Cine nu poate dona?

Conform Legii privind finanțarea activității partidelor politice și a campaniilor electorale, Legea nr. 43/2003, nu se acceptă următoarele categorii de donații:

donății de la o autoritate publică
donății de la o instituție publică
donății de la o regie autonomă
donății de la o companie națională cu capital integral sau majoritar de stat
donății de la o societate comercială cu capital integral sau majoritar de stat
donății de la o societate bancară cu capital integral sau majoritar de stat
donății în bani de la sindicate
donății din partea altor state (prin bugetele de stat ale acestora)
donății de la organizații din străinătate
donății de la persoanele juridice străine
donății de la persoanele fizice străine.

Pe lângă aceste categorii, legea mai prevede două interdicții care reprezintă excepții de la regula generală:

donățiile de la persoanele juridice cu datorii față de bugetul de stat și bugetul asigurărilor sociale de stat
donățiile efectuate cu scopul evident de a obține un avantaj economic sau politic.

Sanțiuni

Acceptarea sau efectuarea de donații cu încălcarea prevederilor legii constituie contravenție și se sancționează cu amendă de la 30.000.000 lei la 300.000.000 lei, iar sumele astfel obținute se confiscă și se fac venit la bugetul de stat.

Cine primește/cum se primesc donațiile?

Fiecare partid își poate elabora prin reglementări interne strategia de primire a donațiilor. În acest sens, unele partide preferă ca de strângerea de donații să se ocupe doar structura centrală a partidului, pentru a putea avea un control mai eficient

asupra persoanelor care donează și astfel pentru a putea „filtra” eventualele donații pe care le consideră ca având un potențial de lezare a imaginii partidului. Alte partide consideră că descentralizarea acestui proces de colectare aduce o serie de beneficii, dintre care amintim:

mai mare autonomie financiară a structurilor locale (având în vedere că întreaga sumă din donații sau un procent semnificativ rămâne în plan local)
eficiență crescută în strângerea de fonduri, datorată unei mai bune cunoașteri a mediului de afaceri din plan local
maturizarea relației între reprezentanții politici locali, pe de o parte, și cetățeni și mediul de afaceri, pe de altă parte.

În privința persoanelor abilitate să primească donații, partidul poate stabili, pe lângă persoana responsabilă de înregistrarea contabilă, dar și conform prevederilor din Legea nr. 43/2003 privind finanțarea activității partidelor politice și a campaniilor electorale, o persoană care să stabilească probitatea donatorului. În cele mai multe cazuri, această persoană este șeful structurii la nivelul căreia se face înregistrarea.

Persoanele împuternicite cu atribuții în gestionarea fondurilor și patrimoniului unui partid trebuie să respecte, în procedurile de înregistrare a donațiilor, prevederile legale privind desfășurarea operațiunilor economico-financiare. Este de precizat că toate donațiile se constituie în operațiuni cu caracter financiar și prin urmare trebuie înregistrate conform legislației în vigoare.

Înregistrarea unei donații se poate face numai la nivelul unei structuri a partidului care are contabilitate proprie, după modelul descris la încasarea cotizației.

O interpretare a partidelor, potrivit căreia o persoană poate susține indirect activitatea sau campania unui partid, fără ca acesta să fie nevoit să înscrie aceste contribuții ca donații, este clar o încălcare a art. 27, lit. I din Legea nr. 43/2003 privind

finanțarea activității partidelor politice și a campaniilor electorale. Prin urmare, spre exemplu, orice plată făcută de un terț unui prestator de servicii partidului este ilegală, dacă nu este înregistrată ca donație.

Operațiunea de încasare/înregistrare a donației

La primirea donației se vor respecta cu precădere următoarele aspecte:

1. verificare identității donatorului (necesar) - prin aceasta urmează să se stabilească dacă donatorul se încadrează în categoriile permise de lege să efectueze donații.
2. verificarea încadrării în prevederile legale (necesar) - ex: plafon, tip donație, eventuale datorii la bugetul de stat, în cazul persoanelor juridice

Conform art. 5, alin. 4, persoanele juridice care au datorii față de bugetul de stat și bugetul asigurărilor sociale de stat nu pot face donații partidelor politice. Verificarea acestei condiții este obligatorie la primirea unei donații din partea unei persoane juridice. Conform Legii nr. 43/2003 privind finanțarea activității partidelor politice și a campaniilor electorale, încălcarea acestei dispoziții atrage după sine atât răspunderea donatorului, cât și a partidului. Date fiind aceste condiții impuse de lege, este de preferat ca, înainte de luarea unei decizii privind acceptarea sau neacceptarea unei donații în temeiul existenței unei suspiciuni privind existența unor datorii față de bugetul de stat și bugetul asigurărilor sociale de stat ale donatorului - persoană juridică - să fie implicat nu numai casierul/trezorierul, așa cum se întâmplă în cele mai multe cazuri, ci chiar liderul structurii politice la care se face înregistrarea. Unele partide solicită donatorului să semneze o declarație pe proprie răspundere (pe o foaie separată sau pe spatele chitanței de înregistrare a donației) potrivit căreia nu are datorii față de bugetul de stat și bugetul asigurărilor sociale de stat.

3. obținerea aprobării politice pentru acceptarea donatorului (opțional)
4. înregistrarea identității donatorului (necesar); înregistrarea se face atât în evidențele contabile cât și în evidențele privind donatorii partidului

Înregistrarea se face pe baza formularelor model tipizate comune pe economie.

Funcție de felul donației, persoanele responsabile întocmesc și completează formularele tipizate corespunzătoare, cu toate informațiile prevăzute de lege, care pot fi:

- chitanțe - pentru donațiile în bani
- bonuri de primire și fișe de magazie - pentru bunuri mobile (materiale consumabile, obiecte de inventar etc.)
- fișa mijlocului fix - pentru bunuri imobile (terenuri, construcții, mijloace de transport etc.)
- proces verbal încheiat cu prestatorii - pentru serviciile prestate.

Documentele descrise mai sus sunt semnate de persoanele care le-au întocmit, vizate și aprobate de persoanele competente, pentru a dobândi calitatea de documente justificative, după care sunt înregistrate în conturile contabile corespunzătoare, care pot fi:

- active circulante
 - casa în lei
 - casa în deize
 - materiale consumabile, obiecte de inventar
 - conturi la bănci în lei
 - conturi la bănci în deize, în țară
- active imobilizate
 - terenuri
 - construcții pentru activități fără scop patrimonial

- mijloace de transport pentru activități fără scop patrimonial
- alte mijloace fixe pentru activități fără scop patrimonial.

Valoarea totală a donațiilor se reflectă în contul Venituri din donații.

Conform art. 5, alin. 9 din Legea nr. 43/2003 privind finanțarea activității partidelor politice și a campaniilor electorale, la înregistrarea donației, atât în evidențele contabile, cât și în lista donatorilor, trebuie să se regăsească cel puțin următoarele informații:

- numele complet sau denumirea (în cazul persoanelor juridice)
- domiciliul sau sediul (în cazul persoanelor juridice)
- cetățenia sau naționalitatea (în cazul persoanelor juridice)
- numărul și seria actului de identitate și codul numeric personal sau codul unic de înregistrare (în cazul persoanelor juridice)
- valoarea
- felul donației (bani, bunuri, servicii)
- data la care a fost efectuată donația.

Pentru donațiile efectuate prin instrumente bancare, în situația în care extrasele de cont sau alte documente bancare nu conțin toate elementele prevăzute mai sus, acele elemente care lipsesc vor fi solicitate donatorilor.

Pentru o evidențiere conformă cu reglementările în vigoare, Formularul 5 urmează a fi folosit pentru înregistrarea donațiilor în plan local. La sfârșitul anului, organizațiile locale trimit la centru Formularul 5 completat, unde se centralizează în formatul Formularului 6. În vederea verificării respectării impunerilor prevăzute pentru fiecare donator, din Formularul 6 se vor extrage date pentru completarea fișelor individuale de donatori (Formular 7).

An _____
 Partidul _____
 Organizația _____

Evidență donații

Data	Numele/ Denumirea	Domiciliul/ Sediul	Cetățenia/ Naționalitatea	Nr. și seria CI și CNP/CUI	Valoarea	Nr. Chitanță/OP/ Act donație	Felul donației	Confidențial (semnătura donator)	Semnătura donator	Persoana care a încasat donația	Semnătura

Valoarea însumată maximă permisă pentru donații
 persoană fizică _____ lei
 persoană juridică _____ lei
 Limită donații confidențiale însumate pentru un donator _____ lei

Formular 5. Model formular evidență donații pe plan local

Partidul _____ Evidență donații individualizată
 Nume/Denumire _____
 Domiciliul/Sediul _____
 Cetățenia/Naționalitatea _____
 Nr. și seria CI și CNP/CUI _____

Limită maximă donații _____

Data	Nr. Chitanța/OP/Act donație	Organizația	Felul donației	Confidențial	Valoarea	Suma totală donată
					50.000.000	50.000.000
					10.000.000	60.000.000

Total anual donații _____

Formular 7. Model formular evidență individuală a donatorilor

Având în vedere că plafoanele privind donațiile se aplică la nivelul partidului, este necesară o bună coordonare și un mecanism periodic de centralizare a donațiilor primite de către un partid, pentru a evita încălcarea limitelor de donații, în cazul în care aceeași persoană face donații la mai multe structuri ale aceluiași partid.

Confidențialitatea donației

Lista donatorilor partidelor și sumele donate de aceștia trebuie făcute publice. Totuși, dacă un donator dorește ca donația sa să rămână confidențială, atunci suma donată anual de acesta nu poate depăși 10 salarii de bază minime brute pe țară.

Pentru aceasta, donatorul trebuie să solicite partidului păstrarea confidențialității privind această donație sau suma donațiilor, dar care nu depășește însumat plafonul legal de 10 salarii de bază minime brute pe țară. De asemenea, trebuie subliniat faptul că, în cazul în care un donator, deși face o donație sau mai multe donații a căror sumă nu depășește 10 salarii de bază minime brute pe țară, nu solicită în mod expres ca identitatea sa să rămână confidențială, partidul are obligația să publice numele acestui donator.

În nici un caz evidența donațiilor confidențiale nu se poate face specificând pe chitanță „donator confidențial”. Această practică este ilegală. Confidențialitatea se asigură față de publicul larg. Faptul că aceste chitanțe sunt controlate de reprezentanții Curții de Conturi nu constituie o dezvăluire a secretului confidențialității. Reprezentanții Curții de Conturi a României nu pot dezvălui unor terți datele din aceste documente, fiind sub incidența secretului profesional.

Pentru a avea o dovadă clară că donatorul a dorit să i se păstreze confidențialitatea, acesta trebuie să confirme acest lucru sub semnătură, fie pe spatele copiei chitanței de donație (care intră în contabilitatea partidului), fie în evidența tehnico -

operativă a partidului privind donatorii.

Totuși, chiar și în cazul în care donatorul solicită păstrarea confidențialității, partidul trebuie să îi înregistreze identitatea conform prevederilor prezentate anterior. Confidențialitatea se va asigura prin nepublicarea sa în lista donatorilor.

Este important de arătat faptul că prevederile legale plafonează donațiile confidențiale. Suma totală a donațiilor confidențiale nu poate depăși 15% din subvenția maximă acordată de la bugetul de stat unui partid politic în anul respectiv. De exemplu, pentru anul 2003, acest cuantum nu putea depăși 15% din subvenția maximă primită în acel an. Cea mai mare subvenție primită de un partid a fost cea a PSD, în valoare de 22.663.102.315 lei, ceea ce înseamnă că donațiile confidențiale ale oricărui partid nu puteau depăși 3.399.465.347 lei.

Cum se înregistrează donațiile în bunuri și servicii

În privința donațiilor constând în bunuri mobile și imobile, precum și în privința serviciilor prestate, trebuie precizat că acestea trebuie reflectate în evidența contabilă la valoarea de piață.

Aceasta se va realiza prin solicitarea donatorului să consemneze în evidențele de donație valoarea bunurilor sau serviciilor respective, așa cum apare ea în contabilitatea donatorului (persoană juridică) sau în documentele de achiziționare (în cazul persoanelor fizice), în privința bunurilor. În ceea ce privește serviciile prestate sub formă de donație, precum și donația elementelor de activ care se află în patrimoniul donatorului, altfel decât prin achiziție sau producție, valoarea justă se va determina pe baza unor evaluări efectuate de evaluatori autorizați aparținând Asociației Naționale a Evaluatorilor din România. Această evaluare cade în sarcina donatorului.

Din punct de vedere contabil, donațiile în servicii se înregistrează simultan în contabilitatea partidului, atât ca un venit, cât și ca o cheltuială.

Sanțiuni

Acceptarea de donații cu încălcarea prevederilor din Legea nr. 43/2003 privind finanțarea activității partidelor politice și a campaniilor electorale se sancționează contravențional.

Neînregistrarea sumelor, bunurilor sau serviciilor intrate cu orice titlu în patrimoniul partidului, precum și nerespectarea limitelor donațiilor se sancționează contravențional.

Înregistrarea sumelor, bunurilor sau serviciilor intrate cu orice titlu în patrimoniul partidului, pe numele altor persoane decât donatorul real, se sancționează contravențional.

Contravențiile se sancționează cu amendă de la 30.000.000 la 300.000.000 lei. Sancțiunile se pot aplica după caz partidului și/sau donatorului.

Sumele sau bunurile care au constituit obiectul contravențiilor se fac venit la bugetul de stat. În privința serviciilor care cad sub incidența acestei sancțiuni, contravaloarea acestora va fi confiscată din mijloacele bănești deținute de partid.

Legea nr. 43/2003 privind finanțarea activității partidelor politice și a campaniilor electorale interzice partidelor să obțină sprijin material pentru activitatea partidului prin alte modalități decât cele prevăzute de prezenta lege. Sancțiunile se pot aplica în aceleași cuantumuri.

Un alt aspect pe care dorim să îl subliniem este interpretarea adusă de o serie de partide a plafonului privind donațiile pe care un partid le poate primi anual de la un donator. Atunci când donatorul a donat o sumă totală ce depășește plafonul legal,

partidul a considerat suma suplimentară ca fiind donație pentru anul următor. Trebuie precizat că legea este foarte clară în acest sens, stipulând că această practică este nelegală. Articolul. 5, alin. 3 (pentru persoane fizice), alin. 4 (pentru persoane juridice) cât și alin. 8 (pentru donațiile confidențiale) specifică foarte clar că limitarea nu se face la suma donațiilor primite în contul unui an, ci la donațiile primite în anul respectiv (și nu donațiile efectuate, eventual, în contul mai multor ani).

Datorită prevederilor mai elaborate privind obligativitatea publicării donațiilor la care ne vom referi mai jos, partidele pot avea tendința să încurajeze înregistrarea sumelor primite din partea unei firme pe numele mai multor persoane, apropiați ai partidului (repartizând suma între toți aceștia pentru ca legea să fie respectată, în privința plafonului stabilit). Chiar dacă această soluție, pe care controalele Curtii de Conturi în condiții normale nu o pot depista, se încadrează aparent în șimitele legale, partidele trebuie să rețină faptul că o asemenea abordare aduce, printre altele, și un deserviciu de credibilitate evident.

Publicare/Transparență

Spre deosebire de celelalte surse esențiale de venit a căror proveniență este clară: cotizațiile (care provin de la membrii de partid) și subvențiile (care provin de la bugetul de stat), în privința donațiilor sursa acestora este mai greu de identificat de către publicul larg. De aceea, legea stabilește în acest caz măsuri speciale privind publicarea diverselor informații legate de acestea.

Publicarea informațiilor legate de donațiile primite de donatori, precum și de sumele aferente este făcută anual. Publicarea se face până la 31 martie a anului următor în Partea a III-a a Monitorului Oficial al României.

În conformitate cu prevederile legale partidele politice trebuie să publice următoarele informații:

lista persoanelor fizice sau juridice române care au făcut într-un an donații a căror valoare cumulată depășește 10 salarii de bază minime pe țară
suma totală a donațiilor confidențiale
donațiile provenind din partea organizațiilor politice internaționale la care partidul politic respectiv este afiliat
donațiile provenind din partea partidelor politice sau formațiunilor politice din străinătate aflate în relații de colaborare politică.

Conform prevederilor legale, formatul în care se publică lista donatorilor trebuie să conțină cel puțin informațiile reflectate în modelul de mai jos.

Tabel listă donatori:

numele complet sau denumirea (în cazul persoanelor juridice)
domiciliul sau sediul (în cazul persoanelor juridice)
cetățenia sau naționalitatea (în cazul persoanelor juridice)
numărul și seria actului de identitate și codul numeric personal sau codul unic de înregistrare (în cazul persoanelor juridice)
valoarea
felul donației (bani, bunuri, servicii)
data la care a fost efectuată donația.

Deși prevederile anterioare privind finanțarea partidelor politice, incluse în Legea nr. 27/1996, conțineau și ele obligativitatea publicării, lipsa unui mecanism de sancționare a dus la situația în care o serie de partide nu au publicat lista donatorilor, conform prevederilor respective, ani la rând.

Tabel cu partidele care nu au respectat prevederile referitoare la publicare donatorilor cu sume mai mari de 10 salarii de bază minime brute pe țară:

Partidul	1996	1997	1998	1999
PRM	nepublicat	nepublicat	nepublicat	nepublicat
PER	nepublicat	nepublicat	nepublicat	nepublicat
PDSR		nepublicat	nepublicat	nepublicat
PNȚCD	nepublicat			nepublicat
PSM			nepublicat	nepublicat
PS	nepublicat	nepublicat		nepublicat

Tabel 7. Situația publicării donațiilor ce depășesc plafonul de donații confidentiale (sursa: Curtea de Conturi a României)

Sanctiuni

Nepublicarea în Monitorul Oficial al României, partea a III-a, până la 31 martie anul următor, a donațiilor din partea unor persoane care au făcut într-un an donații în sumă totală cumulată de peste 10 salarii de bază minime brute pe țară, constituie contravenție și se sancționează cu amendă de la 30.000.000 lei la 300.000.000 lei. De asemenea, se sancționează și nepublicarea în aceleași condiții a sumei totale a donațiilor confidentiale.

Ce se controlează? (minimal)

În controlul efectuat anual Curtea de Conturi va verifica, în privința donațiilor, printre altele, următoarele aspecte:

încadrarea donatorului în categoriile de persoane permise

de lege pentru efectuarea donațiilor
respectarea plafoanelor privind donațiile efectuate de fiecare donator
respectarea plafoanelor de venituri obținute din donații
respectarea plafoanelor privind donațiile confidențiale
publicarea în Monitorul Oficial al României a informațiilor privind donațiile în condițiile prevăzute de lege
înregistrarea corectă în listele de donatori
înregistrarea contabilă a donațiilor.

IV. 5. Alte venituri

Prevederi legale

Conform Legii nr. 43/2003 privind finanțarea activității partidelor politice și a campaniilor electorale, surselor de venituri prezentate anterior li se adaugă un capitol separat cuprinzând o serie de venituri din activități specifice societăților comerciale. Acestea constituie, prin prezenta lege, o excepție de la interdicția prevăzută în lege, conform căreia activitățile comerciale sunt interzise partidelor politice (art. 7 al Legii nr. 43/2003 privind finanțarea activității partidelor politice și a campaniilor electorale: “Partidele politice nu pot desfășura activități specifice societăților comerciale”).

Activitățile care sunt exceptate de la interdicția amintită sunt următoarele:

- a. editarea, realizarea și difuzarea de publicații ori a altor materiale de propagandă sau de cultură politică proprii
- b. organizarea de întruniri și seminarii cu tematică politică, economică sau socială
- c. acțiunile culturale, sportive și distractive
- d. serviciile interne
- e. închirierea spațiilor proprii pentru conferințe și acțiuni socio-culturale
- f. dobânzile bancare

- g. înstrăinarea bunurilor din patrimoniu, numai după cel puțin 5 ani de la înregistrarea în patrimoniu.

Veniturile obținute din activitățile menționate mai sus sunt scutite de taxe și impozite.

La categoria „alte venituri” ale partidelor politice sunt de amintit și veniturile rezultate din „asocierea cu o formațiune nepolitică”, aceasta din urmă putând să contribuie financiar (cu sume în valoare maximă de 500 de salarii minime brute pe economie, existente la 1 ianuarie ale respectivului an).

Asocierea unui partid politic cu o formațiune nepolitică se înscrie la Tribunalul București în registrul altor forme de asociere a partidelor politice.

Ce nu se poate interpreta ca făcând parte din capitolul „alte venituri”?

Posibilitatea dată partidelor de a realiza venituri din astfel de activități este excesivă. Mai întâi, pentru că o asemenea posibilitate este oarecum contrară regimului juridic al partidelor politice - asociații politice fără scop lucrativ. Regimul juridic amintit rezultă înainte de orice din definirea scopului pentru care se pot constitui și funcționa partidele politice (art. 8 al Constituției României și art. 1 și 2 ale Legii nr. 14/2003 privind partidele politice). În același sens se interpretează inclusiv dispozițiile Legii contabilității nr. 82/1991. Cu toate acestea, „scopul nelucrativ” al partidelor politice nu este menționat în Legea partidelor nr. 14/2003, deși acest fapt ar fi fost esențial. Din punct de vedere al „scopului nelucrativ” („nepatrimonial”), regimul juridic al partidelor politice este identic cu cel al „asociațiilor și fundațiilor”, a căror constituire, organizare și funcționare sunt reglementate prin Ordonanța Guvernului nr. 26/2000 cu privire la asociații și fundații. Însă, spre deosebire de Legea partidelor nr. 14/2003, O.G. nr. 26/2000 definește *expressis verbis* caracterul nepatrimonial al „asociațiilor și

fundatiilor” (art. 1, alin. 2: „Asociațiile și fundațiile constituite potrivit prezentei Ordonanțe sunt persoane juridice fără scop patrimonial”).

În al doilea rând, posibilitatea pe care partidele o au - chiar dacă pe calea unor excepții - de a realiza venituri din desfășurarea de „activități specifice societăților comerciale” este inadecvată, având în vedere formulările excesiv de permissive și/sau lacunare și imprecise ale textului de lege.

Astfel, editarea, realizarea și difuzarea de publicații sau alte materiale de cultură politică - lit a) - sunt activități strict specifice editurilor și societăților comerciale având ca obiect de activitate difuzarea presei și a altor tipărituri. Dintre activitățile menționate la acest capitol, singura acceptabilă este realizarea și difuzarea organului de presă propriu și a materialelor pentru propagandă proprie.

Este de asemenea inadecvată înscrierea „organizării de întruniri și seminarii cu tematică politică, economică sau socială” în categoria activităților aducătoare de venituri pentru partide. Seminariile, întrunirile și dezbaterile publice sunt prin excelență acțiuni „nelucrative”.

Organizarea de activități culturale, sportive și distractive este și ea total improprie statutului și scopurilor pentru care se constituie legal partidele politice. Asemenea activități sunt specifice exclusiv instituțiilor de cultură, agențiilor de impresariat artistic, cluburilor sportive etc., toate fiind, în mod esențial, persoane juridice cu scop patrimonial.

Este o practică consacrată și deplin acceptabilă, inclusiv în România, ca partidele să organizeze, cu deosebire în campaniile electorale, spectacole pentru simpatizanții lor. Însă, este un lucru elementar și bine știut acela potrivit căruia, cu ocazia unor asemenea manifestări, urmărind mobilizarea sau recompensarea alegătorilor proprii, nu se fac încasări de

fonduri.

Este necesar ca Legea să fie mai precisă în privința „serviciilor interne” - lit d) - din care partidele ar putea realiza venituri. Există practica prin care membrii de partid, în special cei din „staff”, au acces la fotocopiatoarele, internetul sau alte dotări de acest tip ale partidelor contra unor tarife mai mici decât cele „de pe piață”. La limită, în condițiile unor evidențe exacte și ale evitării exceselor, o asemenea practică ar putea fi acceptabilă. A face, însă, o sursă de venituri din asemenea activități este nu doar un fapt contrar scopurilor partidelor politice, dar și Legii finanțării acestora.

Aceasta cu atât mai mult în cazul partidelor care primesc subvenții de la stat. Legea stabilește că subvențiile bugetare sunt folosite pentru: întreținerea și funcționarea sediilor, cheltuieli de personal, cheltuieli pentru presă și propagandă, pentru telecomunicații, pentru achiziționarea de bunuri mobile și imobile necesare activității partidelor etc. Or, este evident că, dacă în sediile partidelor și folosind aparatura și celelalte dotări ale acestora, se fac „servicii interne”, destinația fondurilor bugetare este deturnată. Prin urmare, soluția este fie scoaterea acestei categorii de activități permise de lege, fie precizarea foarte exactă, și cât mai limitativă, a unor asemenea „servicii interne”.

La acest capitol este de asemenea necesar ca, prin reglementări ale Ministerului Finanțelor Publice, „administratorii” partidelor să fie obligați la evidențe stricte cu privire la gestionarea resurselor partidelor. Neîntâmplându-se astfel, suspiciunile pot să apară ca justificate, inclusiv cu privire la corectitudinea gestionării respectivelor resurse.

În sfârșit, „închirierea spațiilor proprii pentru conferințe și acțiuni socio-culturale” poate fi acceptabilă numai în condițiile în care prin aceasta partidele nu subînchiriază, cu caracter permanent, spațiile în care ele însele stau cu chirie sau în condițiile în care

închiriază, de asemenea cu caracter permanent (sau chiar mai mult decât ocazional), spațiile din imobilele deținute în proprietate.

Prin urmare, singurele spații care pot fi închiriate sunt cele proprii și nu cele închiriate fie de la administrația publică locală, fie de la persoane fizice sau juridice private.

În concluzie, în ceea ce privește aceste „alte surse de venit”, este necesară o limitare substanțială a lor și dispoziții mai precise care să nu lase loc unor interpretări și abuzuri atât din partea partidelor politice, dar și a organelor de control. Asemenea activități trebuie să fie deplin compatibile cu statutul și obiectivele legale ale partidelor politice din România.

Transparență

Deși Legea nr. 43/2003 privind finanțarea activității partidelor politice și a campaniilor electorale nu prevede nici o măsură de transparență și raportare în privința veniturilor obținute prin activitățile specifice comerciale, exceptate de la interdicțiile legii, precum și în cazul asocierii cu alte formațiuni nepolitice, considerăm că o minimă formă de transparență este constituită de publicarea unor date generale privind aceste venituri, care oricum se regăsesc și în bilanțul anual depus la administrațiile financiare.

Un asemenea raport public anual ar putea arăta similar formularului de mai jos.

Partidul _____
An _____

Raport anual asupra veniturilor prevăzute în Cap. II, sect. a 3-a - Alte
surse de venituri, din Legea nr. 43/2003 privind finanțarea
activității partidelor politice și a campaniilor electorale

Capitole venituri	Suma
editare, realizare și difuzare de publicații ori a altor materiale de propagandă sau de cultură politică proprii	
organizare de întruniri și seminarii cu tematică politică, economică sau socială	
acțiuni culturale, sportive și distractive	
servicii interne	
închiriere spații proprii pentru conferințe și acțiuni socio-culturale	
dobânzi bancare	
înstrăinarea bunurilor din patrimoniu (numai după cel puțin 5 ani de la înregistrarea în patrimoniu)	
venituri din asocieri cu formațiuni nepolitice	
Total	

Formular 11. Model formular publicare „alte venituri”

V. Finanțarea campaniilor electorale

V. Finanțarea campaniilor electorale

Dincolo de activitatea curentă a partidelor, o activitate specială a acestora o constituie participarea în competițiile electorale, în cadrul alegerilor locale, parlamentare sau prezidențiale, generale sau parțiale. Acest segment de activitate al partidelor are implicații financiare importante, atât din punct de vedere al sumelor substanțiale folosite, în comparație cu perioadele ne-electorale, al modului complex de management financiar-contabil, dar și din punct de vedere al reglementărilor legale suplimentare privind în mod deosebit măsurile de transparență.

În anumite țări, activitatea electorală are un caracter cvasi-permanent, recunoscut ca atare prin faptul că legislația privind finanțarea partidelor este cunoscută sub sintagma *finanțarea campaniilor electorale* (campaign finance).

În cazul legislației românești, aceasta reglementează distinct aspectele legate de finanțarea campaniilor electorale pentru toți candidații în toate tipurile de alegeri.

Cum începe campania/înregistrarea

Cui se aplică prevederile privind finanțarea campaniilor

Prevederile legate de finanțarea campaniilor electorale se aplică tuturor entităților care participă la campania electorală. Participarea la campania electorală este recunoscută oficial prin înregistrarea, conform prevederilor din legile electorale, a candidaturilor.

Sunt supuse prevederilor legale referitoare la campaniile electorale următoarele entități :

partidele politice și candidații propuși de acestea
alianțele politice și candidații propuși de acestea
candidații independenți

organizațiile cetățenilor aparținând minorităților naționale și candidații propuși de acestea.

Aceste reglementări acoperă participarea în următoarele tipuri de alegeri:

- alegeri pentru mandatul de primar
- alegeri pentru mandatul de consilier local
- alegeri pentru mandatul de consilier județean
- alegeri pentru mandatul de deputat
- alegeri pentru mandatul de senator
- alegeri pentru mandatul de Președinte al României.

Toate tipurile de alegeri menționate mai sus pot fi alegeri la termen, alegeri anticipate sau alegeri parțiale.

Intrarea în vigoare a reglementărilor privind finanțarea campaniei electorale și durata acesteia

Pentru că toate prevederile acestei secțiuni fac referire la perioada electorală, este bine să precizăm clar modul de stabilire a datei în care începe campania electorală și durata acesteia.

Reglementările legate de stabilirea datei alegerilor, începerea campaniei electorale, precum și durata acesteia se regăsesc în legislația electorală, fie că este vorba de Legea pentru alegerea autorităților administrației publice locale, Legea pentru alegerea Camerei Deputaților și a Senatului sau Legea pentru alegerea Președintelui României.

Potrivit legislației electorale, stabilirea datei alegerilor este atribuția Guvernului României. Acesta stabilește data alegerilor cu cel puțin 50 de zile înainte de votării prin Hotărâre de Guvern, care se publică în Monitorul Oficial al României. Campania electorală începe cu 30 de zile înainte de data desfășurării alegerilor stabilită de Guvern. Potrivit legii, alegerile au loc într-o

singură zi, putând fi numai într-o duminică. Campania electorală se termină în sâmbăta dinaintea alegerilor la ora 7.00 dimineața.

	/	minim 50 zile
	/	până la alegeri
anunțare	/	minim 30 de zile
	/	de la anunțare
începere campanie	/	30 zile după începere
	/	și 1 zi înainte de votare
terminare campanie		

alegeri / tur 2

În cazul alegerilor cu mai multe tururi de scrutin (alegeri pentru mandatul de primar sau pentru cel de Președinte al României), perioadei campaniei electorale de la primul tur i se adaugă perioada legal prevăzută de desfășurare a turului 2 și eventual campania electorală pentru turul 3 (în cazul balotajului, în cazul repetării unui tur de scrutin). Campania pentru turul 2/turul 3, în cazul alegerilor pentru mandatul de Președinte al României, începe în ziua anunțării de către Curtea Constituțională a candidaților pentru respectivul tur și a datei celui de-al doilea tur (data fiind, de fapt, fixă potrivit legii, și anume la două săptămâni de la desfășurarea turului anterior). Data la care Curtea Constituțională face acest anunț depinde de procesul de centralizare a rezultatelor votării, acesta fiind descris mai jos.

secție	BEJ	BEC	CC	anunțare tur 2
24h	48h	24h	24h	

În privința organizării turului 2/turului 3 al alegerilor pentru mandatul de primar, data alegerii este la două săptămâni de la desfășurarea turului anterior.

În cazul alegerilor locale parțiale, conform Legii administrației publice locale nr. 215/2001, data desfășurării alegerilor se stabilește cu cel puțin 30 de zile înainte. Concomitent, toate celelalte termene prevăzute în Legea pentru alegerea autorităților administrației publice locale se reduc la jumătate, dar nu mai puțin de 24 de ore.

Mandatarul financiar

După anunțarea de către Guvern a datei alegerilor, în termenul rămas până la declanșarea campaniei electorale, în paralel cu operațiunea de înregistrare a candidaturilor, pentru fiecare listă de candidați, candidat individual (la funcția de primar, Președinte al României), candidat independent, urmează să fie înregistrat mandatarul financiar.

Necesitatea înregistrării mandatarului financiar este evidentă, având în vedere că acesta este cel care, potrivit legii, ține evidența contabilă a operațiunilor financiare pentru fiecare candidat sau listă de candidați.

Prin urmare, nici un partid sau candidat independent care participă în cursa electorală, nu poate pretinde că nu are nevoie de mandatar, pentru că nu există campanie electorală în care să nu fie înregistrate venituri și cheltuieli.

Mandatarul financiar este desemnat de conducerea partidului sau de candidatul independent și este înregistrat la Curtea de Conturi, fiind totodată adus la cunoștință publică prin presă, de către cei care l-au desemnat.

Mandatarul financiar poate fi o persoană fizică sau o persoană juridică (firmă specializată în management financiar-contabil). Este de dorit camandatarul financiar să aibă experiență financiar-contabilă pentru a putea îndeplini eficient atribuțiile sale prevăzute în lege.

Este de menționat faptul că un mandatar financiar nu poate deservi decât un partid sau un candidat independent.

La înregistrare, conducerea partidului sau candidatul independent prezintă Curții de Conturi un dosar cu următoarele documente în original:

actul privind desemnarea mandatarului de către conducerea partidului sau de candidatul independent anunțul în presă prin care s-a adus la cunoștință publică faptul că mandatarul a fost desemnat.

În actul privind desemnarea trebuie să fie incluse obligatoriu următoarele informații:

partid/candidat independent

date despre mandatar

- nume și prenume mandatar/denumire
- nr. și serie act de identitate/CUI
- cod numeric personal
- domiciliul/sediul

date de contact

- adresă
- telefon
- fax
- e-mail

aria de competență

- candidaturile și /sau listele de candidați de care este responsabil
- alte împuterniciri

- mandatar coordonator da/nu
 - primire donații sau subvenții de la bugetul de stat pentru partid (în ansamblu și în mod expres pentru candidații sau listele de care este responsabil) da/nu
- desemnare
- persoana/structura care l-a desemnat
 - ștampila și semnătura acestuia
 - data la care a fost desemnat.

Astfel, pentru o cât mai bună organizare, propunem următorul model de formular:

Partid _____
Alegeri _____ din an _____

Depus la _____
Data _____

Formular declarare mandatar financiar

1. Partid (candidat independent, alianță)

Date despre mandatar

2. Nume și prenume/denumire
3. Nr. și serie act de identitate/CUI
4. CNP
5. Domiciliul/Sediul

Date de contact ale mandatarului

6. Adresă
7. Telefon
8. Fax
9. E-mail

Aria de competență

10. Candidaturile și /sau listele de candidați de care este responsabil
11. Alte împuterniciri
12. Mandatar coordonator da/ nu
13. Primire donații sau subvenții de la bugetul de stat pentru partid (în ansamblu și în mod expres pentru candidații sau listele de care este responsabil) da/nu

Desemnare

14. Persoana/structura care l-a desemnat
15. Data la care a fost desemnat.
16. Ștampila și semnătura acestuia

Anexați:
copie după anunț aducere la
cunoștință publică

Partidul _____
Alegeri _____ din an _____

Depus la data _____

Formular centralizator declarare mandatar

Mandatar coordonator la nivel național _____

Județ _____

Mandatar atribuții speciale la nivel județ _____

Mandatar listă candidați pentru CJ _____:

Mandatar candidat _____ pentru Primăria _____:

Mandatar candidat _____ pentru Primăria _____:

Mandatar candidat _____ pentru Primăria _____:

.....

Mandatar listă candidați CL _____:

Mandatar listă candidați CL _____:

Mandatar listă candidați CL _____:

Total candidați pentru primar _____

Total liste candidați CL _____

Listă candidați CJ _____

Total mandatar desemnați _____

se continuă cu alt județ

Formular 13. Model formular centralizator privind declararea mandatarilor financiari la nivel național

Înregistrarea mandatarilor se face după tipul de candidați și respectiv liste de candidați de care este responsabil și după destinația veniturilor pe care acesta le încasează astfel:

1. la Camerele de Conturi Județene și a Municipiului București se înregistrează

mandatarii financiari pentru alegerile locale
mandatarii financiari pentru alegerile Camerei Deputaților și Senatului ai listei de candidați din respectivul județ

2. la Curtea de Conturi a României - Secția de Control Financiar Ulterior, Divizia a VI-a, Divizia controlului instituțiilor publice cu atribuții în domeniul privatizării, regiilor autonome, societăților comerciale și companiilor naționale, precum și al societăților comerciale și de investiții financiare, se înregistrează

mandatarii financiari ai candidaților pentru alegerile la funcția de Președinte al României
mandatarii financiari desemnați să primească pentru campania electorală pentru alegerile locale sau parlamentare donații sau legate și subvenții de la bugetul de stat pentru partid (și nu pentru un anumit candidat independent sau distinct nominalizat sau pentru o listă de candidați).

În cazul în care un mandatar financiar este înlocuit, partidul este obligat să comunice în scris acest lucru Curții de Conturi, apoi să desemneze și să înregistreze noul mandatar financiar după aceeași procedură descrisă mai sus. La fel se va proceda în cazul retragerii (acordării) unor competențe (suplimentare) unui mandatar.

Atribuțiile mandatarului financiar

Principala atribuție a mandatarului financiar este de a efectua evidența contabilă a operațiunilor financiare pentru fiecare candidat sau listă indivizibilă a partidului pentru care a fost desemnat.

Aceasta înseamnă că un partid care depune candidați la toate nivelele și pentru toate mandatele ar urma să aibă distinct următoarele evidențe contabile pe următoarele tipuri de alegeri:

Alegeri locale

- evidențe separate pentru 41 de liste de candidați pentru Consiliul Județean
- evidență pentru lista de candidați la Consiliul General al Municipiului București
- evidențe separate pentru 2998 (număr în posibilă schimbare) de liste de candidați pentru consiliile locale
- evidențe separate pentru 6 liste de candidați pentru consiliile sectoarelor Municipiului București
- evidențe separate pentru 2998 (număr în posibilă schimbare) de candidați pentru funcția de primar
- evidențe separate pentru 6 candidați pentru funcția de primar al sectoarelor Municipiului București
- evidență pentru candidatul la funcția de Primar General al Municipiului București.

Alegeri parlamentare

- evidențe separate pentru 42 de liste de candidați pentru Camera Deputaților
- evidențe separate pentru 42 de liste de candidați pentru Senat

Alegeri prezidențiale

- evidență pentru candidatul la funcția de Președinte al României

Având în vedere complexitatea evidențelor pe care trebuie să le țină un partid, care are candidați/liste de candidați la toate nivelele, legea permite posibilitatea numirii mai multor mandatarari financiari. Aceștia pot fi organizați într-o structură ierarhică cu responsabilități delimitate clar pe paliere (național, județean, local). În cazul existenței mai multor mandatarari, partidul trebuie să desemneze un mandatar financiar coordonator.

În cazul în care alegerile prezidențiale au loc simultan cu alegerile parlamentare, candidatul la funcția de Președinte al României trebuie să aibă un mandatar financiar special pentru această campanie, chiar dacă acest candidat este propus de un partid care are deja un mandatar financiar coordonator.

Din reglementările Legii nr. 43/2003 privind finanțarea activității partidelor politice și a campaniilor electorale se desprind următoarele:

A. obligația organizării evidenței contabile a:

1. veniturilor primite pentru campania electorală
 - subvenții de la bugetul de stat
 - donații primite de la persoane fizice și juridice
2. transferurilor altor fonduri provenite din veniturile obținute în perioada ne-electorală (subvenții de la bugetul de stat, cotizații, donații și legate, alte venituri provenite din activități proprii)
3. cheltuielilor efectuate pentru campania electorală
 - evidența cheltuielilor efectuate din subvențiile de la bugetul de stat pe capitolele stabilite de legea de alocare
 - evidența cheltuielilor din donații pe capitole de cheltuieli (de personal, propagandă, deplasare, comunicații, bunuri mobile și imobile, întreținere și funcționare a sediilor).

B. răspunderea solidară cu partidul/candidatul care l-a desemnat pentru:

1. legalitatea operațiunilor financiare efectuate în campania

electorală

- constituirea fondurilor de finanțare în mod legal
 - utilizarea mijloacelor materiale și bănești potrivit destinațiilor stabilite și cu respectarea dispozițiilor legale
2. respectarea prevederilor privind donațiile înregistrate în perioada campaniei electorale
- declararea la Curtea de Conturi a contribuțiilor primite după deschiderea campaniei electorale
 - neacceptarea donațiilor interzise în campania electorală.

C. obligația următoarelor raportări către Curtea de Conturi:

- declararea la Curtea de Conturi a contribuțiilor pentru campania electorală primite de la persoane fizice și juridice după începerea campaniei electorale
- declararea numărului de afișe electorale tipărite
- depunerea unui raport de venituri și cheltuieli electorale
- depunerea cu ocazia validării a declarației de către conducerea partidului privitoare la încadrarea în plafoanele de cheltuieli prevăzute de lege.

De subliniat este faptul că, în cazul candidaților independenți, evidența contabilă se ține în partidă simplă.

Am dori să atragem atenția asupra faptului că, deși, așa cum rezultă din îndatoririle legale ale mandatarului financiar, persoana potrivită pentru o asemenea poziție trebuie să aibă o pregătire financiar-contabilă, pentru a putea ține evidențele campaniei financiare, mandatarul nu trebuie să fie asimilat unei persoane care se ocupă doar de operațiuni contabile la partid. Mandatarul financiar trebuie să fie persoana cheie pentru urmărirea respectării prevederilor legate de finanțarea partidului. Deși partidul, prin conducerea acestuia (sau candidatul independent) răspunde solidar cu mandatarul financiar, în privința respectării prevederilor legate de finanțarea campaniilor electorale - un rol revenind și departamentelor financiar-contabile ale respectivelor partide - este evident că, în vreme ce conducerea partidului se ocupă în mod deosebit de

partea politică a campaniei electorale, iar departamentul financiar-contabil se ocupă de evidențele contabile, mandatarul financiar este persoana indicată să supravegheze respectarea generală a legislației finanțării campaniilor electorale.

Venituri în campania electorală

Veniturile pe care un candidat le poate folosi în campania electorală se împart în două mari categorii:

A. venituri din transferuri ale partidelor, constând în bani, bunuri sau servicii, dobândite din sursele de venit curente

- venituri din transferuri constând în bani (bunuri sau servicii achiziționate/contractate) din subvenția primită de partidele parlamentare de la bugetul de stat, conform art. 9 din Legea nr. 43/2003 privind finanțarea activității partidelor politice și a campaniilor electorale
- venituri din transferul în bani (bunuri sau servicii achiziționate/contractate) provenite din cotizațiile membrilor, fie că acestea sunt colectate înaintea sau în timpul campaniei
- venituri din transferul în bani (bunuri sau servicii achiziționate/contractate) provenite din donații făcute partidului înaintea campaniei electorale, cu excepția celor provenite de la asociații și fundații
- venituri din transferul în bani (bunuri sau servicii achiziționate/contractate) obținute ca venit din activitățile proprii.

B. venituri provenite din surse specifice de finanțare a campaniilor electorale.

- donațiile primite pentru campania electorală după începerea acesteia
- subvenția de la buget pentru campania electorală, acordată prin lege specială.

Atenție

Orice activitate efectuată de un terț și care aduce un avantaj electoral de orice fel unui candidat/partid este considerată contribuție la campanie și trebuie înregistrată ca donație pentru campania electorală.

În sensul legii, cheltuielile efectuate pentru a aduce un dezavantaj contracandidaților (ex. reclamă negativă) trebuie considerate cheltuieli electorale și evidențiate ca atare în evidențele contabile ale candidatului/partidului care le-a efectuat.

Un candidat se supune aceluiași reglementări privind regimul donațiilor ca orice alt donator. Prin urmare, el nu poate contribui la campania proprie sau a partidului cu o sumă anuală totală mai mare de 200 de salarii de bază minime brute pe țară.

Este de menționat faptul că, pentru anii în care au loc alegeri, plafonul donațiilor pe care un partid le poate primi este dublu față de cel dintr-un an ne-electoral. Această prevedere vine în sensul în care donațiile primite pentru utilizarea în campania electorală se consideră adăugate celor curente. Prin aceasta nu se grevează donațiile curente, care ar trebui folosite pentru cheltuieli uzuale în favoarea cheltuielilor electorale, introducând astfel posibilitatea de a suplimenta veniturile prin donații strict orientate pentru activitatea electorală.

În cazul în care în formular se specifică expres de către donator cărui candidat/listă de candidați îi este destinată donația, atunci aceasta trebuie declarată Camerei de Conturi Județene sau Camerei de Conturi a Municipiului București.

Dacă donația nu este efectuată nominal unui candidat/listă de candidați, ci partidului pentru campanie în general, atunci aceasta este declarată Curții de Conturi. Acest tip de donație poate fi primită numai de către un mandatar financiar înregistrat

la Curtea de Conturi și nu la Camera de Conturi Județeană sau Camera de Conturi a Municipiului București.

Care sunt sursele/metodele de finanțare interzise?

Campania electorală a unui partid sau candidat independent nu poate fi finanțată în nici un fel de către:

- o autoritate publică
- o instituție publică
- o regie autonomă cu capital integral sau majoritar de stat
- o companie națională cu capital integral sau majoritar de stat
- o societate comercială cu capital integral sau majoritar de stat
- o societate bancară cu capital integral sau majoritar de stat
- un sindicat
- o asociație
- o fundație
- o persoană fizică sau juridică străină
- orice alte surse de finanțare decât cele descrise la secțiunea *Venituri în campania electorală*.

Atenție

Spre deosebire de activitatea curentă a unui partid, care poate fi susținută financiar de o organizație neguvernamentală (ONG - asociație sau fundație), pentru campania electorală acest lucru este interzis. De asemenea, prin extindere, transferul unor sume provenite din veniturile obținute ca urmare a unor donații din partea acestora constituie o încălcare a prevederilor legale.

Venituri indirecte

Pe lângă veniturile directe, partidele beneficiază în campania electorală de o serie de facilități care se constituie în venituri indirecte:

spații de afișaj puse la dispoziție gratuit de administrația publică locală

spații de emisie la posturi de radio și televiziune (naționale, dar în unele cazuri și private)

spații pentru întâlniri cu alegătorii, pentru care plătesc doar eventuale cheltuieli de întreținere.

Contravaloarea acestor venituri indirecte ale partidelor nu se înregistrează ca donații în bunuri sau servicii, ele fiind considerate facilități și trebuie acordate nediscriminatoriu tuturor candidaților aflați în cursa electorală.

Cheltuieli

Una dintre principalele sarcini ale mandatarului financiar în legătură cu toate tipurile de cheltuieli efectuate în campania electorală este identificarea și separarea cheltuielilor electorale ale partidului/candidaților partidului din totalul cheltuielilor partidului.

Ca o regulă generală privind identificarea cheltuielilor electorale, următoarele sunt considerate cheltuieli, dacă sunt efectuate cu intenția de a influența rezultatul alegerilor, indiferent dacă ele sunt efectuate direct sau de către un terț:

efectuarea de plăți

achiziționarea de bunuri

achiziționarea de servicii

serviciile efectuate de către un terț

utilizarea unor bunuri ale unui terț

închirierea de bunuri

utilizarea forței de muncă plătite de un terț sau voluntară

orice altă operațiune financiară (sau care poate fi cuantificată financiar) în scopul prezentat mai sus.

În evidența cheltuielilor electorale ale unui candidat trebuie să fie cuprinse și bunurile sau serviciile neachitate până la momentul închiderii campaniei.

Care sunt sumele maxime ce pot fi cheltuite?

Sumele care pot fi cheltuite pentru campania electorală a unui candidat sau a unei liste de candidați sunt plafonate. Aceste limite diferă în funcție de tipul alegerilor, funcția pentru care se candidează și tipul (mărimea) localității în care se află circumscripția. Mai jos sunt prezentate aceste plafoane, conform art. 21 și 22 din Legea nr. 43/2004 privind finanțarea activității partidelor politice și a campaniilor electorale.

Funcția	Tip localitate	Contravaloarea sumei maxime exprimată în salarii de bază minime brute pe țară	Suma maximă calculată pentru alegerile din anul 2004 (salariu = 2.800.000 lei)
Primar	Comună	20	56.000.000
	Oraș, municipiu sau sector al Municipiului București	500	1.400.000.000
	Municipiu reședință de județ	2.000	5.600.000.000
	Municipiul București	10.000	28.000.000.000
Consilier local	Comună	2	5.600.000
	Oraș sau municipiu	10	28.000.000
	Municipiu reședință de județ sau sector al Municipiului București	15	42.000.000
	Municipiul București	20	56.000.000
Consilier județean	Județ	20	56.000.000

Tabel 8. Tabel plafoane de cheltuieli pentru alegerile locale

Funcția	Contravaloarea sumei maxime exprimată în salarii de bază minime brute pe țară	Suma maximă calculată pentru alegerile din anul 2004 (salariu = 2.800.000 lei)
Senator	150	420.000.000
Deputat	150	420.000.000

Tabel 9. Tabel plafoane de cheltuieli pentru alegerile parlamentare

Contravaloarea sumei maxime exprimată în salarii de bază minime brute pe țară	25.000
Suma maximă calculată pentru alegerile din anul 2004 (salariu = 2.800.000 lei)	70.000.000.000

Tabel 10. Tabel plafoane de cheltuieli pentru alegerea Președintelui României

Trebuie precizat că, în cazul listelor indivizibile de candidați pentru consilii locale, consilii județene, listă de candidați pentru una din camerele Parlamentului la nivel de circumscripție, suma maximă se aplică pentru întreaga listă și nu pentru fiecare candidat de pe listă, similar cu modul de evidențiere contabilă ce, în acest caz, se face la nivel de listă.

Spre exemplu, dacă un partid are o listă de 8 candidați la funcția de consilier local într-o comună, atunci suma maximă care poate fi cheltuită pentru campania acestora este de 8×2 salarii de bază minime brute pe țară = 16 salarii de bază minime brute pe țară = 16 salarii de bază minime brute pe țară \times 2.800.000 lei = 44.800.000 lei.

În cazul în care o persoană candidează pentru mai multe funcții, suma maximă pe care o poate cheltui în campanie nu reprezintă însumarea sumelor maxime pentru fiecare din funcțiile pentru care candidează, ci suma maximă este dată de valoarea celei mai mari limitări pentru funcțiile la care candidează.

În plus față de aceste limitări, există și o prevedere care impune o limită maximă de cheltuieli la nivelul întregului partid. Această limită de cheltuieli este egală cu suma valorilor maxime ce pot fi cheltuite pentru fiecare candidat al partidului.

Atenție

Prevederea anterioară nu poate fi interpretată în sensul că, dacă limitele maxime pentru cheltuieli pe candidați nu au fost atinse, restul până la aceste sume poate fi cheltuit (și raportat ca atare) de către partid. Aceasta se datorează faptului că orice cheltuială generică efectuată de partid trebuie împărțită proporțional pe toți candidații care beneficiază de aceasta și, prin urmare, trebuie să se regăsească în respectivele rapoarte financiare individuale și nu în raportul financiar centralizat al partidului.

Cheltuieli pentru campania electorală cu mai multe tururi

În cazul alegerilor pentru funcția de primar sau Președinte al României (dar și pentru celelalte funcții în cazuri excepționale, cum ar fi repetarea), trebuie luat în calcul un aspect important privind evidențele contabile ale candidaților. Limitele maxime de cheltuieli prevăzute la art. 21 din Legea nr. 42/2003 se referă la întreaga campanie electorală, indiferent dacă aceasta se desfășoară în unul sau mai multe tururi de scrutin. Prin urmare, partidele trebuie să ia în calcul, în cazul în care se apropie de limita de cheltuieli admisă de lege, posibilitatea participării la un tur de scrutin ulterior.

Raportări și măsuri de transparență

Ce trebuie raportat?

Conform prevederilor legale, instituția care joacă un rol central în procesul de raportare este Curtea de Conturi. Aceasta păstrează un registru al partidelor politice, al alianțelor politice și al candidaților independenți, în care vor fi trecute toate datele referitoare la activitatea financiară a acestora.

Dintre informațiile care se regăsesc în acest registru amintim:

mandatarii financiari desemnați de partide

Pentru înscrierea mandatarului financiar la Curtea de Conturi, partidul trebuie să facă publică această desemnare prin presă, ca o măsură suplimentară de transparență.

numărul de afișe electorale tipărite de partide

Pentru o mai mare transparență a campaniei electorale, în sensul urmăririi atât a sumelor necesare, dar și a identificării autorilor, pe toate materialele de propagandă (ex. afișe, alte materiale tipărite, bannere, panouri de afișaj stradal, spoturi electorale, publicitate în presa scrisă etc.) este obligatorie înscrierea denumirii partidului care le-a editat și denumirea agentului economic care le-a realizat.

Numărul acestor materiale trebuie declarat Curții de Conturi prin mandatarul financiar al partidului, odată cu raportul detaliat de venituri și cheltuieli.

În cazul materialelor produse de partid folosind echipamente de birou proprii, în declarație se va menționa că au fost realizate chiar de către partid.

donățiile primite în campania electorală și care urmează a fi folosite pentru campania electorală a partidului

Donățiile primite în campania electorală și care urmează a fi cheltuite pentru campania electorală trebuie declarate la sediul central al Curții de Conturi sau la sediile Camerelor de Conturi Județene, în funcție de destinația acestora:

1. dacă este primită în plan local pentru un candidat anume, se declară la Camera de Conturi Județeană
2. dacă este primită fără specificarea vreunui candidat

(liste), se declară la Curtea de Conturi a României.

declarațiile de respectare a plafoanelor de cheltuieli

La validare, conducerea partidului depune, pentru candidații declarați câștigători, o declarație pe proprie răspundere privind nedepășirea plafoanelor de cheltuieli prevăzute de lege.

În vederea validării mandatelor, candidaților declarați câștigători li se poate solicita de către instituția cu atribuții de validare dovada depunerii acestei declarații sau chiar o copie a acesteia.

rapoartele detaliate de venituri și cheltuieli ale candidaților partidelor

Raportul se depune la Curtea de Conturi în termen de 15 zile de la publicarea rezultatului alegerilor. În paralel cu depunerea sa la Curtea de Conturi, acesta se publică în Monitorul Oficial al României, partea a III-a, în același termen.

Acest raport se elaborează și depune de către mandatarul financiar coordonator al partidului. Raportul detaliat de venituri și cheltuieli cuprinde atât un raport general la nivelul partidului, însumând toate rapoartele candidaților partidului, cât și rapoarte individuale ale tuturor candidaților sau listelor indivizibile de candidați.

Raportul detaliat de venituri și cheltuieli este obligatoriu pentru toți candidații, indiferent dacă au câștigat sau nu alegerile. Această obligație este valabilă și pentru acei candidați care s-au retras din cursa electorală.

Raportul trebuie să acopere întreaga durată a campaniei electorale. În cazul candidaților retrași din cursa electorală, raportul va reflecta perioada până la data anunțării retragerii sau, în cazul în care au figurat pe buletinul de vot, până în ultima

zi de campanie electorală.

În cazul în care un candidat se află în situația de a continua cursa electorală participând la mai multe tururi de scrutin, raportul acestuia se depune în termen de 15 zile de la publicarea rezultatului ultimului tur al alegerilor la care acesta a participat.

Pentru un partid care are candidați rămași în cursa electorală, raportul se depune în termen de 15 zile de la publicarea rezultatului ultimului tur al alegerilor în care are candidați implicați.

Partid/CI _____
 Alegeri _____ an _____
 Participare tur 1 tur 2
 Tip alegeri P CL CJ
 Tip localitate C O M MRJ SMB B
 Nume candidat/candidați (listă): _____
 Nume mandatar _____
 CNP/CIUI _____
 Domiciliu/Sediu _____
 Telefon _____
 Înregistrat la _____,
 în data _____

Raport individual detaliat al veniturilor și cheltuielilor electorale pe candidat/listă indivizibilă

	bani	bunuri/ servicii	total
1. Venituri	_____	_____	_____
1.1. Venituri din transferuri de la partid	_____	_____	_____
1.1.1. Venituri de la subvenția de la buget	_____	_____	_____
1.1.2. Venituri din cotizații	_____	_____	_____
1.1.3. Venituri din donații	_____	_____	_____
1.1.4. Alte venituri	_____	_____	_____
1.2. Venituri specifice campaniei	_____	_____	_____
1.2.1. Donații primite pentru campanie	_____	_____	_____
1.2.2. Subvenție prin lege specială	_____	_____	_____
2. Cheltuieli	_____	_____	_____
2.1. Personal	_____	_____	_____
2.2. Chirie, întreținere, funcționare sedii	_____	_____	_____
2.3. Comunicații	_____	_____	_____
2.4. Protocol	_____	_____	_____
2.5. Transport	_____	_____	_____
2.6. Deplasări (în afara localității)	_____	_____	_____
2.7. Tipărituri și alte materiale promoționale	_____	_____	_____
2.8. Publicitate presă, radio, TV	_____	_____	_____
2.9. Publicitate stradală	_____	_____	_____
2.10. Servicii	_____	_____	_____
2.11. Sondaje, cercetare, consultanță	_____	_____	_____
2.12. Alte cheltuieli (numai detaliat pe fiecare cheltuială)	_____	_____	_____
2.13. Cheltuieli angajate restante	_____	_____	_____
Rezultatul financiar al campaniei (1-2)	_____	_____	_____
Nr. afișe tipărite _____	Alte precizări:		
Dată întocmire _____	Semnătură mandatar financiar _____		

Formular 14. Model formular raport individual detaliat al veniturilor și cheltuielilor electorale pe candidat/listă indivizibilă

Partid/CI _____ Nume mandatar _____
 Alegeri _____ an _____ CNP/CUI _____
 Participare tur 1 tur 2 Domiciliu/Sediu _____
 Nr. candidații la P CL CJ Telefon _____
 Nr. candidații la C O M MRJ SMB B Înregistrat la _____,
 în data _____

Raport detaliat al veniturilor și cheltuielilor electorale pe partid

	bani	bunuri/ servicii	total
1. Venituri	_____	_____	_____
1.1. Venituri din transferuri de la partid	_____	_____	_____
1.1.1. Venituri de la subvenția de la buget	_____	_____	_____
1.1.2. Venituri din cotizații	_____	_____	_____
1.1.3. Venituri din donații	_____	_____	_____
1.1.4. Alte venituri	_____	_____	_____
1.2. Venituri specifice campaniei	_____	_____	_____
1.2.1. Donații primite pentru campanie	_____	_____	_____
1.2.2. Subvenție prin lege specială	_____	_____	_____
2. Cheltuieli	_____	_____	_____
2.1. Personal	_____	_____	_____
2.2. Chirie, întreținere, funcționare sedii	_____	_____	_____
2.3. Comunicații	_____	_____	_____
2.4. Protocol	_____	_____	_____
2.5. Transport	_____	_____	_____
2.6. Deplasări (în afara localității)	_____	_____	_____
2.7. Tipărituri și alte materiale promoționale	_____	_____	_____
2.8. Publicitate presă, radio, TV	_____	_____	_____
2.9. Publicitate stradală	_____	_____	_____
2.10. Servicii	_____	_____	_____
2.11. Sondaje, cercetare, consultanță	_____	_____	_____
2.12. Alte cheltuieli (numai detaliat pe fiecare cheltuială)	_____	_____	_____
2.13. Cheltuieli angajate restante	_____	_____	_____
Rezultatul financiar al campaniei (1-2)	_____	_____	_____

Nr. afișe tipărite _____

Alte precizări:

Data întocmire

Semnătură mandatar financiar

Formular 15. Model formular raport detaliat al veniturilor și cheltuielilor electorale pe partid

Partid/CI _____
Alegeri _____ an _____

Declarație privind respectarea plafoanelor

Primari

	Nume candidat	Tip localitate	Plafon	Cheltuieli
1.	_____	_____	_____	_____
2.	_____	_____	_____	_____
3.	_____	_____	_____	_____
4.	_____	_____	_____	_____

Consilieri locali

Număr candidați în listă	Tip localitate	Plafon	Cheltuieli
1.	_____	_____	_____
2.	_____	_____	_____
3.	_____	_____	_____
4.	_____	_____	_____

Consilieri județeni

Număr candidați în listă	Plafon	Cheltuieli
1.	_____	_____
2.	_____	_____
3.	_____	_____
4.	_____	_____

Data întocmire

Semnătură

Cine se ocupă de verificare?

Potrivit Legii nr. 43/2003 privind finanțarea partidelor politice și a campaniilor electorale, *Curtea de Conturi este singura autoritate publică abilitată să controleze respectarea prevederilor legale privind finanțarea partidelor politice.* Astfel, Secția de Control Financiar Ulterior din cadrul Curții de Conturi a României este singura autoritate care controlează finanțarea partidelor politice atât în perioade electorale, cât și în perioade neelectorale.

Curtea de Conturi are obligația, potrivit Legii nr. 43/2003 privind finanțarea activității partidelor politice și a campaniilor electorale, să păstreze un registru al partidelor politice, al alianțelor politice și al candidaților independenți. În acest registru sunt trecute toate datele - acelea care sunt declarate Curții de Conturi, conform prevederilor aceleiași legi - referitoare la activitatea financiară a acestora:

- înregistrarea mandatarilor financiari

- înregistrarea contribuțiilor pentru campania electorală primite de la persoane fizice și juridice, după începerea campaniei electorale

- înregistrarea numărului de afișe electorale tipărite

- înregistrarea declarației conducerii partidelor politice sau a candidatului independent privind respectarea plafoanelor de cheltuieli prevăzute de lege pentru campaniile electorale

- înregistrarea raportului de venituri și cheltuieli electorale.

Aceste documente sunt înregistrate în mod corespunzător la nivelul la care au fost luați în evidență mandatarii financiari la Curtea de Conturi a României: fie la Secția de Control Financiar Ulterior - Divizia a VI-a, fie la Camerele de Conturi Județene și a Municipiului București.

Ce se verifică cu prioritate de către Curtea de Conturi?

Curtea de Conturi are obligația să verifice, în prima fază, toate documentele pe care un partid politic/alianță politică/candidat independent are obligația de a le declara sau depune la Curtea de Conturi. Acestea sunt cele care au fost menționate în registrul partidelor politice pe care îl întocmește Curtea de Conturi:

Verificarea calității de mandatar financiar a persoanei care a întocmit și semnat raportul de venituri și cheltuieli pentru candidat/listă de candidați indivizibilă. În cazul în care se constată că semnatarul raportului este altul decât mandatarul financiar înregistrat la Curtea de Conturi, aceasta urmează să solicite clarificări de la conducerea partidului sau organizației teritoriale asupra calității persoanei care a întocmit și depus raportul de venituri și cheltuieli, iar raportul în cauză nu va fi înregistrat, cu toate consecințele ce decurg din acest lucru.

Verificarea declarațiilor mandatarului financiar cu privire la **contribuțiile de la persoane fizice sau persoane juridice primite după deschiderea campaniei electorale**. În cazul în care se constată că s-au utilizat fonduri din contribuții primite după deschiderea campaniei electorale de la persoane fizice sau juridice, înainte ca acestea să fie declarate Curții de Conturi, sancțiunea este amendă de la 30.000.000 lei la 300.000.000 lei, iar sumele ce constituie obiectul contravenției se fac venit la bugetul de stat.

Verificarea **acceptării de către partidele politice de subvenții, donații și legate pentru campania electorală, altfel decât printr-un mandatar financiar** desemnat de partid. Sumele primite altfel decât prin mandatarul partidului/organizației teritoriale și folosite pentru campania electorală constituie contravenție și se sancționează cu

amendă între 30.000.000 lei și 300.000.000 lei și se fac venit la bugetul de stat.

Verificarea respectării prevederilor legii privind **interzicerea primirii de donații sau alte forme de sprijin directe sau indirecte, de la persoane fizice sau juridice străine**. În cazul constatării acestei nereguli, se aplică amendă de la 30.000.000 lei la 300.000.000 lei, iar sumele (sau contravaloarea bunurilor sau serviciilor) se fac venit la bugetul de stat.

Verificarea situațiilor de încălcare a art. 6 (1) privind **acceptarea de donații sau servicii prestate cu titlu gratuit de la o autoritate sau instituție publică, de la o regie autonomă, de la o companie națională, societate comercială sau societate bancară cu capital integral sau majoritar de stat, sau din partea unui sindicat**. Și în acest caz, partidul/alianța politică/candidatul independent trebuie să fie amendat cu o sumă cuprinsă între 30.000.000 lei și 300.000.000 lei, iar veniturile obținute în acest mod se fac venit la bugetul de stat.

Verificarea **acceptării de către partidele politice de donații în bani, bunuri sau servicii de la o fundație sau asociație**. Constatarea acestor încălcări conduce la amendarea partidului cu o sumă cuprinsă între 30.000.000 lei și 300.000.000 lei și confiscarea sumelor, bunurilor sau contravaloarea serviciilor care constituie obiectul contravenției.

Verificarea obligației de a **imprima pe toate afișele și materialele de propagandă electorală, denumirea partidului sau alianței politice care le-a editat, denumirea agentului economic care le-a tipărit**, precum și dacă partidul a **declarat Curții de Conturi, prin mandatarul financiar, numărul afișelor electorale tipărite**. Încălcarea acestor două prevederi legale se

sanționează cu amendă cuprinsă între 30.000.000 și 300.000.000 lei.

Verificarea depunerii **declarației privind respectarea plafoanelor de cheltuieli** în timpul campaniei electorale, cu ocazia validării mandatului. Conform art. 21, alin (4) din Legea nr. 43/2003 privind finanțarea activității partidelor politice și a campaniilor electorale, sumele care depășesc plafoanele maxime de cheltuieli prevăzute de lege se fac venit la bugetul de stat. În ceea ce privește depășirea plafonului de cheltuieli electorale pentru candidații la funcția de Președinte al României, aceasta constituie contravenție și se sancționează cu amendă, care nu poate fi mai mică decât jumătatea sumei excedente și nu poate fi mai mare decât triplul acestei sume.

Verificarea **depunerii**, pentru toți candidații partidului respectiv, prin mandatarii financiari împuterniciți, a **rapoartelor de venituri și cheltuieli electorale** în termen de 15 zile de la data publicării rezultatului alegerilor. Nedepunerea în termen a raportului de venituri și cheltuieli electorale la structurile Curții de Conturi se sancționează cu amendă contravențională în valoare de 30.000.000 până la 300.000.000 lei.

Verificarea veridicității rapoartelor de venituri și cheltuieli electorale depuse de partide la Curtea de Conturi prin mandatarii financiari. Această verificare se poate face încrucișat, prin verificarea elementelor deja depuse la Curtea de Conturi: declararea contribuțiilor după începerea campaniei electorale, declararea numărului de afișe electorale și materiale de propagandă, subvențiile de la bugetul de stat primite prin lege specială.

Verificarea rapoartelor depuse de mandatarii financiari la structurile Curții de Conturi se face în cel mai scurt timp posibil. În cazul în care se constată neclarități în ceea ce privește

legalitatea atragerii și utilizării fondurilor de către partide politice în timpul campaniei electorale, Curtea de Conturi va solicita mandatarului financiar declarații și documente suplimentare, care să clarifice aspectele ce ridică întrebări. La rapoarte se anexează aceste declarații și documente suplimentare.

În cea de-a doua fază a verificării finanțării campaniilor electorale, Curtea de Conturi va verifica respectarea termenelor de restituire a fondurilor de către partidele politice:

Verificarea **restituirii subvenției primite de la bugetul de stat** în termen de două luni de la publicarea rezultatelor alegerilor în Monitorul Oficial al României, Partea I, în cazul în care partidele politice și alianțele politice, organizațiile cetățenilor aparținând unor minorități naționale și candidații independenți nu au atins pragul electoral la alegerile pentru Senat și Camera Deputaților sau la alegerile locale.

Verificarea **restituirii subvenției de la bugetul de stat** în termen de două luni de la încheierea campaniei electorale, de către candidați independenți, partide politice, alianțe politice sau organizații ale minorităților naționale care au prezentat candidați la funcția de Președinte al României și nu au întrunit cel puțin 10% din voturile valabil exprimate din întreaga țară.

VI. Raportări și măsuri de transparență

Transparența în funcționarea partidelor trebuie să se exercite în paralel cu o transparență în colectarea și cheltuirea fondurilor. Atât pentru fondurile primite ca subvenții de la bugetul de stat, cât și pentru celelalte tipuri de venituri încasate de partide, trebuie să existe constant o preocupare la partide de a promova transparența, în ceea ce privește activitățile întreprinse și respectiv a fondurilor prin care acestea sunt îndeplinite.

Pe fondul descreșterii continue a încrederii populației în partidele politice, una dintre modalitățile ce pot remedia această situație ține de transparența fondurilor folosite de către acestea. Votanții și-au pierdut încrederea în partidele politice, în bună măsură din cauza acuzelor des prezente în mass-media privind ingerința unor grupuri de interese în activitatea decizională a partidelor, implicarea unor fonduri de proveniență discutabilă în activități ale partidelor, șantajul practicat de oameni de afaceri, al căror nume se află în atenția organelor de anchetă. În plus, votanții cunosc faptul că partidele primesc subvenții de la bugetul de stat, sume despre care nu știu ulterior în ce au fost investite, cum se folosesc, și ca atare suspiciunile privind urmărirea, de către liderii partidelor, mai degrabă a intereselor proprii sau de grup în locul finanțării unor activități, din aceste fonduri, care să sprijine într-adevăr activități politice îndreptate către nevoile cetățenilor, cresc din ce în ce mai mult, acutizând din nou distanța încrederii între cetățean și ales.

Încrederea în partidele politice din România are, așadar, o directă legătură cu transparența deciziilor, dar mai ales cu transparența în strângerea și cheltuirea fondurilor partidelor. Din aceste considerente, și pentru că spiritul noii legi urmărește să întărească transparența cheltuirii fondurilor de către partidele politice din România, considerăm oportun să punctăm în continuare câteva considerente de bază.

Una dintre problemele pe care legea nu a solutionat-o încă și care ține de o practică pe care partidele trebuie să o revizuiască, pentru a schimba actualul nivel al încrederii cetățenilor în clasa politică, se referă la *publicarea listelor cu numele donatorilor*. Se știe faptul că partidele politice, chiar și cu o politică eficientă de colectare a cotizațiilor (un domeniu în care partidele din România au încă deficiențe, pe lângă faptul că aceste cotizații reprezintă sume derizorii, ex. 1000 lei pentru o cotizație) și având în vedere sumele primite de la bugetul de stat, totuși, cea mai importantă sumă de venituri provine din donații private, fie de la persoane fizice, fie de la persoane juridice.

Noul text al legii finanțării partidelor politice impune partidelor să își publice anual, până la 31 martie a anului următor, lista donatorilor, în Monitorul Oficial al României, partea a III-a, atât a donatorilor persoane fizice, cât și a celor juridice. În realitate, donațiile în sume consistente de la diferiți oameni de afaceri apropiați ai partidelor (sau pe care partidele au găsit metode să îi constrângă/determine să acorde donații în sume apreciabile) nu sunt întotdeauna înregistrate în contabilitatea oficială a partidelor, ci suma este împărțită între „donatori fictivi”, în sume care să se încadreze sub plafonul maxim acceptat de lege. Donatorii preferă să doneze sume care să le permită a rămâne sub rezerva anonimatului, iar partidul acceptă aceste înțelegeri pentru obținerea sumelor. Aceasta în cazul în care banii respectivi sunt înregistrați, existând și cazuri în care acești bani nu sunt înregistrați deloc.

Adesea, donațiile sunt numite în înțelegerea comună din partid ca fiind „contribuții personale” din partea membrilor din birourile partidelor, persoane cu funcții în administrația publică județeană sau locală susținuți pentru câștigarea funcției de către partide.

De aceea, publicarea numelor donatorilor este, în opinia noastră, un prim pas care să facă dovada voinței partidelor de a

publica adevăratele surse care acoperă bugetele activităților consistente angajate. Mai mult, în ultimii ani, unii oameni de afaceri nu au făcut nici un secret din faptul că sunt apropiați ai unor partide politice sau ai altora. Faptul că aceste nume nu se regăsesc în raportarea donatorilor, pe care partidele politice trebuie să o facă anual, contribuie, prin urmare, în mod direct la actuala situație de lipsă de încredere a electoratului în partidele politice.

Din experiența ultimilor ani se constată faptul că se practică mai des acordarea de donații de la persoane fizice, procedurile fiind mai simple decât în cazul donațiilor de la persoane juridice. Acestea din urmă preferă în anumite cazuri să achite direct servicii ca o contribuție pentru partid, decât să ruleze sume de bani prin partid, expunând atât partidul, dar și pe el însuși.

Având în vedere noile reglementări și metode de monitorizare, considerăm că aceste practici vor putea fi pe viitor expuse mai ușor publicului.

Publicarea listei cotizanților

O dovadă de transparență în relația cu alegătorii, dintre care unii s-ar putea decide să sprijine ei înșiși anumite partide, ține de publicarea situației cotizațiilor partidelor. Legea nu are prevederi în acest sens, partidele stabilindu-și propria politică de colectare și folosire, unele de o manieră centralizată, altele dimpotrivă, lăsând la latitudinea organizațiilor teritoriale să decidă singure, în funcție de specificul local. Ar fi o probă a unei transparențe autentice ca partidele să facă public regimul cotizațiilor (cotele stabilite de centru pentru fiecare categorie de membru, precum și acelea stabilite direct de către filialele județene, funcție de gradul de descentralizare din partid) și să fie disponibile inclusiv datele despre cine sunt cotizanții partidului (numărul acestora, funcțiile deținute în administrație, mai ales în cazul în care le sunt stabilite cote diferite la plata cotizațiilor).

Publicarea formularelor situației financiare anuale

În strânsă legătură cu paragraful anterior, este de recomandat mai departe ca partidele politice să publice bilanțul anual, precum și celelalte documente ale situației financiare anuale pe care le depun către structurile aparținând Ministerul Finanțelor Publice.

Declararea relațiilor de colaborare între partid și o fundație și/sau o firmă

Ca și în cazul donatorilor, opinia publică știe faptul că partidele politice apelează la colaborări, nu întotdeauna declarate, cu fundații, dar și cu firme pentru a plăti costurile unor activități întreprinse (concerte, acțiuni caritabile etc.). În egală măsură, partidele politice au deschis în ultimii ani noi forme de colaborare, primind în sediile proprii diferite fundații și firme cărora nu le percep chirie dar care, la rândul lor, achită chiria aferentă spațiului în care co-locuiesc. Cum legea interzice închirierea sau sub-închirierea spațiilor destinate activității partidului, se recurge la contracte de participațiune în părți sau contracte de angajare la cheltuieli curente.

Din fiecare dintre considerentele de mai sus, considerăm util ca partidele politice să facă publice numele fundațiilor și asociațiilor - colaboratori de durată sau de conjunctură ai partidelor - dar și ale firmelor cu care întrețin relații de colaborare, pentru a-și acoperi o parte importantă a costurilor legate de funcționarea partidului (chirie sedii, utilități, consumabile etc. de multe ori chiar și angajați).

Declararea patrimoniului

Ca orice instituție care urmărește să servească interesele publicului, partidele sunt datoare să facă dovada transparenței totale a patrimoniului. Mai departe, în plan local, organizațiile teritoriale trebuie să publice lista mijloacelor fixe utilizate. În

acest moment, nu există date centralizate și disponibile la nivelul partidelor, privind parcul de mașini, sediile și terenurile din toată țara, echipamentele de birou de care dispun, angajații cu carte de muncă ai partidului. Situațiile din care rezultă că angajați care lucrează pentru partid sunt de fapt plătiți pe ștate de plată ale firmelor liderilor ar putea fi mai ferm clarificate, ducând în mod direct la creșterea credibilității partidelor.

Partidele continuă să profite de faptul că liderii partidului, fiind angajați ai unor instituții de stat, beneficiază de o serie de facilități (cum ar fi mașinile de serviciu, echipamentele de birou, sistemele de comunicații, funcționarii publici din subordine) pe care le folosesc în interes de partid, tocmai pentru că nimeni nu își pune problema (sau nu s-au găsit mijloacele efective) să urmărească dacă interesele publice sunt amestecate cu cele de partid.

Cum nu se poate presupune că un partid important nu are în dotare mașini, cu toate că se deplasează în teritoriu la toate întâlnirile partidului, este necesară o reală transparență a patrimoniului de care dispune fiecare partid, pentru a nu lăsa loc nici unei suspiciuni.

Publicarea responsabililor financiari

Cu puține excepții, partidele politice din România au publicat în alegerile din 2000 numele mandatarilor financiari nominalizați de conducerea partidului. Nu au fost cunoscute numele responsabililor corespondenți din județe. Actuala lege privind finanțarea partidelor are, din acest punct de vedere, și îmbunătățiri, dar și scăpări. În primul rând, este de subliniat faptul că legea nu nominalizează persoana responsabilă de managementul financiar al partidului în activitatea acestuia curentă (în afara campaniilor electorale) dar, în același timp, prevede expres posibilitatea care este conferită partidelor de a se organiza în teritoriu, astfel încât să poată exista responsabili atât în București, cât și în țară. Aceste nume, nu numai pentru

perioada campaniilor, ci și pentru activitatea financiară de zi cu zi a partidelor, trebuie cunoscute. Fie că se numesc trezoreri, fie că se numesc mandatarî sau chiar contabili șefi, aceste persoane care răspund de înregistrarea și de raportarea fondurilor curente ale partidelor trebuie să devină persoane accesibile publicului, să apară periodic în fața jurnaliștilor, să prezinte regulat date și să răspundă unor eventuale întrebări, jucând astfel un rol capital în funcționarea transparentă a formațiunilor politice.

Din observațiile din acest capitol rezultă în primul rând faptul că partidele politice trebuie să ia foarte în serios prevederile noii legi privind finanțarea partidelor și a campaniilor electorale, să se organizeze în sectoarele de activitate cu referire la cheltuirea fondurilor cât mai temeinic cu putință, dând dovadă de transparență privind colectarea și folosirea fondurilor pentru activități de partid. Exemple de transparență oferite astfel de partide nu pot decât să amelioreze actualul nivel scăzut al încrederii populației în politicieni și să aducă în mod direct beneficii de credibilitate partidului, care își asumă nu numai să respecte legea, dar să acționeze efectiv în spiritul transparenței atât la centru, cât și în orice filială din teritoriu.

Publicarea sumelor primite în timpul campaniei

O campanie electorală implică nu numai realizarea cu orice preț a scopului propus și prin orice mijloace, dar și un grad de răspundere pentru fondurile cheltuite pe care partidele trebuie să și-l asume.

Legislația privind finanțarea partidelor cere, de altfel, partidelor politice să notifice Curții de Conturi, prin intermediul mandatarului financiar, existența unor sume primite, înainte chiar de a le folosi (art.14/secțiunea a 2-a privind Contribuțiile pentru campania electorală). Cum legea impune aceste condiții partidelor politice, este de subliniat existența în lege a acestei prevederi, pentru ca partidele să și-o însușească, organizându-

se în consecință pentru respectarea, fără echivoc, a legii.

Rapoartele candidaților după terminarea alegerilor

Candidații în primul rând, dar și partidul politic care acordă susținerea pentru fiecare dintre aceștia trebuie să trateze cu răspundere problema acumulării și cheltuirii fondurilor în campania electorală. Antrenați în competiția electorală, toți candidații încearcă să adune cât mai multe fonduri, astfel încât să își poată susține o campanie cât mai bună, comunicând cât mai larg, mai divers, mai atractiv cu cei cărora le solicită votul. Strategiile de comunicare, staff-ul de campanie costă foarte mult, iar candidații caută să atragă fonduri substanțiale. Dacă în timpul campaniei atenția se concentrează către acumularea de resurse care să susțină activitățile specifice, candidații nu trebuie să uite faptul că au obligația să depună, după terminarea votării, rapoarte complete privind situația financiară folosită în campanie. Actuala lege privind finanțarea partidelor politice condiționează validarea unui mandat de acțiunea de depunere a raportului financiar. Campania electorală pentru alegerile din 2004 este, de aceea, un test care trebuie să conducă la rezultate mai bune decât s-au constatat cu prilejul alegerilor extraordinare organizate după adoptarea legislației specifice.

Presa știe acum că cei aleși sunt validați în funcție de depunerea acestor rapoarte, după finalizarea campaniei și anunțarea rezultatelor și este în interesul candidaților să depună situația financiară reală, completă, făcând astfel dovada însușirii obligațiilor privind transparența fondurilor, așa cum sunt prevăzute în legislație.

Raportul se prezintă la Curtea de Conturi, respectiv la Camera de Conturi de pe raza circumscripției în care s-a candidat.

VII. Concluzii și recomandări

În cercetarea pentru alcătuirea acestui Ghid, echipa de autori, prin investigațiile și documentările întreprinse, interviurile avute cu foști și actuali lideri politici, trezorerieri, mandatarii financiari, contabili ai partidelor, experți media, experți comunicare, jurnaliști de investigație, reprezentanți ai instituțiilor de control și reglementare a formulat o serie de concluzii și recomandări privind fenomenul general al finanțării partidelor în România. Pentru o imagine mai completă a aspectelor ce țin de managementul finanțării partidelor dar și pentru a încerca să sugereze pașii de urmat în viitor, am dorit să reunim toate acestea într-o secțiune a Ghidului. Precizăm că aceste concluzii sunt generale și nu exprimă o situație particulară.

Principalele concluzii

1. Contrar aparențelor, activitatea financiar contabilă a partidelor este haotică și foarte des influențată „politic” de către conducerea partidelor de la nivelul respectiv. Nivelul central păstrează o aparentă imagine de control global asupra filialelor sale.
2. Structurile locale ale partidelor au dezvoltat o tradiție din a apela la un sistem paralel de finanțare a activităților acestuia, prin susținerea în cadrul unei economii la negru a activităților financiare.
3. Fenomenul migrației politice a produs consecințe serioase asupra evidențelor contabile ale organizațiilor teritoriale ale partidelor. Nu de puține ori plecarea liderilor unei filiale s-a soldat cu dispariția oricăror evidențe contabile recente sau de arhivă. Astăzi, puține partide din România se pot lăuda cu o evidență contabilă la nivelul organizațiilor teritoriale care datează încă din anii `90.

4. Partidele dovedesc adaptabilitate la prevederi legislative noi. Prin urmare, „plângerea” conform căreia anumite prevederi introduc un efort sporit (uneori birocratic) pentru respectare este neîntemeiată.

5. În interiorul partidelor din România, controlul asupra resurselor financiare este, încă, apanajul unui grup restrâns de oameni. Deciziile asupra cheltuielilor sunt destul de lipsite de transparență, iar veniturile importante constituie monopolul unui cerc de „inițiați” care decid totul. Aceasta duce la un control excesiv al conducerii naționale față de structurile teritoriale fără o autonomie reală.

6. Lipsa unei transparențe, chiar și în interior, poate duce în unele cazuri la transformarea finanțelor partidului într-o afacere personală. Acest mecanism începe cu perceperea unor „taxe” pentru candidați care nu sunt raportate, obținerea unor donații care rămân nedeclarate și continuă cu încheierea de contracte cu propriile firme și decontări exagerate. Unul dintre „miracolele” în domeniul finanțării campaniilor electorale din România este faptul că aproape toate bugetele electorale sunt cheltuite până la ultimul leu strâns. Există însă semnale care ne fac să credem că acest lucru nu este adevărat.

7. Criticile legate de nivelul cheltuielilor în activitățile politice sunt în general abordate unilateral. În general, aceste cheltuieli pot fi găsite ca justificate, în măsura în care cetățenii pot să beneficieze de o informare mai exactă asupra activităților politice și a programelor de guvernare.

8. Îngrijorarea conform căreia banii care există în politică sunt prea mulți nu este tocmai justificată. Aceasta este o problemă fals prezentată. O campanie electorală în care se cheltuie mai puțin de 0,1% din bugetul care urmează să fie administrat este departe de a putea fi considerată o campanie scumpă. Însă o problemă esențială în acest domeniu este reprezentată de modul în care banii sunt folosiți, eficiența utilizării lor crescând o

dată cu impunerea unor anumite restricții. De exemplu, interdicția publicității TV va duce la o eficientizare a altor metode de publicitate (stradală, prin presa scrisă etc.) Trebuie să precizăm însă că înțelegem în același timp faptul că suspiciunile cu privire la „banii negri” nu sunt deloc nejustificate.

9. Competiția electorală este o cursă inegală din punct de vedere financiar. Candidații aflați în funcție beneficiază de avantaje financiare, de resurse mai puternice. Nivelul competiției scade și aceasta se mută din planul proiectelor politice în cel al captării electoratului din punct de vedere cantitativ, și nu calitativ. Cercetările noastre arată că finanțările consistente sunt o condiție necesară, deși nu suficientă, pentru a câștiga în alegeri. Acest lucru este foarte dificil pentru cei care sunt în competiție împotriva candidatului aflat în funcție. Din punct de vedere democratic, este normal să ne dorim o competiție în care contracandidații favoritului dețin o putere financiară egală - sau măcar investesc proporțional în aceasta.

10. Folosirea de către candidații în funcție a resurselor publice în campanie este o metodă des întâlnită. Ea este considerată ca una dintre cele mai des întâlnite forme de corupție de către cetățeni, deși în multe cazuri aceasta nu este urmată de sancționarea de către electorat.

11. Principalele forțe politice au ajuns la un nivel de mobilizare a resurselor financiare incomparabil față de restul partidelor, care par să nu fie capabile să pătrundă niciodată - indiferent de eforturi - în cercul exclusivist al celor puternici.

12. Un grup restrâns format din structuri corporatiste, asociații patronale, asociații profesionale, mari contractori guvernamentali joacă un rol preponderent în finanțarea partidelor. Acest rol poate fi considerat ca disproporționat. Fără un control mai eficient al donațiilor, aceste grupări pot avea un rol excesiv în determinarea unor politici guvernamentale.

13. Măsurile de raportare nu au fost folosite intens de către partide nici în trecut, conform prevederilor din fosta legislație. Transparența voluntară este aproape inexistentă. Chiar și atunci când aceste raportări sunt efectuate, ele nu sunt accesibile cetățenilor și nu sunt mediatizate corespunzător.

14. Foarte mulți bani sunt cheltuiți în scopuri de manipulare și pe reclamă negativă. Dacă alegătorilor le displace ceva la finanțarea partidelor, și anume faptul că se cheltuiesc foarte mulți bani, trebuie să ținem totuși cont de faptul că în realitate cel mai mult îi deranjează modul în care acești bani sunt cheltuiți fără reținere pentru publicitate în stil comercial și alte asemenea acțiuni de imagine (ex. concerte). Adesea așa-ziii „oameni de imagine” ai partidelor încearcă să îi vândă pe aceștia ca pe niște produse comerciale, producând un efect devastator asupra bugetelor de campanie.

15. Introducerea în sistemul românesc a unei componente de finanțare publică nu a avut ca efect o diferențiere a transparenței între aceste surse și cele private, așa cum se întâmplă în alte sisteme. Controlul banilor publici este la fel de dificil de efectuat precum cel din bani privați. În acest caz, apropierea față de aceste fonduri este rezultatul complacerii într-un sistem de protecție social-paternalist, de ajutor-captiv din partea banului public.

16. Deși poate părea fără mari șanse, o reformă reală în activitatea finanțării partidelor poate modifica radical atitudinea mediului politic față de grupurile de interese medii și mici și față de cetățean în general.

Principalele recomandări

1. Legislativul ar trebui să elimine toate formulările ambigue din cadrul legii. Multe dintre prevederi suferă din cauza lipsei unor sancțiuni sau a unui mecanism de aplicare sau control. Recomandăm introducerea unei secțiuni cu definiții în lege sau

împuternicirea organismului de control cu prerogative de reglementare, care să permită asemenea precizări explicite în cazurile respective.

2. Controlul trebuie să aibă ca principal rol în perioada următoare introducerea în contabilitatea partidelor a multiplelor cheltuieli paralele existente în prezent.

3. Crearea unui organism de control mai suplu - dedicat exclusiv acestui subiect - format din specialiști în domeniul managementului electoral și financiar-contabil. Abordarea conform căreia controlorii din acest domeniu trebuie să fie în primul rând contabili trebuie revăzută. Adevărata decizie de reformare a unei asemenea instituții independente vine și din profilul controlorilor care compun această instituție. Considerăm că o echipă formată din experți în management și imagine electorală poate crea un control mai „agresiv”, decât una formată exclusiv din experți contabili .

4. Introducerea printre abilitățile acestei autorități de control în domeniu a posibilității efectuării unui control încrucișat este esențială. Cooperarea cu alte instituții cu abilități de control este o necesitate imperativă. Trebuie precizat că, atâta timp cât controlul se va efectua numai la nivelul partidelor, neextinzându-se și la persoanele juridice (publice și private) care intră în contact cu partidul sau care au relații indirecte cu partidul, eficiența acestuia va fi una destul de redusă.

5. Practica folosirii resurselor publice în interes politic de către politicienii în funcție trebuie stopată prin completarea legislației dar în primul rând prin măsuri de control mai stricte.

6. Prin lege ar trebui să se creeze un sistem de raportare și control continuu, în timp real, prin intermediul autorității de control. Pentru toate aceste date legate de raportări, dar și de rezultate ale controlului ar trebui să existe un mecanism ușor de accesat on-line.

7. Introducerea unor programe de informare a cetățenilor cu privire la finanțarea partidelor poate contribui în mod esențial la modificarea comportamentului partidelor și a modului de înțelegere a cetățenilor a mecanismului de finanțare a partidelor politice în România.

VIII. În loc de încheiere

Cu cât subiectul finanțării partidelor rămâne tabu în România, cu atât calitatea democrației se va degrada. Integritatea în politică, care depinde în mod direct de transparența folosirii fondurilor și de încrederea cetățenilor că aceste fonduri provin din surse cunoscute, influențează - și acest lucru a putut fi demonstrat pe plan internațional, oriunde s-au realizat studii de specialitate - în mod direct succesul unei democrații în consolidare. Cu atât mai mult cu cât încrederea cetățenilor în partide este din an în an în degradare, oamenii politici din România trebuie să fie cu adevărat transparenți în colectarea și cheltuirea fondurilor, exercitându-și cu răspundere rolul de promotori ai valorilor democratice în România.

Dincolo de lozinci, tema finanțării partidelor ar trebui să aibă în vedere înainte de orice un management riguros și eficient la toate nivelele de reprezentare, ceea ce în România este în momentul de față, doar un deziderat. Beneficiind de o lege mult îmbunătățită (dar nu perfectă) a finanțării partidelor, clasa politică are mult de recuperat în privința organizării interne de așa manieră încât să se poată ajunge la un nivel la care partidele să poată face publice în orice moment informații despre resursele financiare care provin atât din bugetul public cât și din sectorul privat. Partidele sunt slab organizate în teritoriu și acest lucru le creează numai aparent avantaje (am auzit în documentarea acestui proiect nenumărate aprecieri ale adversarilor politici cum că partidele se complac în actuala situație de dezorganizare administrativă pentru că le-ar face mai greu controlabile!) aducându-le de fapt, pe lângă mari dezavantaje în planul eficienței în organizarea de acțiuni și un serios dezavantaj de încredere, și făcându-le vulnerabile la atacuri și zvonuri. Eforturi susținute din partea partidelor sunt necesare în această etapă pentru ca ceea ce s-a început în plan legislativ prin adoptarea unei legi specifice să aibă cu adevărat eficiență. Actuala legislație reglementând finanțarea partidelor politice reprezintă, cu certitudine, un pas înainte în comparație

cu Legea nr. 27/1996. Cu toate acestea, amendarea ei, sub aspectele la care ne-am referit cu ocazia realizării Ghidului de față, constituie un deziderat care ar trebui avut în vedere pe termen scurt. Până atunci, însă, este necesar ca practica partidelor politice în materie de finanțare a activității proprii să ajungă să recupereze cât mai curând distanța care o desparte de standardele legale existente. Eforturile la care ne referim nu vor reuși fără o hotărâre autentică din partea conducerii partidelor de a demara și susține acest demers, de a sprijini organizarea eficientă a partidului ca să facă față unor exigențe necesare în materia managementului financiar, de a nu permite nici o excepție de la regulile privind finanțarea partidelor, de a acționa transparent față de oricine este interesat să afle informații în legătură cu obținerea și cheltuirea fondurilor partidelor. Ghidul de față vine în sprijinul partidelor politice responsabile și hotărâte să nu se lase vulnerabile în fața superficialității, improvizației, lipsei de transparență, zvonisticii. El vine să ajute dar nu va putea înlocui determinarea și consecvența de care trebuie să dea dovadă partidele politice.

Echidistanța instituțiilor de control în materia finanțării partidelor este foarte importantă și ea trebuie să fie exercitată în public pentru ca opinia publică să capete încredere că orice abatere de la lege este prompt și eficient sancționată de instituții vigilente. La fel de importantă devine astăzi pregătirea personalului și în acest domeniu sunt de încurajat orice eforturi la nivelul Curții de Conturi pentru a-și însuși constant practici care să îi sporească eficiența în relație cu aplicarea controlului la nivelul partidelor. Printr-un control echidistant, Curtea de Conturi trebuie să fie respectată de către toate partidele politice și să nu acționeze în sensul intimidării reprezentanților acestora, atitudini care, din nou, nu fac decât să creeze aparența unui câștig politic circumstanțial când în realitate contribuie la deteriorarea nivelului democrației în România. La fel, determinarea cu care o instituție precum Curtea de Conturi exercită controale temeinice descurajează eventuale tentative ale unor partide care și-ar putea pune problema să trateze mai superficial obligațiile ce le

revin în sensul evidențierii complete a fondurilor folosite.

Finanțarea partidelor trebuie să preocupe societatea românească mai mult decât în prezent astfel încât comunitatea să exercite acel control asupra activității liderilor aleși care să îi facă pe aceștia din urmă responsabili pentru banii cheltuiți în politică. Nu numai jurnaliștii și cei puțini din personalul partidelor care s-au specializat în acest domeniu sau cei foarte puținii specialiști din sectorul neguvernamental trebuie să aibă acces la informații despre finanțarea partidelor și numai în măsura în care se documentează insistenți asupra unei teme din acest domeniu, ci publicul larg trebuie să fie informat despre fondurile folosite în politică. Finanțarea partidelor nu poate rămâne un subiect tabu, inaccesibil cetățenilor plătitori de taxe și impozite, cei care au dreptul să afle nu numai promisiuni electorale, ci și informații financiare despre liderii aleși la toate nivelele.

Având Ghidul, reprezentanții partidelor se pot organiza astfel încât electoratul să îi respecte pentru seriozitatea de a face eforturi ca fondurile lor să fie tot timpul administrate legal și cât mai transparent.

Avem încredere că partidele care își respectă electoratul nu vor alege să ignore scopul pentru care acest Ghid a fost considerat necesar!

IX. Glosar

activitate politică

ansamblu de acte făcute în scopul promovării valorilor și atingerii obiectivelor pentru care sunt înființate și funcționează partidele politice

activități specifice societăților comerciale

ansamblu de acte făcute de societățile comerciale, în acord cu dispozițiile legii speciale și cu obiectul de activitate declarat și înregistrat în evidențele Registrului Comerțului

alegeri

operație care se efectuează conform unor norme precise și dinainte stabilite, prin reglementări legale, pentru desemnarea prin vot a unei persoane care urmează să îndeplinească un anumit mandat

alegeri anticipate

alegeri organizate înainte de încheierea mandatului pentru care a fost aleasă o persoană sau o autoritate desemnată prin alegeri

alegeri parțiale

alegeri organizate numai în unele circumscripții electorale, la nivelul cărora se impune organizarea de alegeri anticipate

an electoral

an în care, potrivit dispozițiilor constituționale și ale legilor speciale, se organizează alegeri pentru primari, consiliile locale și județene, Senat, Camera Deputaților și președintele României

an fiscal

interval de timp corespunzător unui an calendaristic în interiorul căruia subiecții raporturilor juridice fiscale execută obligațiile de ordin fiscal care le revin potrivit legii speciale

bunuri imobile

în regulă generală, bunurile care prin natura lor au o așezare fixă (pământul și toate lucrurile care în mod natural sau artificial sunt încorporate pământului, clădirile și construcțiile de orice fel), precum și unele

lucruri mobile care prin destinația lor sunt accesoriile unui imobil prin natură

bunuri mobile

în regulă generală, bunurile care se pot transporta de la un loc la altul

candidat

o persoană care concurează pentru o funcție aleasă, indiferent dacă există contracandidați sau nu

candidat în funcție

candidat care deține în momentul campaniei poziția pentru care candidează

cheltuieli

consumul unor resurse financiare în scopul achiziției sau plății unor bunuri sau servicii cu scopul de a susține activitatea sau campania electorală a unui partid sau candidat. Acestea includ:

a. orice achiziție, plată, împrumut, avans, depozit, dar în bani sau alte lucruri de valoare făcute de un candidat sau reprezentanți ai acestuia cu scopul de a influența rezultatul alegerilor

b. orice achiziție, plată, împrumut, avans, depozit, dar

în bani sau alte lucruri de valoare făcute cu scopul de a susține un candidat

c. orice contract de a face o cheltuială

confidențialitate (donator)

clauză convenită între donator și donatar urmărind să nu facă publică identitatea donatorului

cont

socoteală scrisă sub formă de balanță cu două părți (debit și credit) care reflectă valoric și uneori cantitativ, în ordine cronologică și sistematică, existența și mișcările unui anumit mijloc economic, ale unui anumit proces economic sau ale unei surse a acestora pe o perioadă de timp

contabilitate proprie

o organizație locală înființată juridic trebuie să-și organizeze o contabilitate care presupune înregistrarea tuturor operațiunilor de încasări și plăți în documentele justificative și întocmirea unei balanțe de verificare ce se transmite periodic pentru centralizare. La nivel de organizații locale mai mici, nu putem vorbi de o

contabilitate în sensul Legii contabilității.

conturi analitice

subdiviziune a conturilor definite/enumerate de planurile de conturi din legislația contabilă

cotizație

sumă fixă de bani plătită periodic de membrii unui partid politic

donatie

contract prin care una dintre părți (donator) transmite celeilalte (donatar), cu titlu gratuit, proprietatea unui bun material sau efectuează un serviciu sub orice formă

donatii indirecte

o contribuție în bunuri sau servicii efectuată de un terț pentru un partid politic, alianță electorală sau candidat independent oferită la o evaluare proprie sau independentă. Acestea includ și plățile efectuate în numele partidului, dar nu direct de acesta, unui partid sau candidat.

evidență contabilă

activitate practică având ca

obiect oglindirea și controlul, în etalon bănesc, a consumului și remunerării muncii, a existenței și mișcărilor mijloacelor economice, sub aspectul componenței și provenienței lor, precum și a rezultatului final al activității economice

evidență tehnic-operativă

evidența care are ca obiect înregistrarea într-o anumită ordine a diferitelor fapte, procese economice, legate de activitatea financiară, direct în momentul și la locul în care se produc și servește conducerii operative, precum și ca sursă de date pentru celelalte forme de evidență

identitate (donator)

toate detaliile necesare identificării donatorului astfel încât să se poată urmări respectarea tuturor prevederilor și restricțiilor legale (numele, domiciliul, cetățenia, numărul și seria actului de identitate, codul numeric personal în cazul persoanelor fizice și denumirea, sediul, naționalitatea, codul unic de înregistrare)

legat

dispoziție testamentară prin care se lasă cuiva o moștenire

legea finanțării partidelor

Legea nr. 43/2003 privind finanțarea partidelor politice și a campaniilor electorale.

listă indivizibilă

listă de candidați ai unui partid sau alianțe electorale pentru care alegătorul poate exprima un singur vot

materiale de propagandă electorală

totalitatea bunurilor destinate să facă publicitate electorală candidaților, partidelor și alianțelor electorale

organizație centrală

structura centrală a unui partid care este înregistrată la tribunalul București și funcționează la sediul prevăzut în statutul partidului

organizație teritorială

orice structură a partidului aflată sub autoritatea organizației centrale. Aceasta poate fi la nivel regional, județean, sub-județean, municipal, orașenesc,

comunal, cartier sau sub forma unor structuri specializate ca organizații de tineret, femei, muncitori, profesori ș.a.

partid politic

asociație cu caracter politic a persoanelor care participă în mod liber la exercitarea voinței lor politice, îndeplinind o misiune prevăzută în Constituție și în legile speciale

patrimoniu

totalitatea drepturilor și obligațiilor cu valoare economică, precum și a bunurilor materiale la care se referă aceste drepturi, care aparțin unei persoane fizice sau juridice

persoană fizică

individ considerat cu drepturi și obligații care participă în această calitate la raporturi juridice de drept civil

persoană juridică

organizație care este subiect cu drepturi și cu obligații

plafoane pentru donații

limitele legale asupra sumelor pe care un partid le poate

încasa de la un donator

publicitate electorală

orice formă de mesaj expus publicului pentru a-l influența să voteze sau să nu voteze un candidat care implică o plată sau care în anumite condiții este posibil să fie evaluat în bani. Acestea includ și următoarele timpuri de mesaje:

- a. Votați primarul/ministrul (în funcție) dumneavoastră
- b. Realegeți deputatul dumneavoastră
- c. Susțineți candidatul x
- d. Dați votul dumneavoastră candidatului liber-schimbist pentru funcția de primar
- e. Ionescu pentru primărie
- f. Popescu 2004
- g. Votați împotriva/Stopați Ionescu!
- h. Gheorghe e alesul
- i. orice mesaj de „teasing” pentru alte mesaje ce urmează să fie lansate ulterior
- j. orice alt mesaj care în locul numelui candidatului conține imaginea acestuia

salariu de bază minim brut pe țară

sumă de bani, stabilită anual prin Hotărâre de Guvern, care

trebuie plătită cu titlu de salariu minim persoanelor angajate cu contract de muncă. Valoarea luată în calcul în cazul finanțării partidelor este valoarea salariului de bază minim brut pe țară la 1 ianuarie a anului respectiv.

sediu

clădire sau loc unde își are administrația și unde își desfășoară activitatea (sau o parte a activității) o instituție sau o organizație

servicii interne

activități specifice societăților comerciale pe care partidele politice le pot desfășura pentru a-și asigura o parte din resursele financiare necesare activității proprii

sprijin material pentru partid

o plată, un bun, un serviciu, orice altă formă de valoare care poate influența activitatea sau campania electorală a unui partid sau candidat

străin, persoane fizice și juridice

persoane fizice și juridice

care au altă cetățenie, respectiv naționalitate decât cea română

subvenție

ajutor bănesc nerambursabil acordat de stat, având destinații precis stabilite, pentru completarea resurselor pe care partidele politice le utilizează în activitatea curentă și în campaniile electorale

subvenție maximă acordată unui partid

ajutor bănesc nerambursabil, în valoare maximă și având destinații precis stabilite, pentru completarea resurselor pe care partidele politice le utilizează în activitatea curentă și în campaniile electorale

tur(uri) suplimentar(e)

tur de alegeri ce urmează primului tur pentru a determina câștigătorul dintre cei care au obținut cele mai multe voturi la primul tur. Acesta este parte integrantă din campania pentru alegerea candidatului în acea funcție.

valoare de piață, donație

valoarea respectivului bun

sau serviciu în condițiile achiziționării sale de pe piața liberă în aceleași condiții și cu aceleași caracteristici

veniturile bugetului de stat

suma totală a veniturilor bănești adiționate anual în contul bugetului de stat, sumă în funcție de care este calculată și virată partidelor politice având acest drept, subvenția de la bugetul de stat

X. Bibliografie

Bălășoiu, Rodica, *Noile reglementări contabile pentru persoanele juridice fără scop patrimonial*, Revista Finanțe Publice și Contabilitate, nr. 1, București, 2004

Curtea de Conturi a României, *Raport cu privire la principalele constatări rezultate din controlul asupra finanțării partidelor politice parlamentare, în perioada 1 mai 1996 - 31 decembrie 2000*, București, 2001

Curtea de Conturi a României, *Ghid pentru activitatea persoanelor cu atribuții în domeniul aplicării și urmării respectării prevederilor Legii nr. 43 din 21 ianuarie 2003 privind finanțarea activității partidelor politice și a campaniilor electorale, adoptată de Parlamentul României*, București, 2003

Curtea de Conturi a României, Secția de Control Financiar Ulterior, Divizia controlului instituțiilor publice cu atribuții în domeniul privatizării, al societăților de investiții financiare și al gestionării fondurilor publice și administrării patrimoniului unor instituții publice, *Precizări referitoare la atribuțiile Curții de Conturi a României privind aplicarea prevederilor Legii nr. 43/23.01.2003, referitoare la finanțarea campaniilor electorale desfășurate de partidele politice și persoanele independente pentru alegerile locale, parlamentare și prezidențiale, ce vor avea loc în anul 2004*, București, 2004

Federal Election Commission, *Campaign Guide for Congressional Candidates and Committees*, Washington D.C., 2003

IFES, International IDEEA, UN-DESA, Elections Canada, UNDP, IFE, *Administration and Costs of Elections*, Washington D.C., 2001

XI. Anexe

**Camerele de Conturi Județene și a Municipiului București
Direcțiile de Control Financiar Ulterior****1. MUNICIPIUL
BUCUREȘTI**

Str. Georges Clemenceau
nr. 3, Sector 1, București
tel: (+4 021) 312 1464
fax: (+4 021) 312 3278

2. ALBA

Str. Regina Maria nr. 14,
Alba-Iulia
tel: (+4 0258) 811 104
fax: (+4 0258) 813 549
e-mail: calba@xnet.ro

3. ARAD

Str. Dragalina nr. 10, Arad
tel: (+4 0257) 281 979
fax: (+4 0257) 280 649
e-mail: ccr.arad@xnet.ro

4. ARGHEȘ

Str. Mr. Șonțu nr. 2, Pitești
tel: (+4 0248) 210 666
fax: (+4 0248) 223 558
e-mail: dcfag@easynet.ro

5. BACĂU

Str. Nicolae Bălcescu nr. 5,
Bacău
tel: (+4 0234) 510 025
fax: (+4 0234) 576 722
e-mail:
ccr.dcf.bacau@xnet.ro

6. BIHOR

Str. Mihai Eminescu nr. 2,
Oradea
tel: (+4 0259) 417 463
fax: (+4 0259) 418 938
e-mail: ccbh@xnet.ro

7. BISTRIȚA-NĂSĂUD

Str. Gheorghe Șincai nr. 22,
Bistrița Năsăud
tel: (+4 0263) 236 534
fax: (+4 0263) 233 264
e-mail: ccrbn@xnet.ro

8. BOTOȘANI

Str. Unirii nr. 16D, Botoșani
tel: (+4 0231) 517 252
fax: (+4 0231) 518 390
e-mail: ccontbt@xnet.ro

9. BRAȘOV

Piața Enescu nr. 3, Brașov
tel: (+4 0268) 475 583
fax: (+4 0268) 472 225
e-mail: ccrbv@xnet.ro

10. BRĂILA

Str. Mihai Eminescu nr. 8-8A,
Brăila
tel: (+4 0239) 613 999
fax: (+4 0239) 613 999
e-mail: curte@braila.net

11. BUZĂU

Str. Gării nr. 18-20, Buzău
tel: (+4 0238) 710 408
fax: (+4 0238) 720 921
e-mail: dcfubz@mail.ols.ro

12. CARAȘ-SEVERIN

Str. Timișorii nr. 5, Reșița
tel: (+4 0255) 266 066
fax: (+4 0255) 251 778
e-mail: rcccaras@cs.ro

13. CĂLĂRAȘI

Str. Progresul, bl. BBB, et. 4,
Călărași
tel: (+4 0242) 313 201
fax: (+4 0242) 311 172
e-mail: ccrcl@xnet.ro

14. CLUJ

Str. Moșilor nr. 18, Cluj-
Napoca
tel: (+4 0264) 593 530
fax: (+4 0264) 593 301
e-mail: ccrcj@xnet.ro

15. CONSTANȚA

B-dul Ferdinand nr. 7 bis,
Constanța
tel: (+4 0241) 618 380
fax: (+4 0241) 616 930
e-mail: lucianb100@xnet.ro

16. COVASNA

Str. 1 Decembrie 1918
nr. 13, Sfântu Gheorghe
tel: (+4 0267) 351 548
fax: (+4 0267) 351 258
e-mail: calinic@covasna.ro

17. DÂMBOVIȚA

B-dul Mircea cel Bătrân,
bl. A, tronson B, Târgoviște
tel: (+4 0245) 211 100
fax: (+4 0245) 217 304
e-mail: rcc16@xnet.ro

18. DOLJ

Str. Frații Buzești nr. 21,
Craiova
tel: (+4 0251) 412 080
fax: (+4 0251) 418 526
e-mail: ccr@xnet.ro

19. GALAȚI

B-dul Marii Uniri Ansamblul
H. Ștefan, Galați
tel: (+4 0236) 460 672
fax: (+4 0236) 463 902
e-mail: ccr.dcf.gl@xnet.ro

20. GIURGIU

Șoseaua București, bl. 111,
sc. A+B, Giurgiu
tel: (+4 0246) 217 626
fax: (+4 0246) 217 634

21. GORJ

B-dul Constantin Brâncuși
nr. 9A, Târgu Jiu
tel: (+4 0253) 216 787
fax: (+4 0253) 218 933
e-mail: rcc-ccfgorj@xnet.ro

22. HARGHITA

Piața Libertății nr. 5,
cam. 401, Miercurea Ciuc
tel: (+4 0266) 372 066
fax: (+4 0266) 372 252
e-mail: cchr@xnet.ro

23. HUNEDOARA

Str. 1 Decembrie 1918
nr. 24, Deva
tel: (+4 0254) 218 595
fax: (+4 0254) 218 558
e-mail: cchd@xnet.ro

24. IALOMIȚA

Str. Episcopiei nr. 2,
Slobozia
tel: (+4 0243) 231 402
fax: (+4 0243) 231 402
e-mail: rccil@xnet.ro

25. IAȘI

Str. Sărării nr. 189, Iași
tel: (+4 0232) 212 052
fax: (+4 0232) 212 060
e-mail: cciasi@xnet.ro

26. ILFOV

Str. Matei Milo nr. 13,
Sector 1, București
tel/fax: (+4 021) 312 03 24

27. MARAMUREȘ

Str. Gheorghe Șincai nr. 29,
Baia Mare
tel: (+4 0262) 211 645
fax: (+4 0262) 216 448
e-mail: rusgh@xnet.ro

28. MEHEDINȚI

Str. Traian nr. 95, Turnu
Severin
tel: (+4 0252) 325 348
fax: (+4 0252) 325 348

29. MUREȘ

Str. Aleea Carpați nr. 17,
Târgu Mureș
tel: (+4 0265) 210 075
fax: (+4 0265) 210 075
e-mail: ccmures@orizont.net

30. NEAMȚ

Str. Ștefan cel Mare nr. 5,
Piatra Neamț
tel: (+4 0233) 219 599
fax: (+4 0233) 216 549

31. OLT

Str. Nicolae Titulescu nr. 47,
Slatina
tel: (+4 0249) 424 722
fax: (+4 0249) 438 923

32. PRAHOVA

B-dul Republicii nr. 2,
Ploiești
tel: (+4 0244) 596 860
fax: (+4 0244) 596 861
e-mail: ccfph@xnet.ro

33. SATU MARE

Piața 25 Octombrie nr. 1,
et. 10, Satu Mare
tel: (+4 0261) 716 555
fax: (+4 0261) 716 736
e-mail: dcfusmj@xnet.ro

34. SĂLAJ

B-dul. Corneliu Coposu nr. 5,
Zalău
tel: (+4 0260) 611 338
fax: (+4 0260) 610 141
e-mail: rccsalaj@xnet.ro

35. SIBIU

Str. Victoriei nr. 25, Sibiu
tel: (+4 0269) 210 127
fax: (+4 0269) 211 747
e-mail: ccrsb@xnet.ro

36. SUCEAVA

Str. Petru Rareș, bl. I5,
Suceava
tel: (+4 0230) 520 389
fax: (+4 0230) 220 996
e-mail: cconturi@warpnet.ro

37. TELEORMAN

Str. Ion Creangă nr. 53,
Alexandria
tel: (+4 0247) 315 908
fax: (+4 0247) 312 217
e-mail: trconturi@xnet.ro

38. TIMIȘ

B-dul Republicii nr. 8, et. 1,
Timișoara
tel: (+4 0256) 490 833
fax: (+4 0256) 499 869
e-mail: rcctimis@xnet.ro

39. TULCEA

Str. Sublt. Gavrilov Corneliu
nr. 120, Tulcea
tel: (+4 0240) 518 194
fax: (+4 0240) 518 194
e-mail: rcctl@xnet.ro

40. VASLUI

Str. Mihail Kogălniceanu
nr. 28, Vaslui
tel: (+4 0235) 313 659
fax: (+4 0235) 313 659

41. VÂLCEA

Str. Regina Maria nr. 2, bl. 1,
Râmnicu Vâlcea
tel: (+4 0250) 733 414, 738
367
fax: (+4 0250) 732 875
e-mail: rccvl@xnet.ro

42. VRANCEA

B-dul Independenței
nr. 19-21, Focșani
tel: (+4 0237) 225 900
fax: (+4 0237) 225 770
e-mail: petreaircc@xnet.ro

Legea nr. 43 din 21 ianuarie 2003 privind finanțarea activității partidelor politice și a campaniilor electorale

publicată în M.Of. nr. 54/30 ian. 2003

Parlamentul României adoptă prezenta lege.

CAPITOLUL I

Dispoziții generale

Art. 1. - (1) Finanțarea activității partidelor politice se realizează numai în condițiile legii.

(2) Asigurarea mijloacelor de finanțare a activității partidelor politice trebuie să fie expresia caracterului liber, egal și sincer al competiției politice.

Art. 2. - Partidele politice pot deține bunuri mobile și imobile care sunt necesare realizării activității specifice.

Art. 3. - (1) Sursele de finanțare a activității unui partid politic pot fi:

- a. cotizații ale membrilor de partid;
- b. donații și legate;
- c. venituri provenite din activități proprii;
- d. subvenții de la bugetul de stat.

(2) Operațiunile de încasări și plăți ale partidelor politice se pot efectua prin conturi bancare, în lei și în valută, deschise la bănci cu sediul în România, potrivit legii.

(3) Veniturile realizate din activitățile prevăzute la alin. (1) sunt scutite de impozite și taxe.

CAPITOLUL II

Finanțarea privată

SECȚIUNEA 1

Cotizații

Art. 4. - (1) Cuantumul cotizațiilor, repartizarea și utilizarea acestora se stabilesc prin hotărâri ale partidului politic, potrivit statutului.

(2) Veniturile totale provenite din cotizații sunt neplafonate.

(3) Suma cotizațiilor plătite într-un an de un membru de partid poate fi de până la 100 de salarii de bază minime brute pe țară. Salariul de bază minim brut pe țară luat ca referință este cel existent la data de 1 ianuarie a anului respectiv.

SECȚIUNEA a 2-a

Donații

Art. 5. - (1) Donațiile primite de un partid politic într-un an fiscal nu pot depăși 0,025% din veniturile bugetului de stat pe anul respectiv.

(2) În anul fiscal în care au loc alegeri plafonul va fi de 0,050% din veniturile bugetului de stat pe anul respectiv.

(3) Donațiile primite de la o persoană fizică într-un an pot fi de până la 200 de salarii de bază minime brute pe țară la valoarea existentă la data de 1 ianuarie a anului respectiv.

(4) Donațiile primite de la o persoană juridică într-un an pot fi de până la 500 de salarii de bază minime brute pe țară la valoarea existentă la data de 1 ianuarie a anului respectiv. Persoanele juridice sunt obligate ca la data efectuării donației să aibă achitate integral toate datoriile față de bugetul de stat și bugetul asigurărilor sociale de stat.

(5) Valoarea bunurilor mobile și imobile donate partidului, precum și a serviciilor prestate acestuia se include în valoarea donațiilor, plafonată conform alin. (1)-(4).

(6) La primirea donației sunt obligatorii verificarea și

înregistrarea identității donatorului. La solicitarea donatorului, identitatea sa poate rămâne confidențială, în situația în care donația se situează în limita sumei anuale de 10 salarii de bază minime brute pe țară. Suma totală primită de un partid politic ca donații confidențiale nu poate depăși 15% din subvenția maximă acordată de la bugetul de stat unui partid politic în anul respectiv.

(7) Toate donațiile vor fi evidențiate în mod corespunzător în documentele contabile, cu menționarea datei la care au fost făcute și a altor informații care să permită identificarea surselor de finanțare. Donațiile în natură - de bunuri sau servicii - vor fi reflectate în evidența contabilă la valoarea de piață stabilită în condițiile legii.

(8) Lista persoanelor care au făcut într-un an donații a căror valoare cumulată depășește 10 salarii de bază minime brute pe țară, precum și suma totală a donațiilor confidențiale se publică în Monitorul Oficial al României, Partea a III-a, până la data de 31 martie a anului următor.

(9) Lista donatorilor, precum și evidențele contabile ale partidului trebuie să conțină cel puțin următoarele elemente: numele sau, după caz, denumirea, domiciliul sau, după caz, sediul; cetățenia sau, după caz, naționalitatea donatorului; numărul și seria actului de identitate și codul numeric personal sau, după caz, codul unic de înregistrare; valoarea și felul donației și data la care a fost efectuată donația.

(10) Este interzisă acceptarea sub orice formă, directă sau indirectă, de către partidele politice a donațiilor de bunuri materiale sau sume de bani ori prestarea de servicii gratuite făcute cu scopul evident de a obține un avantaj economic sau politic.

Art. 6. - (1) Partidele politice nu pot accepta donații sau servicii prestate cu titlu gratuit de la o autoritate sau instituție publică, de la o regie autonomă, de la o companie națională, societate comercială sau societate bancară cu capital integral sau majoritar de stat; de asemenea, sunt interzise donațiile în bani din partea unui sindicat.

Sumele astfel primite se confiscă și se fac venit la bugetul de

stat.

(2) Donațiile din partea altor state ori a organizațiilor din străinătate, precum și din partea persoanelor fizice și juridice străine sunt interzise. Fac excepție de la prevederile acestui alineat donațiile constând în bunuri materiale necesare activității politice, dar care nu sunt materiale de propagandă electorală, primite de la organizații politice internaționale la care partidul politic respectiv este afiliat sau de la partide politice ori formațiuni politice aflate în relații de colaborare politică. Aceste donații se publică în Monitorul Oficial al României, Partea a III-a, până la data de 31 martie a anului următor.

(3) Donațiile prevăzute la alin. (2) sunt scutite de plata taxelor vamale.

SECȚIUNEA a 3-a

Alte surse de venituri

Art. 7. - Partidele politice nu pot desfășura activități specifice societăților comerciale. Fac excepție:

- a. editarea, realizarea și difuzarea publicațiilor ori a altor materiale de propagandă și cultură politică proprii;
- b. organizarea de întruniri și seminarii cu tematică politică, economică sau socială;
- c. acțiunile culturale, sportive și distractive;
- d. serviciile interne;
- e. închirierea spațiilor proprii pentru conferințe și acțiuni social-culturale;
- f. dobânzile bancare;
- g. înstrăinarea bunurilor din patrimoniu, dar numai după cel puțin 5 ani de la înregistrarea în patrimoniu.

Art. 8. - Dacă un partid este asociat, conform legii, cu o formațiune nepolitică, aportul financiar al acesteia din urmă la forma respectivă de asociere a cărei membră este nu poate depăși într-un an valoarea a 500 de salarii minime brute pe economie, existente la data de 1 ianuarie a anului respectiv.

CAPITOLUL III

Finanțarea publică (guvernamentală)

Subvenții de la bugetul de stat

Art. 9. - (1) Partidele politice primesc anual subvenții de la bugetul de stat, în condițiile legii. Subvenția se varsă lunar în contul fiecărui partid politic prin bugetul Secretariatului General al Guvernului și se reflectă distinct în evidența contabilă.

(2) Suma alocată anual partidelor politice nu poate fi mai mare de 0,04% din veniturile prevăzute în bugetul de stat.

(3) Partidele politice care la începutul legislaturii au reprezentanți în grupuri parlamentare, cel puțin într-o Cameră, primesc o subvenție de bază. Totalul subvențiilor de bază reprezintă o treime din subvențiile bugetare alocate partidelor politice.

(4) Partidele politice reprezentate în Parlament primesc și o subvenție proporțională cu numărul de mandate obținute. Suma cuvenită pentru un mandat se stabilește prin împărțirea restului de două treimi din subvențiile de la bugetul de stat pentru partide politice la numărul total al parlamentarilor.

(5) Subvenția totală acordată de la bugetul de stat unui partid politic, după aceste operațiuni, nu poate depăși de 5 ori subvenția de bază.

(6) Partidele politice care nu au mandate parlamentare, dar au obținut cu cel mult 1% sub pragul electoral, primesc subvenții egale, care se stabilesc prin împărțirea sumei neutilizate, potrivit dispozițiilor alin. (5), la numărul partidelor politice respective. Suma totală acordată partidelor politice neparlamentare nu poate fi mai mare decât o subvenție de bază.

(7) Sumele neutilizate după redistribuire, potrivit prevederilor alin. (6), se împart partidelor politice parlamentare proporțional cu numărul mandatelor.

(8) Sumele neutilizate la sfârșitul anului financiar se reportează în anul următor.

Art. 10. - (1) Veniturile provenite de la subvențiile bugetare pot

avea următoarele destinații:

- a. cheltuieli materiale pentru întreținerea și funcționarea sediilor;
- b. cheltuieli de personal;
- c. cheltuieli pentru presă și propagandă;
- d. cheltuieli privind organizarea de activități cu caracter politic;
- e. cheltuieli de deplasare în țară și în străinătate;
- f. cheltuieli pentru telecomunicații;
- g. cheltuieli cu delegațiile din străinătate;
- h. investiții în bunuri mobile și imobile necesare activității partidelor respective;
- i. cheltuieli pentru campania electorală.

(2) Eficiența și oportunitatea acestor cheltuieli se hotărăsc de către organele de conducere ale partidelor politice, potrivit statutului lor și dispozițiilor legale ce reglementează utilizarea fondurilor publice.

Art. 11. - (1) Autoritățile locale asigură cu prioritate spații pentru sediile centrale și locale ale partidelor politice, la cererea motivată a acestora.

(2) Închirierea de către autoritățile locale a spațiilor destinate sediilor partidelor politice urmează regimul juridic prevăzut pentru închirierea spațiilor destinate pentru locuit.

(3) Partidele politice sunt scutite de plata impozitelor pe clădiri pentru sediile deținute în proprietate, cu excepția celor cumpărate la valoarea de inventar.

(4) Partidele politice care își încetează activitatea ca urmare a autodizolvării, a dizolvării pronunțate prin hotărâri definitive ale instanțelor judecătorești ori prin alt mod prevăzut de lege sunt obligate să predea autorităților publice locale, în termen de 60 de zile, spațiile pe care le-au deținut cu contract de închiriere încheiat cu acestea.

Spațiile deținute în proprietate vor fi transmise în condițiile legii.

(5) În termen de 60 de zile Tribunalul București va comunica prefectilor încetarea activității partidului politic, în vederea preluării sediilor închiriate de către autoritățile publice locale, prin executorii judecătorești.

Art. 12. - Plata tuturor cheltuielilor legate de telecomunicații, energie electrică și termică, gaze, apă, canal etc. ale unui partid cade în sarcina exclusivă a acestuia și se face la tariful spațiilor destinate pentru locuit.

CAPITOLUL IV

Finanțarea în timpul campaniilor electorale

SECȚIUNEA 1

Subvenția de la bugetul de stat pentru campania electorală

Art. 13. - (1) Prin lege specială toate partidele care participă la campania electorală pot primi o subvenție de la bugetul de stat. Categoriile de cheltuieli pentru campania electorală care pot fi finanțate din această subvenție se stabilesc prin legea de acordare a acestei subvenții.

(2) Partidele care nu au obținut pragul electoral pentru alegerea Camerei Deputaților și a Senatului ori, la alegerile locale, nu au obținut pragul electoral vor restitui subvenția primită în condițiile alin. (1), în termen de două luni de la data publicării rezultatelor finale ale alegerilor în Monitorul Oficial al României, Partea I.

(3) În situația partidelor care se prezintă în alegeri făcând parte dintr-o alianță politică, subvenția prevăzută la alin. (1) se acordă alianței.

SECȚIUNEA a 2-a

Contribuțiile pentru campania electorală

Art. 14. - Contribuțiile primite după deschiderea campaniei electorale de la persoanele fizice sau juridice din țară, cu excepția subvențiilor prevăzute la art. 13, pot fi folosite pentru campania electorală a unui partid numai dacă, în prealabil, sunt declarate Curții de Conturi de către mandatarul financiar.

Art. 15. - Este interzisă finanțarea campaniei electorale, în mod direct sau indirect, de către persoane fizice sau juridice străine. Sumele astfel primite se confiscă și se fac venit la bugetul

statului.

Art. 16. - Se interzice finanțarea în orice mod a campaniei electorale a unui partid, a unei alianțe a acestora sau candidat independent de către o autoritate publică, instituție publică, regie autonomă, companie națională, societate comercială sau societate bancară cu capital integral ori majoritar de stat sau de către un sindicat ori o asociație sau fundație. Sumele astfel primite se confiscă și se fac venit la bugetul de stat.

SECȚIUNEA a 3-a

Mandatarul financiar

Art. 17. - (1) Primirea pentru campania electorală a subvențiilor de la bugetul de stat, a donațiilor sau a legatelor de la persoane fizice sau juridice se face numai printr-un mandatar financiar, desemnat în acest scop de către conducerea partidului.

(2) Mandatarul financiar este obligat să țină evidența contabilă a operațiunilor financiare pentru fiecare circumscripție, în cazul alegerilor pentru Camera Deputaților și, respectiv, pentru Senat, precum și pentru fiecare județ și, respectiv, pentru fiecare candidat la funcția de primar, în cazul alegerilor locale.

(3) Mandatarul financiar răspunde solidar cu partidul ce l-a desemnat de legalitatea operațiunilor financiare efectuate în perioada campaniei electorale și de respectarea prevederilor art. 14-16.

(4) Mandatarul financiar poate fi o persoană fizică sau o persoană juridică.

(5) Un partid poate avea mai mulți mandatarii financiari, la nivel central, pentru filiale sau pentru candidați; în acest caz se vor delimita împuternicirile acestora și se va desemna un mandatar financiar coordonator.

(6) Mai multe partide nu pot folosi serviciile aceluiași mandatar.

(7) Calitatea de mandatar financiar se dobândește numai după înregistrarea sa oficială la Curtea de Conturi și aducerea la cunoștință publică prin presă.

Art. 18. - Prevederile art. 17 se aplică în mod corespunzător și candidaților independenți.

Art. 19. - Cheltuielile legate de organizarea și desfășurarea operațiunilor electorale se suportă de la bugetul de stat ori, după caz, de la bugetele locale sau județene, potrivit dispozițiilor legilor electorale.

Art. 20. - (1) Accesul la serviciile publice de radio și de televiziune în cadrul campaniei electorale, precum și la locurile speciale de afișaj electoral este garantat și se asigură potrivit dispozițiilor legilor electorale.

(2) Partidele și alianțele politice, precum și candidații independenți sunt obligați să imprime pe toate afișele și materialele de propagandă electorală denumirea partidului sau a alianței care le-a editat, denumirea agentului economic care le-a tipărit și să declare Curții de Conturi, prin mandatar financiar, numărul de afișe electorale tipărite.

SECȚIUNEA a 4-a

Limitele maxime ale cheltuielilor

Art. 21. - (1) Limita maximă a cheltuielilor care pot fi efectuate de către un partid politic în fiecare campanie electorală se calculează prin însumarea valorilor maxime permise pentru fiecare candidat propus pentru alegeri.

(2) Valorile maxime permise pentru fiecare candidat sunt stabilite în funcție de salariul de bază minim brut pe țară existent la data de 1 ianuarie a anului electoral, după cum urmează:

- a. 150 de salarii de bază minime brute pe țară pentru fiecare candidat la funcția de deputat sau senator;
- b. 20 de salarii de bază minime brute pe țară pentru fiecare candidat la funcția de consilier județean sau consilier local în Consiliul General al Municipiului București;
- c. 15 salarii de bază minime brute pe țară pentru fiecare candidat la funcția de consilier local în consiliile municipiilor reședință de județ și în consiliile sectoarelor municipiului București;
- d. 10 salarii de bază minime brute pe țară pentru fiecare candidat la funcția de consilier local în consiliile

- municipiilor și orașelor;
- e. 2 salarii de bază minime brute pe țară pentru fiecare candidat la funcția de consilier local în consiliile comunale;
 - f. 10.000 de salarii de bază minime brute pe țară pentru fiecare candidat la funcția de primar general al municipiului București;
 - g. 2.000 de salarii de bază minime brute pe țară pentru fiecare candidat la funcția de primar al unui municipiu reședință de județ;
 - h. 500 de salarii de bază minime brute pe țară pentru fiecare candidat la funcția de primar al unui sector al municipiului București ori al unui municipiu sau oraș;
 - i. 20 de salarii de bază minime brute pe țară pentru fiecare candidat la funcția de primar al unei comune.

(3) Limitele maxime ale cheltuielilor prevăzute la alin. (2) se aplică și candidaților independenți.

(4) La validare, conducerea partidului, a organizației județene sau, după caz, candidatul independent va depune la Curtea de Conturi o declarație privind respectarea plafoanelor prevăzute la alin. (2). Sumele ce depășesc plafoanele prevăzute la alin. (2) se fac venit la bugetul de stat.

Art. 22. - (1) Limita maximă a cheltuielilor care pot fi efectuate de către un partid, alianță politică sau candidat independent în campania electorală pentru alegerea Președintelui României este de 25.000 de salarii de bază minime brute pe țară.

(2) Prevederile art. 13-20, ale art. 21 alin. (4) și ale art. 25, 27 și 31 se aplică în mod corespunzător.

(3) În cazul în care alegerile pentru Președintele României au loc în același timp cu alegerile pentru Camera Deputaților și Senat, partidele care propun un candidat la președinție vor desemna un mandatar special pentru campania electorală a candidatului în cauză.

(4) Partidele care nu au obținut cel puțin 10% din voturile valabil exprimate pe întreaga țară pentru candidatul pe care l-au propus, precum și candidații independenți care se găsesc în aceeași situație vor restitui subvenția de la buget în termen de

două luni de la încheierea campaniei electorale.

Art. 23. - Atunci când un candidat este propus pentru mai multe funcții într-o campanie electorală, limita maximă a cheltuielilor ce pot fi efectuate se stabilește la valoarea cea mai mare, potrivit art. 21 sau 22, după caz.

CAPITOLUL V

Controlul finanțării partidelor politice și a campaniilor electorale

Art. 24. - (1) Curtea de Conturi este singura autoritate publică abilitată să controleze respectarea prevederilor legale privind finanțarea partidelor politice.

(2) Anual Curtea de Conturi va verifica pentru fiecare partid respectarea prevederilor legale privind constituirea și cheltuirea fondurilor acestora.

(3) Curtea de Conturi va păstra un registru al partidelor politice, al alianțelor politice și al candidaților independenți, în care vor fi trecute toate datele referitoare la activitatea financiară a acestora care trebuie declarate Curții de Conturi, potrivit prezentei legi.

Art. 25. - (1) În termen de 15 zile de la publicarea rezultatului alegerilor, mandatarul financiar este obligat să depună la Curtea de Conturi un raport detaliat al veniturilor și cheltuielilor electorale pentru fiecare partid sau candidat independent. Raportul se publică în Monitorul Oficial al României, Partea a III-a.

(2) Validarea mandatelor candidaților declarați aleși este condiționată de depunerea în termen a raportului financiar prevăzut la alin. (1).

Art. 26. - (1) Pentru verificarea legalității încasărilor și a plăților efectuate în campania electorală Curtea de Conturi poate solicita orice declarații și documentele suplimentare pe care le consideră necesare.

(2) În termen de 30 de zile de la primirea raportului sau, după caz, a documentelor suplimentare solicitate, Curtea de Conturi, în alcătuirea prevăzută la art. 56 din Legea nr. 94/1992 privind

organizarea și funcționarea Curții de Conturi, republicată, modificat prin Legea nr. 77/2002, se va pronunța asupra corectitudinii evidențelor contabile electorale și asupra legalității plăților făcute. Dacă se apreciază că există anumite neregularități sau încălcări ale restricțiilor legale privind veniturile și cheltuielile electorale, Curtea de Conturi, în aceeași alcătuire, poate dispune restituirea, în tot sau în parte, a subvenției de la buget primite de partidul sau candidatul independent în cauză.

(3) Hotărârea pronunțată de Curtea de Conturi, potrivit alin. (2), poate fi atacată la Curtea Supremă de Justiție, în condițiile legii.

CAPITOLUL VI

Sanțiuni

Art. 27. - (1) Constituie contravenții și se sancționează cu amendă de la 30.000.000 lei la 300.000.000 lei următoarele fapte:

- a. nepublicarea în Monitorul Oficial al României, Partea a III-a, a donațiilor primite, potrivit art. 5 alin. (8), precum și a donațiilor primite potrivit art. 6 alin. (2) teza a II-a, până la data de 31 martie a anului următor;
- b. primirea de subvenții pentru campania electorală altfel decât printr-un mandatar financiar sau încălcarea de către acesta a obligațiilor ce-i revin potrivit prevederilor prezentei legi;
- c. acceptarea de cotizații sau donații cu încălcarea prevederilor art. 4 alin. (3), ale art. 5 sau 6;
- d. acceptarea sau efectuarea de donații ori de servicii gratuite făcute cu scopul evident de a obține un avantaj economic sau politic;
- e. neînregistrarea sumelor sau a bunurilor intrate cu orice titlu în patrimoniul partidului;
- f. nedepunerea în termen a raportului financiar electoral și a documentelor justificative la Curtea de Conturi;
- g. tipărirea sau distribuirea de publicații, afișe electorale

sau alte materiale de propagandă, cu încălcarea dispozițiilor art. 20 alin. (2);

- h. subvenționarea campaniei electorale, în mod direct sau indirect, de către persoane fizice ori juridice din străinătate;
- i. subvenționarea în orice mod a campaniei electorale de către o autoritate publică, instituție publică, regie autonomă, companie națională sau societate cu capital majoritar ori integral de stat;
- j. nerestituirea subvenției de la bugetul de stat în situația și în termenul prevăzute la art. 13 alin. (2);
- k. nedeclararea sumelor, bunurilor sau serviciilor primite de partid, potrivit art. 14;
- l. obținerea de sprijin material pentru activitatea partidului prin alte modalități decât cele prevăzute de prezenta lege.

(2) Sancțiunile se pot aplica, după caz, fie mandatarului financiar, fie partidului politic, fie donatorului care a încălcat prevederile legale mai sus menționate.

Art. 28. - (1) În situațiile prevăzute la art. 27 alin. (1) lit. b), c), d), e), h), i), k) și l), sumele de bani sau bunurile care au constituit obiectul contravenției se vor face venit la bugetul de stat, pe baza hotărârii Colegiului juridicțional al Curții de Conturi.

(2) În același mod se vor face venit la bugetul de stat donațiile acceptate de un partid în curs de dizolvare sau de un partid care acționează în baza statutului modificat, deși modificările nu au fost comunicate Tribunalului București, conform prevederilor legale, sau instanța a respins cererea de încuviințare a modificării statutului.

Art. 29. - Constituie, de asemenea, contravenție nerespectarea limitelor legale ale cheltuielilor electorale prevăzute la art. 22 și se sancționează cu amendă, care nu poate fi mai mică decât jumătatea sumei excedentare și mai mare decât triplul acesteia.

Art. 30. - Contravențiile prevăzute la art. 27 și 29 se constată de către controlorii financiari ai Curții de Conturi, iar sancțiunile se judecă și se stabilesc de Colegiul juridicțional al Curții de Conturi.

Art. 31. - (1) În cazul în care, prin hotărâre judecătorească definitivă, unul sau mai mulți candidați declarați aleși ai unui partid au fost condamnați pentru o infracțiune în legătură cu finanțarea partidului sau, după caz, a campaniei electorale, aceștia devin incompatibili, pe o durată determinată, prin hotărâre a Parlamentului sau, după caz, a consiliului județean sau local. Locurile de deputați, senatori ori consilieri devenite vacante vor fi ocupate de supleanții de pe lista partidului respectiv.

(2) Dispozițiile alin. (1) se aplică și candidaților independenți, locul devenit vacant în acest caz urmând a fi ocupat de supleantul de pe lista partidului ori a alianței electorale care a obținut cel mai mare număr de voturi valabil exprimate.

Art. 32. - Prin regulamentele Camerelor Parlamentului, precum și prin regulamentele consiliilor județene și locale se va reglementa procedura de aplicare a măsurilor prevăzute la art. 31.

CAPITOLUL VII

Dispoziții finale

Art. 33. - Dispozițiile prezentei legi se aplică în mod corespunzător și organizațiilor cetățenilor aparținând unei minorități naționale.

Art. 34. - Pe data intrării în vigoare a prezentei legi se abrogă: cap. VI - Finanțele partidelor politice, respectiv art. 32-45 din Legea partidelor politice nr. 27/1996, cu modificările și completările ulterioare;

art. 45 și art. 72 lit. m) din Legea nr. 68/1992 pentru alegerea Camerei Deputaților și a Senatului, cu modificările și completările ulterioare;

art. 28 alin. (2) și (3) din Legea nr. 69/1992 pentru alegerea Președintelui României, cu modificările ulterioare;

art. 56 și art. 85 lit. m) din Legea nr. 70/1991 privind alegerile locale, republicată, cu modificările și completările ulterioare, precum și orice alte prevederi contrare prezentei legi.

Art. 35. - Prezenta lege intră în vigoare în termen de 30 de zile de la publicarea în Monitorul Oficial al României, Partea I.

Această lege a fost adoptată de Camera Deputaților și de Senat în ședința comună din 19 decembrie 2002, cu respectarea prevederilor art. 74 alin. (1) și ale art. 76 alin. (2) din Constituția României.

București, 21 ianuarie 2003.

Nr. 43.

Repertoriu legislativ

aceste acte normative sunt incluse pe CDROM-ul atașat Ghidului și pot fi obținute accesând pagina web a IPP la adresa www.ipp.ro

Nr. crt.	Act normativ	Nr.	Titlu	Publicat	Monitorul Oficial al României
1	Lege	67/2004	Legea pentru alegerea autorităților locale	publicat	271/2004
2	Ordin	117/2004	Ordinul Ministrului Finanțelor Publice pentru aprobarea Normelor metodologice privind închiderea conturilor contabile, întocmirea și depunerea situațiilor financiare privind execuția bugetară la 31 decembrie 2003	publicat	67/2004
3	Ordin	1829/2003	Ordinul Ministrului Finanțelor Publice privind aprobarea Reglementărilor contabile pentru persoanele juridice fără scop patrimonial	publicat	66/2004
4	Lege	571/2003	Legea Codului fiscal	publicat	927/2003
5	Ordin	1487/2003	Ordinul Ministrului Finanțelor Publice pentru aprobarea Normelor metodologice privind reevaluarea și amortizarea mijloacelor fixe aflate în patrimoniul instituțiilor publice și al persoanelor juridice fără scop patrimonial	publicat	788/2003
6	Ordonanța de Urgență a Guvernului	117/2003	Ordonanța de Urgență a Guvernului privind preluarea activității jurisdicționale și a personalului instanțelor Curții de Conturi de către instanțele judecătorești	publicat	752/2003
7	Ordonanța de Guvern	81/2003	Ordonanța Guvernului privind reevaluarea și amortizarea activelor fixe aflate în patrimoniul instituțiilor publice	publicat	624/2003
8	Hotărâre de Guvern	927/2003	Hotărârea Guvernului privind aprobarea Normelor metodologice de aplicare a Legii 90/2003 privind vânzarea spațiilor aflate în proprietatea privată a statului sau a unităților administrativ-teritoriale, destinate sediilor partidelor politice	publicat	599/2003
9	Lege	90/2003	Lege privind vânzarea spațiilor aflate în proprietatea privată a statului sau a unor unități administrativ-teritoriale, destinate sediilor partidelor politice	publicat	200/2003
10	Lege	54/2003	Legea sindicatelor	publicat	73/2003
11	Ordonanța de Guvern	37/2003	Ordonanța Guvernului pentru modificarea și completarea Ordonanței Guvernului nr. 26/2000 cu privire la asociații și fundații	publicat	62/2003
12	Lege	43/2003	Lege privind finanțarea activității partidelor politice și a campaniilor electorale	publicat	54/2003

13	Hotărâre de Guvern	22/2003	Hotărârea Guvernului pentru abrogarea unor dispoziții legale, precum și pentru modificarea și completarea unor metodologii contabile și fiscale	publicat	44/2003
14	Lege	14/2003	Legea partidelor politice	publicat	25/2003
15	Lege	540/2002	Lege privind casele de ajutor reciproc ale pensionarilor	publicat	723/2002
16	Lege	212/2002	Lege pentru aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 60/2001 privind achizițiile publice	publicat	331/2002
17	Ordin	306/2002	Ordinul Ministrului Finanțelor Publice pentru aprobarea Reglementărilor contabile simplificate, armonizate cu directivele europene	publicat	279/2002
18	Lege	77/2002	Lege pentru modificarea și completarea Legii nr. 94/1992 privind organizarea și funcționarea Curții de Conturi	publicat	104/2002
19	Lege	356/2001	Legea patronatelor	publicat	380/2001
20	Ordonanța de Urgență a Guvernului	60/2001	Ordonanța de Urgență a Guvernului privind achizițiile publice	publicat	241/2001
21	Lege	215/2001	Legea administrației publice locale	publicat	204/2001
22	Lege	195/2001	Legea voluntariatului	publicat	206/2001
23	Ordonanța de Guvern	26/2000	Ordonanța Guvernului cu privire la asociații și fundații	publicat	39/2000
24	Ordin	425/1998	Ordinul Ministrului Finanțelor Publice pentru aprobarea Normelor metodologice de întocmire și utilizare a formularelor tipizate, comune pe economie care nu au regim special, privind activitatea financiar-contabilă, precum și a modelelor acestora.	publicat	391b/1998 Edit. Economic
25	Hotărâre de Guvern	831/1997	Hotărârea Guvernului pentru aprobarea modelelor formularelor comune privind activitatea financiară și contabilă și a normelor metodologice privind întocmirea și utilizarea acestora, cu modificările și completările ulterioare.	publicat	368/1997
26	Hotărâre de Guvern	757/1996	Hotărârea Guvernului pentru aprobarea Normelor metodologice privind finanțarea de la bugetul de stat, în anul 1996, a partidelor politice	publicat	213/1996
27	Lege	41/1994	Legea privind organizarea și Societății Române de Radiodifuziune și Societății Române de Televiziune	republicat	636/1999
28	Lege	94/1992	Lege privind organizarea și funcționarea Curții de Conturi	republicat	116/2000
29	Lege	69/1992	Lege pentru alegerea Președintelui României	publicat	164/1992
30	Lege	68/1992	Legea pentru alegerea Camerei Deputaților și Senatului	publicat	164/1992
31	Lege	82/1991	Legea contabilității	republicat	629/2002

Listă de abrevieri

AEP	Autoritatea Electorală Permanentă
AGA	Adunarea Generală a Acționarilor
B	Municipiul București
BEC	Biroul Electoral Central
BEJ	Biroul Electoral de Circumscripție Județeană
C	Comună
CC	Curtea Constituțională
CCR	Curtea de Conturi a României
CI	Candidat Independent
CJ	Consiliu Județean
CL	Consiliu Local
CNA	Consiliul Național al Audiovizualului
CNP	Cod Numeric Personal
CUI	Cod Unic de Înregistrare
DGFP	Direcția Generală a Finanțelor Publice
FER	Federația Ecologistă din România
HG	Hotărâre de Guvern
M	Municipiu
MER	Mișcarea Ecologistă din România
MFP	Ministerul Finanțelor Publice
MRJ	Municipiu reședință de județ
MO	Monitorul Oficial al României
O	Oraș
OG	Ordonanță de Guvern
OMF	Ordin al Ministrului de Finanțe
ONG	Organizație Neguvernamentală
OP	Ordin de Plată
P	Primărie
PAR	Partidul Alternativa României
PD	Partidul Democrat
PDAR	Partidul Democrat Agrar din România
PDSR	Partidul Democrației Sociale din România

PER	Partidul Ecologist Român
PL	Partidul Liberal
PNL	Partidul Național Liberal
PNȚCD	Partidul Național Țărănesc Creștin Democrat
PRM	Partidul România Mare
PS	Partidul Socialist
PSD	Partidul Social Democrat
PSDR	Partidul Social Democrat Român
PSM	Partidul Socialist al Muncii
PUNR	Partidul Unității Naționale Române
PUR	Partidul Umanist din România (social-liberal)
SCFU	Secția de Control Financiar Ulterior - Curtea de Conturi a României
SGG	Secretariatul General al Guvernului
SMB	Sector al Municipiului București
SRR	Societatea Română de Radiodifuziune
SRT	Societatea Română de Televiziune
TMB	Tribunalul Municipiului București
TVA	Taxa pe Valoarea Adăugată
UDMR	Uniunea Democrată Maghiară din România
UFD	Uniunea Forțelor de Dreapta
USD	Dolari SUA

Pe CDROM-ul atașat puteți găsi prezentul Ghid, inclusiv Formularele propuse de IPP, dar și legislație relevantă pentru tema finanțării partidelor.

De asemenea, aceste materiale pot fi obținute accesând pagina web a Institutului pentru Politici Publice la adresa www.ipp.ro

Institutul pentru Politici Publice
București

Institutul pentru Politici Publice
2004